

REX PUBLICA

hub independent de cultură urbană și literatură

ediție trimestrială

ACUM

asociația pentru
cultură urbană
și modernitate

4 (decembrie)/ 2023 Ploiești

EDITORIAL:

ARMATA LUI JOHNNY DEPP/

Camelia Iuliana Radu/ 1

O NOUĂ FUNDAȚIE (IV) – SCHIMBAREA PARADIGMEI/

Marian Mărchidanu/ 3**CRONICĂ:**

TRAIAN T. COȘOVEI SAU OMUL CARE FACE DIN ARIPI DE

PĂSĂRI, CUȘTI, COLIVIL.../

Bogdan-Lucian Stoicescu/ 5**MEMORIALISTICĂ:**

AMINTIRI DESPRE N. STEINHARDT (II)/

Veronica Pavel Lerner/ 7

RENÉ MAGRITTE, CREATORUL DE MISTER (II)/

Violeta Mihai/ 9

VALOAREA LITERARĂ/

Șerban Tomșa / 11**REPORTAJ:**

BIENALA INTERNAȚIONALĂ DE GRAVURĂ CONTEMPORANĂ

„IOSIF ISER”/

Abie Elena/ 13**CRONICĂ:**

TRAGICUL ÎN „MOROMETII” ȘI „CEL MAI IUBIT DINTRE

PĂMÂNTENI”

Atin Aurelian Vasilie/ 14

CLIȘEE COMUNISTE ȘI POSTCOMUNISTE ÎN LITERATURĂ ȘI

AIUREA /

Alexandru Amarfei/ 18**ESEU:**

ȘIFONIERUL FERMECAT/

Harun Mazlam/ 21**REPORTAJ:**

PAVEL ȘUȘARĂ: STUDIUL-ESEU „BRÂNCUȘI” URMĂREȘTE

NAȘTEREA ȘI EVOLUȚIA OPEREI BRÂNCUȘIENE ÎNTR-UN

DUBLU CONTEXT/

Abie Elena/ 22**CĂLĂTORIE:**

ARCACHON/

Daniel Cucu/ 23

LA CE TE GÂNDEȘTI?

JURNAL DE FB/ **Mirela Butnariu/ 24****POEZIE/ 25**ANGELA FURTUNĂ/ **26** LIVIU IOAN STOICIU/ **28** NICHITA
DANILOV/ **29** VALERIA MANTA TĂICUȚU/ **33** DANIEL MARIAN/**34** PAULA BÂRSAN/ **37** BEATRICE BERNATH/ **38**SILVIA BITERE/ **41** GABRIEL CHIRIAC/ **43** BIANCA BOTOACĂ/**44** MARIAN VIȘESCU/ **45** MIRCEA TECULESCU/ **46****PROZĂ/ 49**DOINA RUȘTI/ **50** BOGDAN STOICESCU/ **52** CIPRIAN APETREI/**53** GABI GABRINOV/ **55** CĂTĂLINA HAȘOTTI/ **56** PETRENICHITA/ **58** MARIA CECILIA NICU/ **60** ROXANA RUSCIOR/ **60**NICU STANCIU/ **61****DIAGNOSTICE:**

PRIMIȚI CU CAPRELE?/

Cardioloaga B./ 63PLOIEȘTI TÂNĂR!/ **Nicoleta Iliescu/ 64****Director: Călin Dengel****Redactor Șef: Camelia Iuliana Radu****Redactori: Bogdan Stoicescu (Sen. Edit.),****Maria Dobrescu, Abie Elena, Marian Mărchidanu****Prezentare grafică și DTP: Călin Dengel****Coperte: Camelia Iuliana Radu & Călin Dengel****Fotoreportaje: Marian Mărchidanu, Abie Elena****Corectură: Marian Mărchidanu****Tipar: Tipo Art Production SRL, București****ISSN 2972 – 1288****ISSN-L 2972 - 1288****ISSN 2972 – 1601**©® **Asociația pentru Cultură Urbană și Modernitate**

REXPUBLICA este o publicație apolitică și independentă, care își propune să găzduiască în paginile sale voci noi, viziuni diverse, nume consacrate, într-un efort editorial cultural incluziv. Autorii sunt responsabili pentru conținutul materialelor, totodată ne rezervăm dreptul de a le selecta.

Reguli pentru publicare:

- Se acceptă texte care nu au fost publicate în alte reviste sau pe diferite platforme, cu excepția paginilor personale.
- Materialele vor fi scrise cu Times New Roman dimensiune 10, cu diacritice și trebuie să fie corectate. Nu garantăm folosirea fotografiilor trimise pentru ilustrații. Precizați sursele de inspirație, după caz.
- Textele trimise nu trebuie să depășească 5000 semne cu spații (1 pagină de revistă), respectiv 9000 semne cu spații (2 pagini de revistă).
- Un scurt bio.

revistarexpublica.com**revistarexpublica@gmail.com****facebook.com/revista.rexpublica****Taninului nr. 13, Ploiești, Prahova, 100437**

ARMATA LUI JOHNNY DEPP

Camelia Iuliana Radu

EDITORIAL

Primele semne de schimbare au apărut odată cu sloganul Fii tu însuși! Fii altfel!, repetat cu zeci de ani în urmă, la PRO TV. Ideea a prins, așa ciudată cum este (pentru că ori ești tu însuși, ori ești altfel), dar ce mai contează. Ne-am dezmeticit mai greu, dar iată, azi, dăm năvală să fim altfel cu orice preț. Peste tot e o prietenie și un zâmbet subînțeles, oamenii originali au format mase întregi de schimbați în oameni altfel. Că așa ne fusese promis la revoluție, o democrație originală. Și, iată, toți s-au ținut de cuvânt.

Azi nu mai ai loc de originali. Îmbrăcați, dezbrăcați, siliconați, vopsiți sau, dimpotrivă, bio. Și fiecare vrea să iasă în față. Numai că, în față, ce să vezi? Nu e decât un singur rând. Hai, două. Iar acolo e bătaie între *influenceri*, că și ei s-au înmulțit precum ciupercile după ploaie. Ei sunt oamenii ăia care îți spun ce să faci, cum să faci, ce e *cool* și ce e *boring*, cum e noua lume și că tu nu ai cap să gândești singur, așa că ai face bine să le ascuți lor sfaturile, dacă vrei să ai și tu o viață.

Între timp, negustorii s-au prins și ei de avantajul noului trend. Toate firmele mici și mari trimit la înaintare câte un original care te bate pe umărul virtual cu prietenie, de parcă ți-ai bea cafeaua cu el în fiecare dimineață. Salut, sunt Mihaela de la... sunt Andrei de la..., sunt Sonia, sunt Gabi, sunt Vlad... iar tu trebuie să îi ții minte pe toți sau, măcar, să ai bunul simț să îi investești cu încrederea ta maximă. Pentru că dacă ei se prezintă cu numele mic, în stil british, e de presupus că sunt fete și băieți de treabă, îți vor binele și împărtășesc cu tine to-o-ot ce știi și au mai bun și mai folositor pentru tine. Un pont, adică. Doar se știe că pontul face diferența între a fi informat și a fi gură-cască.

Nu ai unde să fugi, te găsesc motorașele de căutare mai repede ca poliția română în misiune, asta pentru că rețelele de socializare îți fac un bine și

transferă cu amabilitate datele tale personale altei rețele de socializare, într-un troc al identităților la vagon, dar contra altor date personale, ale altora ca tine. O postare dintr-o platformă zboară în altă platformă, o dorință, o căutare pe Google se multiplică fulgerător, fără să te mai obosești tu să cauți ca disperatul. Reclama îți apare din senin. Oriunde te-ai uita pe cerul virtual, oferta! Ai dat căutare după o cremă de față? Aia ești! O puderie de firme dau năvală să îți prezinte produsele, străduindu-se personalizat să ți le aducă doar ție în față. Peste articole, peste informații, toate grămadă. Că poate ai căutat și pantofi, și sutien, și basc. Nu e original? Ei stau frumos la birou și reclamele circulă ca hoardele de migratori, trăpând peste texte.

Ba, mai mult, sute de antreprenori globali (sic!) s-au originalizat și ei, oferindu-ți *webinare* despre cum să fii cel mai tare din parcare pe social media. Primul *webinar* e gratuit, apoi, elegant, ca niște veritabili oameni de afaceri care îți promit zeci de mii de euro în buzunarul tău jerpelit dar visător, îți spun cu nonșalanță da, dar știi, costă. Evident! Și nu puțin. Poți plăti în rate, știi? Să nu simți povara cheltuielii. Stai să vezi cum merge treaba. Noi te învățăm cum să muncești din greu să faci *story*, să faci *reel*, să aduni liste cu fani pe care să îi toci la cap zilnic cu produsul tau - da, cartea e un produs - e *funy*, știi? Adică te învățăm cum să muncești pentru banii ăștia pe care nu îi ai azi, dar îi vei face stând

acasă, pe un scaun, până se duce la naiba circulația ta arterială, apoi banii aștia ni-i dai nouă. E simplu. La a doua încercare de promovare te descurci singur, știm că te va ocoli toată lumea, exasperată de insistența ta. Mda, șanse nu prea mai ai, dar ce contează? Alt fraier va fi la rând cu ochii mari, zăpăcit de atâția termeni noi care înseamnă chestii mărunte și vechi.

E în *trend*, desigur, iar tu vrei să fii la modă, să nu fii depășit de vremurile astea noi și excitante. Unii dintre *webinariști* chiar se cred oameni cinstiți, doar au muncit și ei din greu și, iată, îți deschid și ție ochii să fii ca ei. Iar dacă vor câștiga vreo trei sau patru insistenți cu rețeta lor, se întreține o comunitate, o schemă piramidală. Fiecare *trainer* e în capul unei piramide și dă din gură ca un guru al promovării, deschide mințile spre viitor. Și tu caști gura, eurovisător, vrăjit de iluzia că, dacă îți lași meseria și te apuci de butonat pe calculator, sigur te vei îmbogăți. Doar să urmezi pașii. Azi, fiecare crede că poate face cursuri. Dar nu de cizmarie, croitorie sau alte meserii, meșteșuguri practice, nu, ci doar cursuri de as în a te promova, pentru ce, cu ce, deja nu mai contează. Iluzie în iluzie.

Originali până la moartea sau uzura originalității, cei mai mulți asta fac. Vrajiți de sumele care li se vântură pe sub nas, furați de noua activitate, nici nu mai bagă de seamă că ei nu câștigă, că aceia care o fac de ani buni au pârghiile lor pe care nu ți le spun ție, fraier de duzină. O lume întreagă mărșăluiește în pas de *reel*, fără să atragă pe nimeni, iar mașinăria uriașă a Internetului merge, împinge cu lopețile ei uriașe puzderia de vieți bezmetice și câștigă. Tu? Ei, lasă, măi, e *funy!*

În urma lor, dar nu cei din urmă, pășesc timid sau cu tupeu, după buget, infractorii, adaptați și ei la noua stradă, la noul stil de viață virtual. Și, uneori, ce să vezi? În disperare de cauză, sunt chiar mai inventivi. Ciordeala merge nesperat de bine. Cu povești de iubire, cu drame și dramolete, ca în viață.

Cine apare pe Instagram cu fruntea împachetată în baticul deja celebru? Johnny Depp. Măi, să fie, din țara lui de Far Far Away nu știu cum se face, dar nimereste fix la profilul tău de provincială, din cotlonul românesc și îți spune hello, ce faci dear? Că altă treabă nu are Johnny. Gata, sunteți prieteni. Tu și vedeta. Waw! Și pentru că na, cine știe dacă mai ai ocazia, vrei să îl vezi pe cameră, *live*, nu e așa? Sigur că escrocii nu răspunde, dar îți trimite un mesajel: jocă-te singură, baby. Asta nu este atitudine de vedetă, of

course. După blocarea inevitabilă, dezamăgire și tristețe, apare și... fericirea. O armată de „Depp-i”, care te urmăresc. Jonny Depp 1, 3, 6, până la 6434. WTF? Păi, poate unul din ferma Johnny o avea noroc pe plaiurile mioarelor blânde. Și, dacă nici așa nu a mers, apare Keanu! Cerul virtual iese din Matrix. Frumos și romantic, și el cu armata lui de Keanu, evident. Ba, pentru că este mai plâpând, intervine chiar mama lui Keanu, care te învață cu înțelepciune să ai grijă, dacă ești fan fiul său, să nu accepți pe oricine, că e periculos, doar pe cel indicat de ea. Că de, ca mamă, îl cunoaște.

Modelul original al înșelăciunii cu imagini de actori celebri se duce brusc de râpă, surclasat de zeci de mii de profile clonate. Originalitatea a ajuns un clișeu de toată jena, chiar și printre inventivii escroci internați. Și asta rapid. În câteva săptămâni. După ani de succes al noilor originali asistăm la o inflație. Dar nu este totul pierdut. Lumea este în schimbarea mult dorită, se imită vocea, fața, există chiar și fabrică de *reels* false, într-un joc al oglinzilor, fără sfârșit. Sau sfârșit (că nu mai e la modă rahatul, doar *artist shit-ul*)...

Zona culturală s-a molipsit și ea. Se putea altfel? Apar tot felul de indivizi care propun, nici mai mult nici mai puțin, cursuri de *creative writing*. Și aici mă refer la acei geniali care nu au publicat o carte în viața lor sau, și mai rău, au publicat una de care nu a auzit nimeni. Oh, dar peste noapte li s-a aprins un beculeț, peste noapte un pitic a devenit profesor, expert în a le spune altora ce și cum să facă. În

provincia lor mică, speră să existe unul mai prost ca ei. Și să le dea și bani, desigur, pentru că înțelepciunea lor, căpătată scriind ceva doar pentru uzul personal, are tarif. Unul comparabil cu cel din Capitală.

Originalii sunt pe toate drumurile, te lovești de originalitatea lor peste tot. Vrei nu vrei, îți bagă în ochi iluzia lor despre sine, care le înfășoară supraviețuirea aridă ca un scaun cu două picioare, dintre care unul șchiop. Iar ceilalți, cu viața lor personală liniștită, par în ochii acestei lumi altfel, imobili și anormali. Era și un banc pe tema asta, înfiorător de bun: „Într-o cafenea stă un domn și bea liniștit o cafea. Nu are laptop, nu are smatphone, nu are iPad. Stă așa, ca un... psihopat!”

*Foto: Marian Mărchidanu

**Ilustrație realizată cu DALL-E 3

O NOUĂ FUNDAȚIE (IV) – SCHIMBAREA PARADIGMEI

Marian Mărchidanu

(Motto: *Dacă nu poți explica ceva unui copil de șase ani, atunci nici tu nu ai înțeles./ Albert Einstein*)

În ultimul secol, arta a înregistrat un recul semnificativ, nu doar la nivelul receptării de către public, dar și ca definiție din partea criticii de specialitate.

Precum orice proces cultural, expresia artei este determinată de cauze multiple, iar dintre ele, în ultimul secol, se evidențiază cu ușurință intrarea în competiție. Acest spirit competitiv nu numai că atașează artei criterii valorice (ceea ce, de la un anumit nivel, este o absurditate, arta fiind în afara judecății stricte, de ierarhizare, de valorizare, ci e mai degrabă o poveste despre viziunea estetică a unei persoane, a unei epoci) dar și impune artistului o stare de competiție cu alți artiști și asta nu face decât să altereze mediul cultural, stimulând plagiatul, epigonismul, exhibiționismul, la care se adaugă graba de a fi primul, ceea ce duce la prezentarea pieselor nefinisate ca fiind opere finite.

De la începuturile istoriei, arta a fost deschizătorul noilor valori culturale, fiind nu doar cea mai sofisticată formă de manifestare a creativității, dar și deschizătoare de drumuri. După ce a avut un moment intens renașcentist și o dezvoltare continuă până la culminația modernistă, arta a căzut pe locul doi începând cu postmodernismul, știința și tehnologia depășind-o, fără drept de apel. Deși arta a putut ține pasul cu noțiunea de relativitate, a fost incapabilă să anticipeze principiile cuantice și nici până acum nu a reușit să le integreze pe deplin. Zbaterea artei pentru a recâștiga rolul de deschizător de drum pentru noul val cultural a determinat critica de specialitate să lărgescă definiția artei și să facă rabat de la criteriul estetic. Și dacă lărgirea definiției a dus la apariția dificultății de a identifica și diferenția arta de non-artă, renunțarea la estetică a îndepărtat-o de public. Pentru o reîntoarcere la artă, primul pas este să îi clarificăm locul și rolul în spațiul cultural.

Cultura, ca definiție de sinteză, extrasă din dextonline.ro și a alte surse: *Totalitatea produselor și valorilor; materiale și spirituale create de omenire și totalitatea instituțiilor și mecanismelor necesare pentru comunicarea acestor valori.* Conform acestei definiții, orice artefact, orice intervenție asupra mediului, orice act de comunicare este un act cultural.

Din spațiul cultural putem decupa didactic arii culturale conform cu criteriile alese.

Conform cu diagrama valorilor Inglehart-Welzel, criteriile de bază sunt contrastele valorice: tradițional (obiceiuri, credințe religioase) vs. secular (rațional, pragmatic) respectiv supraviețuirea conform cu valorile grupului vs. exprimarea individuală.

Aceste criterii sunt imperfect alese, fiind oarecum suprapuse, așa că prefer criteriul temporal (trecut, prezent și viitor), respectiv caracteristicile speciei (supraviețuire și reproducere). Decupând în spațiul cultural cele trei arii temporale și aplicându-le definiția speciei, obținem pentru fiecare arie un set de caracteristici: **Trecutul:** cultura tradițională, uneori numită cultură folk, bazată pe atașamente și memorie. **Prezentul:** cultura populară, bazată pe acumularea de resurse și satisfacerea nevoilor descrise în model piramidal de Maslow. **Viitorul:** cultura autoritară, bazată pe putere și responsabilizare, descrisă psihologic în modelul pătratului dramatic. **Atemporalul:** cultura cunoașterii bazată pe coerență și creativitate, generatoare de știință și artă.

În cadrul culturii populare, se pot observa mai multe niveluri de relaționare: **a.** cultura de cuplu bazată pe intimitatea relației, unică și netransmisibilă; **b.** cultura de familie bazată pe atașamente emoționale și trai în comun; **c.** cultura rurală bazată pe relaționare directă, personalizată; **d.** cultura urbană, bazată pe relaționare de status și rol, formală, convențională; **e.** cultura internet, bazată pe relaționare simbolică, arhetipală.

Conform cu descrierea anterioară, cultura de cartier/mahala/favelă, cu interacțiuni directe, personalizate, este tipică unei culturi rurale. Cultura Internet, fiind o formă culturală relativ nou dezvoltată prin social media, are un mecanism aparte de comunicare, care încă nu a fost studiat și descris în literatura de specialitate. Cultura Internet, globală, amalgamează întregul spectrul cultural planetar al comunităților care participă la viața virtuală a umanității. Interacțiunea este scurtă, rapidă, o ciocnire de imagini tik-tok, un răspuns vizual Instagram și un scurt text răspuns Facebook. Utilizatorul se confruntă cu propriile impresii arhetipale cărora le răspunde impulsiv, fără a ști cu cine conversează.

Fiecare dintre cele două baze ale unei arii culturale derivate din definiția speciei (supraviețuire și reproducere) poate fi asumată ori neasumată de creatorul cultural și formează patru arii secundare ce pot fi descrise mai amănunțit, iar acestea au importanță sporită în cultura autoritară, pentru că asumarea/neasumarea puterii și responsabilității duc la nașterea a patru comportamente specifice care intră în relaționare co-dependentă, sprijinindu-se unele pe altele și polarizându-se, descriind pătratul dramatic: agresorul

- care își asumă puterea dar nu își asumă responsabilitatea, victima - care nu își asumă nici puterea și nici responsabilitatea, salvatorul - care își asumă și puterea și responsabilitatea, respectiv haiducul - care nu își asumă puterea dar își asumă responsabilitatea.

Într-un spațiu cultural religios se polarizează patru tipologii religioase concurențiale centrate pe câte unul din cele patru caractere: profetul-agresor, credinciosul-victimă, mesia-salvator și fanaticul-haiduc.

Într-un spațiu cultural secular, cele patru tipologii dau naștere la orientări utopice -"isme": modernismul, postmodernismul, woke-ismul, respectiv metamodernismul, acestuia din urmă fiindu-i caracteristicile culturile de nișă sau bule culturale (goth, emo, hypster, cosplay-manga, etc.).

Caracteristica culturii autoritare (religioasă ori personală) este puterea, manifestată de creatorul cultural, fie prin ficțiunea literară ori utopii, fie fizic. Culturile autoritare nu evoluează, nu se dezvoltă, nu se adaptează, ele cel mult pot fi înțelese mai profund pe măsură ce descrierea e mai amănunțită. Această lipsă de evoluție, de schimbare, face ca o cultură autoritară să nu genereze artă, doar ficțiune și, din acest motiv al lipsei de evoluție specifică utopiilor, literatura de ficțiune rareori depășește bariera care o separă de o operă de artă. Caracteristica secundară este responsabilizarea, care, asumată alături de putere, duce la nașterea mișcărilor de tip woke, precum comunismul, feminismul, diversitatea de gen și altele.

Cel mai popular regim politic de tip woke care a ajuns la putere politică a fost comunismul și pe fondul agresivității acestuia, s-a polarizat în oglindă o puternică cultură non-conflictuală - postmodernismul, care, și acum, la 3 decenii după dispariția autorității care i-a favorizat dezvoltarea excesivă, încă domină lumea postcomunistă.

Arta, deși se poate folosi de toate mecanismele culturale disponibile și poate penetra întreg spațiul cultural, are ca specificitate creșterea, dezvoltarea, revelația unei noi perspective, ori acestea sunt greu de atins, fără aspectul estetic, care atrage și fără sensibilitatea necesară deschiderii spre nou.

Îndepărtarea obiectului de artă de latura sa estetică, vulgarizarea și abrutizarea prezentării, alienează privitorul, care nu dorește să îl observe și care, cu toate mecanismele de apărare activate, nici nu se mai poate deschide pentru a descoperi ceva nou.

Conserva cu rahatul artistului Piero Manzoni nu poate impresiona artistic decât dacă e estetic realizată și ermetic închisă, pentru ca elementul repulsiv să nu își facă simțită prezența.

Orice obiect poate deveni artă, dacă e scos din serie și expus într-o nouă perspectivă care îi dă unicitate, precum un pisoar ori o lopată de zăpadă suspendată – Duchamp. Setarea consumatorului de artă într-o poziție optimă pentru a o înțelege se poate face ori punând un

indicator, un vizor, de unde să fie privită, ori printr-un scurt text: Ceci n'est pas une pipe – Magritte.

Cetățeanul lumii moderne este desensibilizat pe fundalul agresivității unei lumi aflate în continuă schimbare și are nevoie de o punte care să-l conecteze cu viziunea artistului. Astfel, multe piese au nevoie de o scurtă descriere care să prezinte perspectiva din care să fie privită realizarea artistică, pentru că nu reprezintă un obiect fizic ci un concept, precum zborul unei păsări dar, deși tribunalul din New York, după lungi deliberări, a decis că *Pasărea în zbor* (Brâncuși), este un obiect de artă, a uitat să stabilească că obiectul artistic, pentru a fi complet, are nevoie obligatoriu ca textul să îi fie atașat permanent, pentru că fără descrierea intenționalității artistului e doar o formă geometrică.

Din păcate, aceasta nu s-a întâmplat, iar multe dintre piesele realizate în ultimul secol sunt incomplete, deoarece specialiștii imersați în cultură consideră că "se știe de la sine" povestea intenționalității artistului, aflată în spatele fiecărei piese, de parcă oamenii de rând ar trăi doar pentru artă. Această aroganță în pretenția ca omul de rând să își folosească puținul timp liber doar pentru a răsfoi cărți uitate prin biblioteci, pe care nu le mai frecventează decât scolasticii, a căscat o prăpastie artificială între specialiști și vulg.

Poate că această pretenție ar fi fost justificată în secolele trecute, când schimbările culturale erau lente și durau mai multe generații dar, începând cu secolul trecut, schimbările sunt atât de rapide, încât, apar praguri culturale între generații, iar în prezent, schimbările au loc de mai multe ori în cadrul aceleiași generații. De exemplu, noi ne-am născut în comunism, am trăit în tranziție și în prezent suntem cetățeni ai Europei Unite.

Neacceptarea faptului că vremea culturii unice a trecut și chiar multiculturalismul este depășit, că în prezent trăim în paradigma policulturală, îi face pe critici să aibă pretenții inadecvate la adresa consumatorilor de artă, considerându-i în mod greșit needucați, ei fiind în fapt doar educați în altă versiune culturală din spectrul policultural. Această barieră de înțelegere a fost evidențiată în procesul lui Brâncuși, când America a arătat că există un prag de percepție a ceea ce considerau ei că este obiect de artă. Cu toate acestea, în timpul procesului, specialiștii s-au convins, odată ce le-a fost explicat punctul de vedere european, de adevărul noilor paradigme artistice și de limitele acestora.

Multe dintre obiectele moderne de artă sunt complexe, multidimensionale, iar doar piesa fizică în sine nu e decât o parte din opera de artă, cea materială, care, însă, trebuie întotdeauna completată cu descrierea textuală ori verbală a perspectivei din care trebuie privită, așa cum multe muzee deja o fac, deși fără a considera că această punere în context este indivizibilă obiectului expus. Poate că această schimbare în prezentarea artei va închide prăpastia dintre cetățeanul contemporan și arta recentă.

TRAIAN T. COȘOVEI SAU OMUL CARE FACE DIN ARIPI DE PĂSĂRI, CUȘTI, COLIVII...

CRONICĂ

Bogdan-Lucian Stoicescu

Ce-aș putea spune despre faptul că de la mult prea precipitata plecare, undeva, în micul-său-colt-de-univers, a prietenul meu, Traian T. Coșovei, se vor împlini, peste foarte puțină vreme, 10 ani* ? Poate numai că, de multe ori, nu-mi vine a crede că au trecut, atât de trist și de duios, atâția ani... Afît și nimic mai mult. Dar, poate, cel mai mult îmi lipsește vocea lui ușor obosită, de la celălalt capăt al nopții electromagnetice care, atunci când îl sunam și-l întrebam ce mai face, îmi răspundea invariabil: Ce să fac, măi, Bătrâne Urs ? Doar ce mă pricep cel mai bine...

Ce s-a priceput el să facă cel mai bine? În primul rând să scrie **poezie**. Apoi, să scrie despre poezie și despre poeți (și nu numai!). A scris cu profunzime, cu dezinvoltură, cu inteligență și ironie, cu o inventivitate bine temperată, așa cum îi era felul: boem și fantast, sensibil și tandru, frust și alambicat, grav și paradoxal, ludic și caustic.

A scris îndeobște **cărți** – de la debutul său editorial din 1979 cu **Ninsoarea electrică** la **Aerostate plîngând** (Tracus Arte, 2010) ori **Aritmetica pleoapelor** (Tracus Arte, 2013), via celebrul **Aer cu diamante** (scris alături de Ion Stratan, Mircea Cărtărescu și Florin Iaru și apărut în 1982, un volum pe care-l iubea nespus), reeditat la Humanitas în 2010, sunt peste douăzeci de volume – în paralel desfășurând, în stilul său lesne recognoscibil și devenit de mult un **brand**, o activitate publicistică demnă de invidiat (poeme, comentarii, recenzii, eseuri, cronici literare etc.), în paginile unor reviste culturale cu ștaif, unele mari, altele pitice, perene sau efemere, însă de la care, așa cum singur și nesilit de nimeni spunea, șugubăț, ori de câte ori i se ivea prilejul că *a plecat de bunăvoie sau a fost concediat pe motive de insubordonare*, precum numai unui nonconformist sadea cum era, îi stătea bine. Nemulțumit deseori de calitatea unor astfel de periodice și le-a inventat pe-ale sale. Așa a apărut revista **Vești proaste** (concepută împreună cu Dan Goanță) sau ziarul **Punga d'un kil** (organ de stat la coadă), elaborat împreună cu regretatul prozator Mircea Nedelciu și care

era tipărit pe pungi de hârtie folosite la ambalatul alimentelor, sub deviza *Vom fi mai mult decât ocaua lui Cuza!* Acest susținut travaliu l-a impus, firesc, drept unul dintre liderii generației sale, un răsfățat al criticii literare, în colimatorul căreia s-a aflat permanent și care, în majoritatea cazurilor, l-a vorbit de bine (stau mărturie, în acest sens, textele unor nume de notorietate, precum Nicolae Manolescu, Dan Cristea, Ion Stratan, Marin Mincu, Gheorghe Grigurcu, Marian Papahagi, Mircea Cărtărescu, Octavian Soviany și a multor altora).

„Coșovei este un poet ornant, baroc și sentimental. Am îndrăznit să spun într-un articol despre unul dintre volumele sale, că este un poet **rococo** cu o bună regie în ceea ce privește sentimentul în poezie.(...) Nu bârfim dacă spunem că Traian scrie o poezie sentimentală pe placul multora. Sentimentul lui este însă unul explicit, de tip minulescian”, îmi mărturisea prietenul meu Ion Stratan într-o convorbire** pe care am purtat-o cu ceva ani în urmă iar redutabilul poet și critic de poezie Octavian Soviany scria despre poezia lui Traian T. Coșovei lucruri care mi s-au părut a fi extrem de exacte, dacă nu chiar emblematice: *Masca lirică a acestui scriptor dezabusat este băiatul rău care refuză să accepte convențiile textului; semn al frondei, scriitura în răspăr rămâne totuși una dintre modalitățile scripturalului, paradoxul tragic al textualizării fiind în cele din urmă acela că nu se lasă*

negată decât prin producerea altui text, act sisific prin care se particularizează mecanica absurdă a existenței.

Sunt însă și mulți care, luați pe nepregăite de prospețimea, incisivitatea și tonul rebel al discursului său poetic, unii juisând de plăcere, alții cu scrobeală doctorală, s-au grăbit să-i caute și apoi, chipurile, să-i și găsească locul, să-i depisteze rădăcinile poetice, să-i identifice măștrii, să-l beștelească, să-l desființeze, bref, să-l așeze pe o masă de disecție declanșând o lecție de anatomie literară sui-generis, pe viu, în cel mai neaoș stil românesc cu puțință...

Însă ploieștenii, poeți sau simpli iubitori de poezie pur sânge îl cunosc foarte bine pe Traian T. Coșovei care, în ultimii ani ai vieții sale și-a lansat numai la biblioteca «Nicolae Iorga» nu mai puțin de patru volume: **Patinează sau crapă** (ediția a II-a, ed. Axa, 1997), **Ninsoarea electrică** (ediția a II-a, ed. Vinea, 1998), **Percheziționarea îngerilor** (ed. Crater, 1998) și **Lumină de la frigider** (ed. Cartea Românească, 1998). Iată cum, încet dar sigur, după regretatul nostru prieten Ion Stratan, Traian avea să devină rapid unul dintre cei mai prețuiți poeți ai Urbei X, venind deseori aici din – așa cum îi plăcea să spună – *București, cel mai mare oraș de provincie al țării*. Fapt confirmat, de altfel și de încununarea lui (alături de poetul Ioan Flora) cu Marele Premiu al celei de-a XII-a ediții a Festivalului Internațional de Poezie «Nichita Stănescu» (Ploiești, 2000).

Iubesc deosebit de mult pe Traian T. Coșovei, în versurile căruia găsesc o imensă și înaltă puritate dură, spunea cândva ploieșteanul Nichita Stănescu.

Și noi îl iubim cu asupra de măsură pe Traian și, din acest luminis virtual de revistă, pentru el și pentru toți dragii noștri dragi, mult prea devreme conectați la Univers, unde-și recită versurile îngerilor, la Cina Cea de Taină a Poeților, să sorbim o lacrimă de vin și să vărsăm una de sare, dimpreună cu un gând bun și vesel, preț de-o clipă-două...

* Traian s-a născut pe 28 noiembrie 1954 și a murit pe 1 ianuarie 2014, la București, orașul în care și-a petrecut întreaga viață.

** „Eu sunt cărțile mele...” în volumul „Convorbiri la lumina gândului. Despre fragilitatea vieții, iubire, prietenie și alte închipuiri” de Bogdan-Lucian Stoicescu, ed. Libertas, Ploiești, 2006 (ediția a II-a, ne varietur, editura Mythos, Ploiești, 2016)

Poem de iarnă

*De ce te-ai făcut frumoasă
tocmai în iarna aceasta
în care nu ninge?*

*Iubito,
dacă aș fi un secret,
ce-ai face cu mine?
M-ai păstra
sau l-ai spune?*

Un înger care visează

*Într-o dimineață de iarnă
dormea ai atât de adânc,
încât respirația ta
era mai neliniștită
decât albul zăpezii.*

*În timp ce eu te priveam,
trăgând perdelele roșii ale frigului.*

Anotimp secetos

*Cele mai frumoase cuvinte sunt tăcerile.
Și cele mai frumoase vise: insomniile.*

*Urmează amănuntele amintirilor tale –
adunate în aritmetica de a clipi
mai des ca o ploaie de vară pe un câmp secetos.*

*Când va veni ploaia aș putea să te întreb:
ce amintiri au pleoapele tale?*

*Taci o secundă
să auzim împreună
cum înfloresc copacii!**

*** poeme din volumul **Și dacă tu ești o planetă străină**, antologie alcătuită de Ștefania Coșovei, ed. Tracus Arte, București, 2021

Foto:

***** Traian T. Coșovei alături de Nichita Stănescu
Fotografie de Gabriel Stamate (1958-2021) la Muzeul
Național al Literaturii Române.

***** Ilustrație realizată cu DALL-E

AMINTIRI DESPRE N. STEINHARDT (II)

Veronica Pavel Lerner

MEMORIALISTICĂ

Dialogul meu început cu ani în urmă cu Nicu Steinhardt, cel care mi-a fost un atât de apropiat prieten, continuă și acuma, datorită lecturii sau relecturii de către mine ale scrierilor lui, pe care, atunci când mă vedeam și plimbam cu el, sau mergeam la concerte împreună și comentam programul ascultat, nu le citisem, unele nici nu erau scrise. În textele lui, ca și în scrisori, îi recunosc exact stilul de a vorbi, viu și exaltat, entuziasmat sau gânditor, dar întotdeauna stăpân pe ideile lui, definitiv hotărât să-și apere ideile, niciodată șovăitor sau ambiguu.

Povestisem în interviul dat d-lui **Cristian Pătrășconiu** și publicat revista *Ramuri* (nr 7 - iulie 2020) despre întâlnirea mea cu Nicu după ieșirea lui din închisoare. Întrebarea d-lui Pătrășconiu mă tulburase: „Care e, pentru dvs, cel mai memorabil moment pe care l-ați avut cu Nicolae Steinhardt? Cel mai frumos, cel mai intens?”

Desigur, aveam răspunsul în memorie, eram la Grădina Icoanei, Nicu mi-a vorbit despre locul unde urma să lucreze: „L-am întrebat cum se simte, pentru că sesizasem suferința din trupul lui, dar el mi-a răspuns, cu o voce stinsă și gravă, că era foarte fericit și că spera să poată munci la fabrica de carton unde i se oferise un post. Mi-a dat apoi amănunte despre secția unde urma să lucreze. Văzându-mi îngrijorarea, mi-a repetat că era fericit, dar contrastul dintre fericirea lui interioară, pe care i-o citeam în ochi, și fragilitatea lui fizică, m-a tulburat profund.”

Atunci am aflat că va ajuta la confecționarea ghiozdanelor de carton pentru copii. El era însă un om bolnav și plâpând, iar închisoarea îi deteriorase și mai mult starea fizică. Mă întrebam cum va suporta acest om

o muncă fizică. Dar, desigur, despre aceste gânduri n-am vorbit atunci cu el.

Recent, parcurgând în întregime cele două volume de corespondență ale lui N. Steinhardt, despre care am amintit în articolul trecut, am citit, într-una dintre scrisori, că a obținut aprobarea ca, la fabrica de carton unde fusese angajat după ieșirea din închisoare, să fie mutat din postul legat de producție, într-unul de birou, la contabilitate. Și, mărturisesc Nicu, acolo trupul nu-i mai era atât de solicitat, dar munca în sine, de contabilitate, nu numai că nu îl entuziasma, dar, dimpotrivă, o desconsidera, nu din punct de vedere al utilității, ci ca domeniu nepotrivit lui.

Mi-am amintit de cele de mai sus acum, când am parcurs din nou cartea sa, adusă de mine din România în Canada, *Între viață și cărți* (Ed. Cartea Românească, 1976). Volumul cuprinde o colecție de texte de critică literară scrise de Nicu și publicate în diverse reviste literare ale vremii. Printre aceste articole, am dat de cel intitulat *Inventariere*. Lectura lui mi-a tăiat răsufarea, pentru că am regăsit în el exact ideea lui Nicu exprimată în scrisoarea în care mărturisesc incompatibilitatea lui cu acel birou de contabilitate unde fusese mutat la fabrica de carton de după închisoare.

De data aceasta, însă, Nicu revine cu exemplificări din literatură și artă, iar aici am recunoscut câteva din discuțiile noastre despre muzică, în care eram amândoi de acord cu ideile despre muzica modernă.

Articolul începe cu definiția dată de Voltaire beletristicii, ca fiind „legată de obiectele înzestrate cu frumusețe”. Și, continuă Nicu, literatura prezintă frumosul, precum fiecare obiect artistic ar trebui să o facă. Dar, „arta veacului XX ar vrea să se îndepărteze,

susținând că în limitele ei se pot cuprinde nu numai cele frumoase și plăcute, ci **toate** obiectele care alcătuiesc mulțimea respectivă toate sunetele în muzică, toate construcțiile verbale în literatură, toate raporturile dintre volume, culori și linii în pictură [...]. Muzica nu se limitează la selectarea sunetelor plăcute, ci tinde la înregistrarea și inventarierea tuturor sunetelor.”(p. 239).

În textul său, Nicu nu este împotriva filtrării, ci a contabilizării și a preferinței, în arta modernă, de a include noul, adică de a „pune accentul pe neplăcut, pe nefrumos, pe neobișnuit” (p. 240).

Și, continuă Nicu: „Aceasta înseamnă că arta «nouă» (în ghilimele, deoarece asemenea tendințe antiestetice au mai existat, și nu odată în trecut) reia de fapt încercarea lui Euler de a găsi formula simplă a tuturor numerelor prime. Muzica concretă, literatura telquelistă și plastica nefigurativă (mai exact ar fi: nelimitată) cred în mitul inventarului general, care nu-i mai puțin iluzoriu decât numărul exact al tuturor particulelor din univers urmărit de Eddington.” (p. 240)

Iată, Nicu nu este împotriva modernismului, niciodată n-a fost. Dimpotrivă! În scrisorile adresate lui Virgil Ierunca găsim numeroase comentarii admirative despre muzica și pictura modernă de calitate. Dar este împotriva inventarului total, cum îl numește Nicu, nebazat pe selecție și organizare.

Articolul se încheie cu un exemplu din fizică. Desigur, Nicu era la curent cu științele, o știu, nu discutăm noi - când eram studenta și apoi absolventa Facultății de chimie a Universității București - tot felul de teorii moderne? Și, cum să nu mă fi provocat acest articol la un nou dialog - acum în gând - cu bunul și neuitatul meu prieten, Nicu?

*Imagini din arhiva personală.

ÎNTÂLNIRILE MUZANT

La *Cup of Joy*, de pe strada *Nicolae Simache* (gazda noastră primitoare a Casei Tineretului Ploiești) s-au desfășurat încă două întâlniri sub semnul muzelor.

Întâlnirea lunii noiembrie a avut loc pe 18, la două zile de la întoarcerea de la *USR Cluj*, prilejuind o prezentare de carte-obiect, rară, realizată de artista plastică *Laura Ghinea*, pe atunci studentă. Poemele în proză ale scriitorului *Ovidiu Pecican*, istoric și prozator, au inspirat-o pe artistă, ea reușind să facă din debutul poetic al autorului un regal al gravurii pe hârtie manuală. Tipărit la Sibiu, *Editura Bastion*, doar într-un tiraj de 100 exemplare, cartea ne-a inspirat pe toți. S-a citit poezie: *Roby Carter*, prietenul nostru britanic stabilit la Ploiești și *Vlad Mușat*, poet și prozator original.

Ultima întâlnire *Muzant* pentru anul 2023 a avut loc pe 9 decembrie, când au fost prezentate noile trei volume ale scriitorului *Ciprian Apetrei*, o trilogie de poeme în proză, apărută la *Editura Eikon*, care a suscitât interes pentru formula inedită de prezentare. În continuare, totul a fost cu tineri și despre tineri. Au venit să ne cunoască, să colaborăm sau, unii, chiar să rămână ca membri ai *MUZANTULUI*. Am inițiat două mentorate pentru 2024, poezie și proză, dar vom vorbi despre asta la timpul potrivit. Ne-a plăcut să aflăm că studenți și elevi în clasa a XII-a, vor să simtă literatura contemporană la ea acasă. Din interior. Ceva prea frumos care este chiar adevărat.

Marian Mărchidanu

RENÉ MAGRITTE, CREATORUL DE MISTER (II)

Violeta Mihai

Magritte este autor de ficțiune. El instaurează genul individualist, capabil de forță deranjantă și dezintegrare, căutând să perturbe, cu orice preț, monotonia, banalitatea în care se complăce ochiul lenes, obișnuit cu circumstanțe impuse de reguli și cataloage, de norme și legi fizice. Această perturbare a monotoniei nu-l preocupă numai pe Magritte, ci se extinde la Salvador Dalí, la toți pictorii anilor '30 ce concurează pentru revoluția împotriva reducerii omului la ipostaza unei mașinării.

Cooperarea trebuie înlocuită de concurență, ceea ce produce o revoluție a ideilor, o răspândire a acestora fără precedent. Existența mașinilor a eliberat specia umană de povara necesității, iar efortul economisit putea fi, în sfârșit, utilizat în favoarea artei. De la Oscar Wilde la George Orwell, trece o jumătate de secol, apoi totul pare posibil, căci pictura își ia revanșa, lumea fiind populată de artiști, fiecare dintre ei străduindu-se să ajungă la perfecțiune în modul în care i se pare cel mai onest și cel mai bun.

Sentimentele de înstrăinare și de abandon vin din urmă, pentru a doua oară, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, frustrarea izolării scoțând la iveală opere cuprinse de critici în intervalul cunoscut sub numele de *perioada Renoir*, un interludiu colorat de pesimism și de violență, cuprinzând tablouri ce conțin motive ca torsul feminin, bărbatul mic, pălăria, castelul, stânca, leul, aripile etc. Tablouri ca *Homesickness*, *The Forbidden Universe*, *Favorable Omens*, sau *Black Magic* pun problema unui univers ce aparține în exclusivitate creatorului. Sentimentul de frustrare nu este niciodată mai apăsător ca atunci când orizontul din *Homesickness* este opac, lipsit de relief, de substanță, apăsător. Sirena de pe canapeaua galbenă, porumbelul auriu ce se termină cu un corn al abundenței de flori, femeia jumătate albastră, jumătate reală, leul care se uită în gol, cu spatele la omul negru cu aripile negre, atârând, sunt numai câteva dintre simbolurile descoperite în perioada Renoir. Culori calde, animale, oameni, păsări, galben citrin și orange, roșu, sienna, puțin albastru ceruleum, gri, un ocean de gri, nuanțe insignifiante urcând pe pedestalul pe care se așază femeia din *Black Magic*.

Pictura făcută pentru a putea ateriza pe pânză, nu pe covor, face parte din provocarea aruncată contemporanilor. Gestul răutăcios a fost convertit într-unul benefic, de matematică vizibilă, pur act al minții, incomod pentru cei din jur, familie și prieteni deopotrivă. Viața este tangibilul așa cum pictura este vizibilul, sculptura pipăibilul, muzica auzibilul, dar interiorul unui lucru este interzisul, invizibilul, iar acel interior este supus suspiciunii lui Magritte care sugerează că memoria reprezintă chipul unei femei dăltuit în piatră, având în față un pahar din sticlă pe trei sferuri plin și un măr copt. Pictura este arta capabilă să

realizeze cuvinte vizibile, nimicul pipăibil, sentimentele vii, așa cum se întâmplă cu oul din tabloul *Elective Affinities*, care poartă în el germenii vieții viitoare, simbol al increatului ținut în cușcă, ca și cum viața ar putea în orice moment să-și ia zborul, Salvador Dalí mergând până într-acolo încât să-și înconjoare casa cu ouă din marmură, simboluri ale perpetuării infinite a vieții.

Omul în negru, purtătorul aripilor negre din *Homesickness*, întors către orizontul galben din dreapta, nu pare atras de ceva anume, se sprijină de pod, avându-și mâinile încrucișate ca și cum nu mai există nicio cale de atingere a realității, a visului, a idealului, mâinile încrucișate simbolizând lipsa puterii, încetarea oricărui efort creator, protejarea intimității, nesiguranța, reticența în exprimarea emoțiilor. Oamenii concentrați pe cuvinte au tendința să se articuleze pe sunete, pe informațiile pe care vor să le transmită și nu iau în considerație că anumite părți ale corpului îi contrazic. Ființele umane au uitat să transmită emoții reale, au uitat că, în întreg procesul de comunicare, corpul nostru ne confirmă sau ne infirmă cele transmise. Îngrijorător este faptul că oamenii au uitat chiar și de importanța comunicării gestuale. Mulți nu reușesc să-și adapteze poziția la contextul social, se mișcă mult prea lent sau, dimpotrivă, mult prea repede. Din cauza acestor inadvertențe, oamenii nu se mai înțeleg unii cu ceilalți față în față, iar acest lucru poate duce la conflicte cu toate părțile. La fel ca în cazul brațelor, picioarele lipite semnifică nevoia de a se proteja ori senzația de pierdere a controlului, de teamă, nevoia de siguranță, în timp ce tălpile lipite de paviment sugerează stabilitate. Aripile sunt expresia aspirației sufletului spre o condiție supraumană sau ale năzuinței de a transcende condiția umană, a posibilității zborului și de înălțare până la cer. Aripile sunt puse în legătură cu abilitatea cunoașterii, cu imaginația, gândirea, libertatea și victoria. În alte civilizații și culturi, aripile exprimă libertatea de a abandona lucrurile lumești - ca rezultat al contemplației - și de a ajunge în Paradis. În *Rig Veda*, aripile sunt asociate cu inteligența, mai rapidă decât orice pasăre. Arhitectul Universului, „acel olar făuritor de cranii“, creează lumea prin mișcarea brațelor sale înaripate. Egiptul Antic avea zei înaripați cu rol protector. Ei ocroteau creaturile acoperindu-le cu aripile lor,

încercuind cu ziduri incintele și templele ale căror porți erau împodobite cu imaginea înaripată a lui Amon-Ra. Uniunea dintre Butho - șarpele și Nekhebet - vulturul, reprezentând Egiptul de Jos și respectiv Egiptul de Sus, va da naștere unui șarpe înaripat (similar lui Quetzalcoatl, șarpele cu pene al aztecilor), simbol al uniunii dintre Cer și Pământ. Pasărea simbolizează regenerarea, zborul dintr-o lume în alta, superioară. În același mod, scarabeul egiptean, după ce se târăște o viață întreagă pe pământ, își întinde aripile la sfârșitul ciclului existenței sale, pentru a se înălța spre soare. Pasărea colibri reprezintă răsăritul soarelui și, de asemenea, sufletul care se ridică de la pământ pentru a ajunge la cer. Tradiția creștină asociază aripile cu lumina Soarelui Dreptății, care iluminează inteligența celor juști. Dumnezeu protejează omul cu umbra aripilor sale iar când omul se îndepărtează de divinitate, își pierde aripile originare. Îngerii sunt cele mai pure expresii ale spiritului înaripat. În tradiția greacă, Hermes purta sandale înaripate, simbol al călătorului și al mesagerului, al viselor, impulsului și mișcării.

Grecii reprezentau dragostea și victoria ca fiind înaripate. Conform lui Platon, aripile înseamnă inteligență și înțelegere. De aceea, ele sunt asociate cu anumite animale fabuloase, cum ar fi Pegasus - calul înaripat - aspectul cel mai rafinat al simbolismului specific animalier. Aripile sunt, de asemenea, simbolul optimismului, al libertății spirituale, dar, având în vedere că sunt negre, semnifică durerea, tristețea, disperarea, neputința. **Dicționarul de simboluri** (Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, 1994, I, p. 141 – 143) explică aripile ca simbol al avântului, al dematerializării, al eliberării sufletului dar, ca în orice tradiție, aripile se cuceresc, cu prețul unei inițieri și a unei purificări.

Posibilitatea și facilitatea de a zbura sunt specifice nemuritorilor, tuturor celor eliberați de tirania pământului, celor hrăniți cu mister, cu dorul de acasă, așa cum este uneori R. Magritte, creatorul de mister.

*Ilustrație realizată cu DALL-E 3

VALOAREA LITERARĂ

Șerban Tomșa

Printre cunoștințele de aici (de pe Facebook – n.e) am amici care citesc, vorba lui George W. Bush (să nu se înțeleagă că îi disprețuiesc pe cei care nu citesc. Timpul este atât de puțin pentru mulți, dar educația în familie face minuni, suplinind cu succes lipsa unei culturi solide și dând societății oameni demni de toată stima. Sunt țărani care n-au deschis în viața lor un op și știu să se poarte aidoma lui Andrei Pleșu).

Ieri am dat mâna cu cineva care iubește opera lui Umberto Eco și o și înțelege. El are o meserie fără legătură cu literatura. E onorant să fii amic cu un asemenea om și ne respectăm reciproc, fără pic de ipocrizie. Pot spune chiar că suntem prieteni. Îi mai cunosc și pe alții care țin cărțile în mână cu pasiune. Problema care se pune este cum îți dai seama de valoarea unei cărți, dacă nu ești om de litere (De cele mai multe ori te poți înșela, chiar scriitor fiind. Sunt mulți care se gândesc că nu sunt în măsură să se pronunțe despre valoarea unui roman?). Sigur, cititorul trebuie să fie inteligent, mi se va spune foarte direct. Însă doar inteligența nu ne califică pentru înțelegerea unei opere complexe (Spre bucuria și surpriza mea, același lucru mi l-a spus și un tânăr preot ortodox).

Șerban Cioculescu spunea că minte acela care mărturisește că a citit în întregime *Ulise* de Joyce și că i-a plăcut. Mie mi se pare anormal să nu-ți placă *Ulise*. Cum spunea George Gană la un seminar? „E descalificant să nu-ți placă Marin Preda.” „Nu văd de ce ar fi descalificant să nu-mi placă deloc Preda”, răspundea o studentă revoltată (E o persoană cunoscută azi, însă nu-i dau numele). Atunci eram de părerea fetei. Acum cred că este cu adevărat rușinos să nu-ți placă măcar *Moromeții I* și trei-patru nuvele și povestiri scrise de teleormănean.

Cândva, o altă persoană mi-a zis că nu-i plac poeziile lui Mircea Cărtărescu, dându-mi de înțeles că n-ar avea cine știe ce valoare. De ce? am întrebat, fiindcă mie îmi plac foarte mult. Aduce în text prea multe nume de străzi din București, de persoane reale, etc. Adică, elemente de biografie, am completat eu. (mă gândeam ce-ar zice omul din fața mea dacă l-ar citi pe Bukowski!). Da, mi s-a răspuns. I-am explicat că poezia se poate scrie într-o infinitate de feluri. Efectul pe care îl are asupra noastră, oricât de atipic ar fi textul, este esențial.

Dar cine suntem noi, receptorii? Trebuie să ai un gust literar format și o intuiție artistică înnăscută. Adică să ai simțul valorii. Când eram adolescent, poeziile unor optzeciști, intrați acum în manuale, mi se păreau prea simple (așa ar spune și azi necunoscătorii: „Ca astea așa putea scrie o mie!”), iar alți autori îmi dădeau impresia, în primele poeme, că n-au pic de talent. Firește că nu mă apucam să le sparg geamurile,

cum făcea amicul meu Ivan. A trebuit, vorba lui Nichita, să-i recitesc, îngânându-i. Pe lângă intuiția imaginărilor poetice, care e rezultatul unui har, gustul unui om se poate cizela prin lecturi numeroase și diversificate, dar și prin studiul, întins pe mulți ani, al cronicarilor literari.

E de meditat la rolul criticului literar nu numai în fixarea valorilor literare, ci și în formarea unui public avizat, care să deschidă o carte cu ochi de cunoscător și să cântărească în cunoștință de cauză greutatea unui text. Fără să-i lăsăm la o parte pe marii teoreticieni literari ruși, europeni și americani, frecventarea analizelor pe text, în volume sau în revistele literare, este esențială. Asta se numește cultură literară. Avem nevoie de formatori de gust estetic. Ei sunt criticii literari, comentatori calificați, ei înșiși scriitori care fac, în scenariile lor de idei, personaje din ceilalți autori și din operele acestora.

Se poate scrie ca Nichita, dar și ca Sorescu. Ca Teodor Dună, dar și ca Ion Stratan. Ca Mircea Cărtărescu, dar și ca Ion Mureșan. Ca Paul Vinicius, dar și ca Stoian G. Bogdan. Ca Marin Preda, Eugen Barbu, Liviu Rebreanu, Petru Dumitriu, Nicolae Filimon, dar și ca Mateiu Caragiale, Nicolae Breban, Camil Petrescu, Anton Holban, Ștefan Bănuțescu, Fănuș Neagu etc. Altminteri citim precum Petrușka, cunoscutul personaj din *Suflete moarte* de Gogol. Am putea pune pe Dan Brown lângă Ismail Kadare și pe Paulo Coelho lângă Canetti, Dino Buzzati și William Faulkner. Totuși, ca mulți oameni onești, Petrușka silabisea cu interes orice tipăritură și manifesta respect față de ceea ce era scris. Dar asta nu-l face pe servitorul gogolian capabil de verdicte care să despartă apele de uscat. Ideea e că și cărțile/articolele de critică literară trebuie să intre obligatoriu în bibliografia noastră, pentru a putea fi în măsură să ne pronunțăm asupra valorii unei cărți.

Ajungând în acest punct, îmi dau seama că am creionat mai degrabă profilul unui critic literar, nicidecum al unui cititor obișnuit. Faptul că o carte place sau nu cuiva e nesemnificativ în planul importanței literare. Dar în cazul criticului literar, ca și în al scriitorului care citește, plăcerea merge în direcția valorii. Un cititor poate spune că îl încântă sau îl plictisește o operă. Când criticul folosește aceleași cuvinte, el valorizează textul. Dar, ca act civilizator, oricine poate citi, din pură plăcere, cărți bune și cărți

slabe, fără să săvârșească vreo crimă. Să apună oare civilizația textului? Să intrăm ireversibil în lumea imaginii?

P.S. 1. Suprema formă de recunoaștere a valorii unui scriitor este ceea ce i s-a întâmplat lui Emil Cioran la Lecce, unde intră succesiv în vorbă cu un italian și cu un austriac: să te recunoască lumea nu după înfățișare, ci după stilul în care te exprimi.

Un critic literar reproduce, pe Facebook, un fragment din jurnalul eseistului Wolfgang Kraus, prietenul lui Cioran: „16.12.1985, Paris. Aseară, Cioran, care nu s-a schimbat, ci devine doar ceva mai liniștit, mai limpede, mai bun, mai drăguț. N-are vârstă și e foarte familiar în tot felul său de a fi. A terminat două cărți (eseuri, aforisme). A fost o săptămână în Grecia (Atena groaznică, a vorbit acolo la Institutul Francez, de două ori câte două ore, una dintre conferințe a fost înregistrată și publicată la Paris, spre stupefacția lui!). Atena groaznică, dar Corfu (unde s-a dus numai de dragul lui Sissy), minunat. Apoi, prin Brindisi, 14 zile la întoarcere. La Lecce (Grand Hotel, un hotel bun) se întâlnește în foaier cu un străin cu care intră în vorbă, în italiană. Un austriac. Vorbesc nemțește. El afirmă ceva general despre viață, primind următorul răspuns: „Vorbiți ca Emil Cioran.” El: „Păi, chiar sunt Cioran.” Celălalt: „Imposibil, sunteți nebun.” Cioran: „Ceva similar am scris chiar și în Demiurgul cel rău.”

Poate că întreaga lume modernă se manifestă altfel. Azi trebuie să faci zilnic circ, ca să fii recunoscut ca personalitate politică sau culturală. De pildă, la noi, Șerban Nicolae e mai cunoscut decât Șerban Foarță, iar Florin Iordache îl surclasează pe Eugen Simion, fost președinte al Academiei Române. Trebuie să fii femeie cu barbă ca să câștigi un premiu muzical de prestigiu.

E necesar să fii cântăreț, pentru a fi răsplătit cu Premiul Nobel pentru Literatură. E obligatoriu să te întâlnești cu mulțimile, precum Andrei Pleșu și autorii occidentali, pentru a vinde mii de cărți. Despre J. D. Salinger nici nu se știa cum arată în ultimele sale decenii de viață. Și totuși, se vindea și era celebru. Ce demonstrează asta?

P.S. 2. În prima tinerețe, o prietenă îmi spunea că mă exprim ca Octavian Paler. Eram în al nouălea cer.

În urmă cu câțiva ani, cineva mi-a spus că atunci când citește articolele mele, are impresia că îl urmărește pe Cărtărescu, în publicistica sa. E bine, mi-am zis. Am fost însă sigur că fac ceva brânză în literatură într-o anumită împrejurare. Dădusem al doilea roman, *Maimuțe în haremul nopții* (Maimuțele nopții, cum l-aș numi la o reeditare - și atunci am vrut să schimb titlul, însă editorului îi picase cu tronc cuvântul „harem” -, eliminând două-trei pasaje cu iz pamfletar), unui prieten mai în vârstă, care locuiește într-un oraș îndepărtat. Camaradul meu este autorul unor volume de excelente aforisme (din păcate prea puțin cunoscute, iar eu m-am împrietenit cu el după ce le publicase și, după ce mi le-a dăruit, am rămas fără operele sale, fiindcă alți amici le-au împrumutat și au uitat să mi le înapoieze) și ulterior a scris și un roman despre colectivizare, *Drumul corbilor*. Trecea periodic prin localitate și mă căuta. Este un om foarte inteligent, civilizată, stăpânind perfect anumite arii culturale, printre care muzica clasică. După ce a citit cartea, am văzut că mă privea cu o șovăială stranie. „M-a... surprins cartea dumitale”, mi-a zis el. „Chiar foarte mult. N-am mai văzut romane care să aibă capitolul chiar și de un rând! Și e atâta imaginație acolo! Vreau s-o dau și soției s-o citească, dar va trebui mai întâi s-o pregătesc sufletește, să nu aibă vreun șoc.”

La următoarea întâlnire mi-a zis: „Am vrut să-ți fac un bine și i-am dat cartea dumitale unui critic local, să scrie o recenzie. După o vreme, când m-am întâlnit cu el, omul m-a privit ciudat (adică exact cum se uita la mine prietenul meu! - n. m.) și s-a interesat ce vârstă și ce profesie ai, ăăă...cum arăți și...ăăă... dacă ești sănătos la cap.” Am răs în hohote și acela a fost unul dintre momentele în care am fost sigur că sunt pe un drum bun. Mai târziu mi-am explicat insistența cu care Mircea Cărtărescu căuta să-și convingă cititorii, pe diferite posturi de televiziune, că el este un om normal, sănătos, nu ia pastile etc. Probabil că e și el pățit, vorba lui Marin Preda.

*Articol predat de către autor înainte de plecarea dintre noi.

**Ilustrație realizată cu DALL-E 3

BIENALA INTERNAȚIONALĂ DE GRAVURĂ CONTEMPORANĂ „IOSIF ISER”

Abie Elena

Istoricul de artă Dalina Bădescu: „Bienala din acest an este un atac la valul superficial de artă contemporană lipsită de vocație, lipsită de umanitate”

Record de participare la Bienala Internațională de Gravură Contemporană „Iosif Iser”: 458 de lucrări ale 290 de artiști din 44 de țări

Bienala Internațională de Gravură Contemporană „Iosif Iser”, organizată de Muzeul Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus”, a ajuns, anul acesta la ediția a XV-a și a înregistrat cea mai mare participare de până acum. Au fost primite 458 de lucrări din 44 de țări, trimise de 290 de artiști. Din acestea, juriul a selecționat șapte lucrări pentru a fi premiate. Pentru 336 de lucrări există deja acordul de donație din partea autorilor.

De ce este atât de importantă această expoziție? Bienala Internațională de Gravură Contemporană „Iosif Iser” constituie una dintre cele mai interesante modalități de cunoaștere a tendințelor actuale ale artei și simțirii universale. Un demers vast de modernitate, o ușă deschisă tuturor tehnicilor de gravură și unul dintre cele mai ample evenimente din România dedicate artei plastice. Prin Bienala Internațională de Gravură Contemporană „Iosif Iser” de la Ploiești, România prezintă lumii întregi o panoramă mondială a gravurii.

De ce să vizitezi Bienala? Așa cum a spus istoricul și criticul de artă Dalina Bădescu, „Bienala din acest an este un atac la tendințele artei contemporane, un atac la main-stream-ul, la valul superficial de artă contemporană lipsită de vocație, lipsită de umanitate, care deviază și încearcă ne impună niște direcții sucite despre cum trebuie să se prezinte arta și despre ce trebuie să simțim noi în fața ei. Veți vedea gravură clasică, citate din peșterile preistorice, desene minimaliste, gravură impresionistă, pointilistă, veți vedea o întreagă istorie a artei în contemporaneitate. Veți vedea gravură neagră, în care întunericul este spart de o lumină sau rămâne inert, angoasele lumii noastre contemporane, coșmaruri, suferințe, mici memorii ale traumei prin care am trecut cu toții în pandemie. Veți vedea foarte multe elemente care sunt tratate clasic, academist așa putea spune. Pe de altă parte, veți vedea pe simezele muzeului multă poezie, o poezie romantică, de clar obscur, luni care conturează siluete ca în fotografiile lui Balzac, texturi extrem de interesante. Din toate, rămâne un mesaj subtil de care vă veți aduce aminte undeva. Poate nu vă veți aminti de titlul sau de numele autorului, dar cu siguranță mesajul lucrează și îl veți recunoaște atunci când îl veți mai vedea. Aici găsim un filon al sensibilității și al empatiei față de celălalt

care nu este exprimat prin cuvinte, ci prin poezie și prin vibrație pură. Mai mult, ne aflăm în fața unui demers nu doar mental, ci și manual, pentru că în gravură nu se poate minți, iar artistul are nevoie de o tehnică impecabilă. Iar dacă vrei să iei pulsul zilei, al umanității și nu al vocilor care urlă cum trebuie văzută arta, trebuie să vezi grafica, gravura și trebuie vizitată această bienală, care va rămâne ca mărturie pentru istoricii care vor dori să vadă ce a fost cu noi acum”.

Bienala Internațională de Gravură Contemporană „Iosif Iser” va fi deschisă publicului până în luna martie 2024, așa că iubitorii de artă din toate colțurile țării au ocazia să se delecteze cu cele mai moderne lucrări din toată lumea.

Premiile acordate la cea de-a XV-a ediție a Bienalei Internaționale de Gravură Contemporană „Iosif Iser”

Premiul Consiliului Județean Prahova - Savini Daniela (Italia) – „Hunan landscape”,

Premiul Primăriei Ploiești - Chapman Deborah (Canada) – „Va et vient sans fin”,

Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din România, Batista Ovidiu (România) – „Immigration land – a portret of our society”,

Premiul „Mircea Ionescu-Quintus” al Muzeului Județean de Artă „Ion Ionescu-Quintus”, Abadal Lloret Ariadna (Spania) – „In boca al luppo”

Premiul BES România - Padula Anna (Polonia) – „Sentenced to life”,

Premiul Cabinetului Individual de Avocatură „Cristina Dobre” - Valter Paraschivescu (România) – „Mănăstirea Celic-Dere”

Premiul Biroului Notarial „Laszlo și Dobre” - Vandevorst Rita (Belgia) – „Battery low”

*Foto: Abie Elena

TRAGICUL ÎN „MOROMETII” ȘI „CEL MAI IUBIT DINTRE PĂMÂNTENI”

Alin Aurelian Vasilie

Paul Georgescu spunea despre Marin Preda că „lui, lumea îi apărea plină de semne ciudate, foarte semnificativă, dar greu de descifrat”¹. Aceste „semne” despre care vorbea Paul Georgescu sunt răspândite peste tot și în opera lui Marin Preda și, tot ele, ne oferă, de asemenea, și cheia sau modul prin care cititorul trebuie să pătrundă în adâncimea creației scriitorului. Cărțile lui Marin Preda sunt străbătute de un curent subteran, în care semnele, simbolurile și asocierile se îmbină într-un tot unitar din care se poate afirma că rezultă o adevărată filosofie a vieții.

Spunem o adevărată filosofie a vieții pentru că, așa cum vom vedea, pentru Preda importantă e viața, sensul vieții și al omului, cunoașterea și doar într-o măsură mult mai redusă, aproape nesemnificativă, problematica morții. Acest lucru, Marin Preda, ține să-l sublinieze încă de la începutul romanului său **Cel mai iubit dintre pământeni**: „Moartea e un fenomen simplu în natură, numai oamenii îl fac înspăimântător”. Cu o singură frază, Preda, reușește să rezolve o problemă care pe unii filosofi i-a obsedat o viață întreagă. Dar de ce în natură moartea e un fenomen simplu, iar pentru om nu? Poate că moartea devine înspăimântătoare pentru om tocmai din cauza îndepărtării acestuia de natură, și când spunem asta nu ne referim la natură numai în sens general, ci și în sens particular, adică la natura omului, la ceea ce e simplu și firesc în el. În același mod se poate gândi și referitor la viața care de la natură e simplă, numai că oamenii și-o complică singuri după cum spunea și Confucius.

Și totuși, ne putem întreba: ce înseamnă, atunci, moartea la Marin Preda? Pentru a răspunde la această întrebare va trebui să luăm ultima frază din **Cel mai iubit dintre pământeni**, cea mai importantă de altfel și cea care ne oferă și cheia înțelegerii romanului, și să o legăm de prima frază. Romanul se încheie cu fraza următoare: „Dacă dragoste nu e, nimic nu e”. Asociind prima frază a romanului cu ultima vom descoperi că acolo unde dragoste nu e, e moartea, adevărata moarte, nu cea care în natură e un fenomen simplu. Pentru Marin Preda adevărata moarte a omului constă în lipsa iubirii.

Influența lui Dostoievski asupra lui Marin Preda este destul de evidentă în **Cel mai iubit dintre pământeni**. Petrini, la fel ca eroii lui Dostoievski, caută un rost vieții și lumii lui înafara lui Dumnezeu, în afara transcendenței cu care este în conflict, ceea ce-i deschide calea tragicului. Numai că, în cazul lui Petrini, nu se poate vorbi despre un personaj tragic până la capăt. Petrini se salvează, primește izbăvirea, iar acest lucru se confirmă tocmai prin acea ultimă frază a romanului. Petrini este un personaj cu accente tragice, dar nu este un personaj tragic. Vorbele lui Petrini din finalul romanului nu sunt ale unui condamnat, nu sunt vorbele unui Sisif, ci se poate vedea clar tonul și vocea celui ajuns la o stare de detașare, de spiritualitate. Un Sisif izbăvit pare a fi Petrini. El, de altfel, recunoaște că

nu și-ar fi putut evita destinul pentru că „astfel m-aș fi chinuit îndelung, fără să obțin, spiritualmente, eliberarea totală a conștiinței mele de ceea ce am trăit”.

În cazul lui Petrini nu putem vorbi despre un personaj tragic în adevăratul sens al cuvântului pentru că el primește pentru tot ce-a pățit o răsplată: atingerea spiritualității, așa cum remarca și George Steiner în cartea sa **Moartea Tragediei**: „Acolo unde există compensație există dreptate, nu tragedie”².

Ultima frază din roman este a unui om ce a ajuns la spiritualitate, este o revelație ce nu se poate obține decât pe două căi pe care Petrini le și sugerează de altfel pe tot parcursul romanului. Prima cale pe care Petrini încearcă în zadar să o parcurgă este cea a dragostei, iar a doua, cea pe care o trăiește și prin care ajunge la eliberare este suferința. Și iubirea și suferința duc la izbăvire, numai că o cale este ușoară și dreaptă, iar cealaltă grea și întortocheată.

Spuneam mai sus că ultimele cuvinte ale lui Petrini din finalul romanului pot fi privite ca o revelație și ar trebui să ne oprim puțin la acest aspect. Petrini, încă din copilărie, se îndepărtează de Dumnezeu și nu se repropie de acesta decât la finalul romanului prin acea ultimă frază ce-l readuce la legea Noului Testament, care-i legea iubirii. Totuși, problema aceasta dintre om și Dumnezeu nu e singulară în opera lui Preda. Moromete, spre exemplu, este de asemenea în conflict cu Dumnezeu, numai că acesta nu ajunge să primească în final izbăvirea.

Moromete nici nu a pățit destul și nici nu a iubit destul pentru a ajunge la spiritualitate. În finalul romanului **Moromeții**, Catrina îi povestește lui Niculae că l-a visat pe Moromete și că în vis l-a întrebat ce face cu Dumnezeu, întrebare la care Moromete, care tot romanul a avut câte o replică pentru toți și pentru toate, tace. Această tăcere este semnificativă, ea ne arată un Moromete vinovat, un Sisif condamnat.

Moromete, față de Petrini, este într-o mai mare măsură un personaj tragic. Tragicul rezultă în cazul lui Moromete din felul în care el, neștiutor, crezând că timpul mai avea răbdare cu el și cu ceilalți oameni, nu presimte fatalitatea ce se coace chiar sub ochii lui și care îl lovește atât de năprasnic. Această candoare a lui Moromete în fața timpului și a timpurilor nu face din el un visător condamnat în genul personajelor romantice, ci totul culminează într-o viziune tragică a existenței în

¹ Marin Preda, *Moromeții*, Editura Cartex Serv, București, 2013, vol. II, copertă spate

² George Steiner, *Moartea tragediei*, Humanitas, București, 2008, pag.18

care Moromete prin el însuși încheie o epocă și începe o alta. Strigătul său către cei trei fii: „Întoarceți-vă acasă!” nu este doar strigătul unui părinte ce-și cheamă fiii risipiți prin lume, ci este chiar îndemnul revenirii omului la rădăcinile sale, la tradițiile și viața simplă pe care satul patriarhal, întruchipat de Moromete, încerca zadarnic să le readucă în conștiința omului iluzionat de sclipiciul și grandoarea marelui oraș, așa cum înțeleg lucrurile cei trei fii ai protagonistului. De asemenea, în cazul lui Moromete, nu putem vorbi despre niciun fel de compensație pentru tot ce-a pățit, din contră, dacă e să ne gândim la sfârșitul vieții sale când e purtat cu o roabă prin sat sau la familia ce nu mai reușește nicicând să și-o reîntregească, putem vedea un Moromete zdrobit.

Dar de ce spunem totuși că sunt o revelație acele cuvinte din finalul romanului pentru Petrini? Ar fi putut el să-și de-a singur seama de adevăratul sens al iubirii, ar fi știut el ce-i viața, ce-i moartea, ce-i dragostea altfel? Știe Petrini, de-a lungul romanului, ce-i iubirea? Probabil că nu și cel mai bine se poate vedea acest lucru în celebra întrebare adresată de Suzy lui Petrini, care dă și numele romanului: „Ce mai faci tu, cel mai iubit dintre pământeni?”. La această întrebare, Petrini rămâne uimit, șocat. Cum să fie el cel mai iubit dintre pământeni, după cât a pățit? Trebuie să fie vreo ironie la mijloc. De altfel, așa a și fost interpretată de o parte a criticii această întrebare și titlul romanului, ca o ironie. Dar e oare așa? E greu de crezut că această întrebare e, într-adevăr, o ironie pentru că, uitându-ne câteva rânduri mai jos în roman, Suzy îi explică lui Petrini de ce e el cel mai iubit dintre pământeni: „Și cine zici că e cel mai iubit dintre pământeni? Tu. De cine? Cum de cine! De mine, de fetița ta... N-ajunge?” Suzy îi spune lui Petrini că e iubit de ea și de fetița lui, adică de cele mai importante persoane din viața lui. Să fii cel mai iubit dintre pământeni nu înseamnă să fii vreun Don Juan, ci să fii iubit de cei pe care îi iubești. Petrini era iubit de cei pe care îi iubea, era cel mai iubit dintre pământeni și el nici măcar nu își dădea seama de acest lucru.

De altfel, dacă privim cu atenție relațiile lui Petrini, vom descoperi că acesta își schimbă de fiecare dată modul în care se raportează la iubita lui. Pentru a da un exemplu în acest sens, putem să ne aducem aminte reacția violentă pe care o are Petrini față de Matilda în seara în care aceasta i-a răsfoit caietele: „Sării în picioare și, fulgerător, sub arcul loviturii pe care i-o dădui, ea căzu pe covor cu o expresie de uluire totală și cu privirea licărind de o spaimă intensă, fără nume.” În schimb, față de Suzy, care de asemenea îi răsfoiește caietele, are o atitudine total opusă, de-a dreptul docilă: „Revenii în odaie și o găsii pe Suzy la biroul meu. Îmi umbla prin sertare. Cu un instinct sigur dăduse peste cele două lucrări ale mele, dactilografiate, și le pusese alături, ținea cotul pe ele. Acum îmi răsfoia caietele. Ce faci tu aici? o întrebai. Îmi răspunse cu degetele: fac ce-mi place. Sunt lucrări de specialitate, continui vârand telefonul în priză, Ai de felicitat pe cineva?”.

Exemplul de mai sus nu este unul izolat. El face parte dintr-o teorie mai largă a lui Marin Preda referitoare la modul cum timpul și anumite depresii sufletești schimbă, în aparență, firea omului. Această teorie este cel mai bine ilustrată în **Moromeții**, unde Preda leagă primul volum de cel de-al doilea, tocmai prin această teorie. Primul volum se încheie cu celebra afirmație: „Timpul nu mai avea răbdare”. Al doilea volum începe printr-o interogație retorică: „În bine sau în rău, se schimbă Moromete?” Dacă legăm cele două propoziții și ne gândim la deznodământul primului volum, în care Moromete este atât de lovit, vom vedea că toate aceste lucruri ne trimit cu gândul tocmai la această teorie a timpului ce roade în om.

Cu toate acestea, așa cum am afirmat mai sus, această schimbare ce se produce în firea umană este una ce se petrece doar la suprafață, doar în aparență și nu în interiorul personajelor, în conștiința lor. Ea continuă să rămână unitară și neschimbată. Dacă luăm cazul lui Moromete vom vedea, așa cum bine sugerează și Nicolae Manolescu în **Arca lui Noe** că „și când, la începutul volumului al doilea, face stăruitor negoț, strânge bani în chimir și descoperă vorba beneficului, scopul lui secret constă în a avea cu ce să-și atragă fiii fugari înapoi la matcă. Iluzia, odată spulberată, Moromete redevine indiferent față de comerț. [...] Dacă noua viață a satului e dominată de afaceri, Moromete rămâne un nostalgic apărător al ordinii vechi”³. Chiar dacă, aparent, Moromete se schimbă, în interior, în felul de a vedea viața, în conștiința sa, el rămâne același partizan al lumii arhaice, rămâne același om.

În **Cel mai iubit dintre pământeni** regăsim aceeași concepție îmbrăcată în diverse forme. Spre exemplu, într-o formă sentimentală ea i se dezvăluie lui Petrini în momentul în care descoperă că iubita „deși aceeași” nu-l mai iubește: „E bine între noi doi, dar împreună cu alții privirea ei nu-ți mai aparține, surâsul ei nu-i mai înflorește pe chip când o privești, râde pe neașteptate de ceea ce spune altul și ești stupefiat să descoperi că deși aceeași nu-ți mai aparține, aici e drama, e aceeași”. Ceva mai departe în roman această gândire se cristalizează și se generalizează, îmbrăcând forma conștiinței, adică esența cea mai intimă a ființei umane și a universului: „Conștiința pură este acum considerată ca ultimă esență a universului, chiar și a universului fizic. Suntem în univers aceiași și de totdeauna și vom fi pentru totdeauna, fiindcă universul nu e orb... totul e perisabil, afară de această gândire”.

Spre deosebire de tragedie, unde fatalitatea este mai mereu determinată de cauze exterioare eroului, la Marin Preda conștiința tragică este o consecință izvorâtă din adâncul personajelor, din alegerile pe care acestea le fac încă de la început. Încă din copilărie, personajele cheie ale lui Marin Preda sunt puse în fața unei alegeri de ordin spiritual și moral, alegere întruchipată de cei doi părinți. Fie că vorbim despre **Moromeții** sau despre **Cel mai iubit dintre pământeni**, părinții din cele două romane sunt firi și spiritualități diferite. E de remarcat, totuși, că în ambele romane, mama e cea apropiată de divinitate și încearcă

³ Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe*, Editura 100+1 Gramar, București, 2002, pag.285

să-i insuflă copilului dragostea pentru Dumnezeu, în timp ce acesta, în ambele romane, o refuză. Nici calea mamei și nici calea tatălui nu este urmată nici de Petrini și nici de Niculae, ba mai mult, atât într-un roman cât și în celălalt, copilul intră în conflict cu părintele său. Prin această revoltă împotriva părinților, prin acest drum pe care Petrini și Niculae vor să și-l făurească singuri și să se rupă de cel al părinților, încă de la o vârstă fragedă, în conștiința lor se naște acel sentiment de vină ancestrală, originară, a omului căzut. Este aceeași neascultare a omului față de părinți și aceeași alegere a mărului în forma propriului drum.

Această ruptură de rădăcini, de părinți și de Dumnezeu, dezvoltă în conștiința personajelor lui Preda un adevărat cult al propriei persoane, îmbrăcat în forma unui orgoliu fără margini, și în acest sens, cel mai ilustrativ personaj este Petrini. De ce relațiile și, mai ales, căsnicia sa eșuează? Poate pentru că în toate relațiile sale a intervenit un moment în care orgoliul său a devenit mai puternic decât sentimentele sale? Petrini nu renunță niciodată la el însuși de dragul femeii pe care pretinde că o iubește. El este mereu centrul lumii și toată lumea se învâрте în jurul său, iar când acest lucru nu se mai întâmplă se produce un șoc în conștiința lui, urmat de o introspecție în care Petrini încearcă într-o manieră rațională să găsească răspunsuri la niște întrebări cât se poate de simple, dar pentru care nu se găsesc niciodată răspunsuri edificatoare. Greșeala lui Petrini este că el se supune minții și nu inimii, or tocmai aici e problema, că inima deschide mintea și nu invers.

La polul opus o avem pe Matilda, care deși este la fel de orgolioasă ca Petrini, ea nu își supune inima minții și astfel reușește să își păstreze luciditatea și superioritatea în dragoste față de Petrini: „e perfidia inteligenței, de a-și atribui un merit, zise ea cu o extremă încântare. Și oamenii nu-și dau seama că inteligența, gândirea lor conștientă, e mereu în goană să construiască, din pricina fricii lor de viață, tot felul de sisteme filosofice, religii, ostrețe de apărare... Aceste ostrețe te împiedică să vezi cerul, zarea îndepărtată, acolo unde sufletul se poate pierde în armonie cu tot ce există... norii de pe cer, apele, pădurile, păsările cerului, oamenii... sufletul oamenilor așa cum sunt ei cu adevărat, nu speriați, ispititi de iluzia pe care le-o oferă inteligența...”.

Din ceea ce spune Matilda se pot vedea clar cele două concepții de viață, care în realitate sunt și singurele pe care omul e capabil să le urmeze: cea a fricii, unde inteligența, construindu-și tot felul de „ostrețe”, primează, și acesta este cazul lui Petrini, și cea a iubirii, a contopirii cu acel tot universal, ilustrat în bună măsură de Matilda. Ea pare să ne atragă atenția asupra faptului că oamenii se uită prea mult la pământ și prea puțin la cer și uită că viața e între cele două, viața e între cer și pământ.

Dacă în volumul al doilea din **Moromeții** avem o critică severă adusă comunismului prin vocea lui Moromete, în primul volum putem constata, prin vocea și acțiunile aceluiași personaj, o critică severă adusă capitalismului și societății de tip capitalist. Statul este resimțit de către Moromete ca o entitate asupritoare, iar societatea de tip capitalist, ca un virus, ca o boală contagioasă ce i-a îmbolnăvit copiii și i-a întors

împotriva sa: „Băieții mei, Scămosule, sunt bolnavi (...) S-au luat după lume, nu s-au luat după mine!”.

Statul, comerțul, banca și taxele specifice societății de tip capitalist sunt înfierate de Moromete, pentru că îl îndepărtează pe om de sine însuși și îi ia liniștea sufletească, fără de care nu ar putea să mai trăiască: „Cum să trăiești dacă nu ești liniștit?”. Societatea de tip capitalist este asemănată unei închisori, în care omul are impresia libertății, când, de fapt, înstrăinat de sine însuși, orbecăie prin întunericul propriului suflet: „Cerul era larg și lumea fără margini, dar viața omului se învâртеa înăuntru unei curți ca într-o închisoare. Adânc și luminos era cerul, dar aici jos era o casă împrejmuțată cu gard și sufletul omului se chinuia aici, întunecat și orb”.

Dacă Moromete nu se înstrăinează de el însuși și rămâne același pe tot parcursul romanului, el se înstrăinează, în schimb, de Dumnezeu, ajungând singur, fără nici un sprijin și lăsat pradă propriilor păcate ce-i devin închisoare. Felul în care moare Moromete, fără nici unul dintre băieții săi la căpătâi, este foarte grăitor în acest sens, la fel cum sunt și cuvintele pe care Catrina i le adresează lui Moromete într-o noapte: „Când omul uită de Dumnezeu, uită și Dumnezeu de el și îl lasă singur în fața păcatelor”.

În volumul al doilea, critica lui Moromete, mult mai înverșunată de această dată, se îndreaptă împotriva ideologiei comuniste, văzută ca o adevărată catastrofă pentru om și societate. Această nouă ideologie ce se vrea a fi o nouă religie fără Dumnezeu, arborează steaguri umanitare, dar în spatele lor, așa cum bine remarcă și Moromete, se ascunde nedreptatea și sclavia, iar ceea ce-ți aparține de drept îți este luat: „De la bogat ia tot, iar săracului nu-i dă nimic! Fiindcă noi mergem acum să secerăm, dar nu mai e rodul muncii noastre al nostru și nici să zici că ni-l ia și îl dă ăluia ce n-are”.

Sentimentul tragic în fața istoriei reiese tocmai din această înșelăciune, din această nedreptate ce poartă totuși stigmatul umanismului. De altfel dacă e să ne uităm în istorie, toate marile grozăvii s-au produs scoțându-se în față mari idealuri umaniste. În spatele așa-zisului umanism stau munți întregi de stârvuri. Niculae, înainte de „a-și găsi eu!”, citește tot o carte despre umanism: „Umanism în gândirea secolului...”. Oamenii, uitând de dragoste și de Dumnezeu, și-au făurit diverse surrogate pentru a le înlocui și le-au numit pe rând: umanism, iluminism, capitalism, comunism, globalism sau „canibalism”, dacă e să ne gândim la ceea ce se întâmplă în zilele noastre. Moromete are perfectă dreptate când afirmă că omul știa foarte bine rostul său dintru începuturi și că, ceea ce se întâmplă în istorie, nu e altceva decât o continuă încercare de a-l abate de la drumul său drept: „Crezi că omenirea asta, de când e ea pe pământ, n-a știut să trăiască și venirăți voi s-o învățați?”.

Acest timp tragic este marcat, de asemenea, prin diverse semne și simboluri prevestitoare împrăștiate peste tot de-a lungul romanului. Spre exemplu, liniștea adâncă și tăcerea sunt curmate de țipăt sau zgomot, simbolizând o imixtiune a dezordinii, a timpului tragic în pacea și armonia seculară: „Fiecare rămase la locul lui în tăcere. În tăcerea aceea se auzi

deodată din depărtare un om care mergea pe drum și cânta. Afară toate zgomotele se topiră numaidecât și peste sat se lăsă deodată o liniște mare. Cântecul flăcăului acoperea întinderea și adâncimea nopții (...) Zorile se albeau și undeva un cocoș cântă prelung și insistent, înspăimântând liniștea satului (...) Satul părea acum lipsit și de spațiu, nu numai de timp, cu elementele plutind peste el, într-o pulbere albicioasă care nu se mai știa ce e, nu mai fusese văzută niciodată. O cioară fâlfâie pe deasupra grădinii numai cu zgomotul și se pierdu deasupra caselor, urmată curând de o puzderie ale căror țipete o opriră pe mamă cu furca în aer, ca la un semn știut numai de ea, descoperit în aceste croncănituri care umpluseră cerul”.

Un alt exemplu în acest sens e cronotopul. Cele mai importante scene din roman se petrec într-un timp crepuscular, la limita dintre două lumi încheștate într-o luptă între lumină și întuneric, între bine și rău. Cina Moromeților de la începutul romanului începe când afară „se înserase bine”, adică exact acel punct în urma căruia mai avem ceva lumină, iar imediat după el se instalează întunericul. Celebra scenă a tăierii salcâmului se petrece tot la limita dintre dimineață și noapte: „Pe cer, luna răsărise după ploaie și fiindcă nici dimineață nu era și nici noapte nu era, semăna cu un soare mort, ciuntit și rece”. De asemenea, scena bătăii pe care Moromete le-o dă celor doi fii, Catrinei și Tiței, se petrece tot într-un timp crepuscular pentru că Moromete își trecea copiii „cu noaptea în cap”. Fuga celor doi fii, Nilă și Paraschiv, se petrece tot seara, care prin excelență este un timp între zi și noapte.

Și în **Cel mai iubit dintre pământeni** problema timpului tragic se plasează tot în sfera comunismului unde ni se relevă într-un mod mult mai direct și brutal atrocitățile la care oamenii erau supuși. Omul devine un fel de uneltă, nu în mâna zeilor, ca în vechea tragedie greacă, ci în mâna unor torționari, dezumanizați, ce încearcă prin orice mijloace să te zdrobească atât fizic cât și psihic. Sentimentul tragic de nedreptate, de a fi un intrus într-o lume ostilă, este atât de coroziv încât noțiunile de vinovat și nevinovat își pierd sensul, iar oamenii sunt dinainte condamnați și destinul lor hotărât fără nici o posibilitate de împotrivire. Singura opțiune pentru om în aceste condiții e supraviețuirea: „Acuzatul are dreptul la apărare, sau e condamnat dinainte? Ce apărare, urlă el scos din sărite, și mă înjură de mamă și mâna i se crispă pe tampon (...) Ce făceau totuși cu un nevinovat? Nu-l iertau nici pe acesta, nu-l declarau nevinovat și să-i dea drumul, dar sentința era mai blândă, cum a fost cazul meu”.

Nemiloșii zei din vechea tragedie greacă poartă chipuri umane în **Cel mai iubit dintre pământeni** și nu mai locuiesc în Olimp, ci s-au mutat în tot felul de beciuri întunecoase. De altfel, aceștia reprezintă și modul prin care Ion Micu înțelegea puterea: „Sensul deplin al puterii e să dispui de soarta altora”, dar nu și al lui Petrini, pentru care puterea adevărată e de sorginte divină: „Puterea celui cu

adevărat puternic astfel se manifestă: să știi că poți distruge pe cineva, să n-o faci, și acela să nu știe. Puterea e de origine divină, poporul naiv crede că Dumnezeu se mânie, că pedepsește. Nicidecum! Așa e Dumnezeul evreilor, mândros și cumplit, care trece prin foc și sabie cetățile și nu cruță nici copiii. Al nostru își lasă fiul să fie răstignit”.

Și totuși, există vreun remediu pentru acest tragic existențial? Răspunsul la această întrebare și o posibilă soluție la rezolvarea ei ne parvin tot de la Petrini, care afirmă că: „A ști să râzi în clipele tragice înseamnă a stăpâni tragicul”, iar a stăpâni tragicul poate deveni un lucru foarte folositor pentru om în sensul în care prin intermediul lui se poate ajunge la catharsis. În **Moromeții**, catharsisul este prezent în celebra scenă din Poiana lui Iocan, unde cei adunați acolo reproduc într-o formă teatrală adunările parlamentare. Imitându-i în acest fel al lor propriu și propriu lumii lor arhaice pe parlamentari, Moromete și ceilalți prezenți la aceste întâlniri se purifică de propriile lor supărări și neajunsuri sau de nenorocirile ce se ivesc. Un bun exemplu în acest sens este Țugurlan care începe să se schimbe în urma participării sale la aceste adunări.

O astfel de scenă precum cea din Poiana lui Iocan avem și în **Cel mai iubit dintre pământeni**, numai că aici nu putem vorbi de catharsis, ci de o cu totul și cu totul altfel de „purificare”. Scena în sine, deși aparent amuzantă, e de-a dreptul tragică, de un umor negru, iar imitația aici poartă, mai degrabă, accentele unei ironii împinse până la grotesc. Adunarea deținuților, printre care și Petrini, cu scopul de a fi „reeducați”, este de un comic caragialesc, care te invită să râzi în primul moment, dar dacă te gândești încă o clipă îți dai seama că lucrurile sunt mai degrabă de plâns decât de râs: „Astfel a apărut cosorul zis al lui Moceanu, fiindcă așa îl chema pe inventator. El e compus din două părți, partea lemnoasă (și ne-o arată) și partea fieroasă! Deci, să recapitulăm pe scurt. Cosorul lui Moceanu a fost inventat de Moceanu. El se compune... din două părți, se auziră deodată vocile ascultătorilor. Partea lemn... oasă, se ridicară vocile noastre. Domnilor, exclamă individul (și își propti bărbia în piept de satisfacție), e o adevărată plăcere să ai de-a face cu intelectuali”.

Ca o concluzie a celor menționate mai sus, remarcăm faptul că atât în **Moromeții** cât și în **Cel mai iubit dintre pământeni**, personajele lui Marin Preda sunt angrenate atât într-o luptă exterioară, cu mediul, cu societatea, dar și într-o luptă interioară, a conștiinței văduvite de principiul transcendent ce încercă zadarnic să găsească, pe cale rațională, un sens vieții și lumii, intrând, astfel, în orizontul tragicului. Fie izbăvite sau condamnate, personajele lui Preda sunt niște luptători ce-și beau paharul până la fund de fiecare dată și ne transmit astfel un mesaj demn de luat în seamă, și anume faptul că un om care a încetat să mai lupte, e un om care a încetat să mai conteze.

*Foto: www.comunismulinromania.ro

CLIȘEE COMUNISTE ȘI POSTCOMUNISTE ÎN LITERATURĂ ȘI AIUREA

Alexandru Amarfei

Sunt metis afro. Mă definesc drept ciorumbel între români, crove la anglosaxoni, corbigeon la francezi. Când o persoană blondă, heterosexuală și care n-a văzut vreodată o încăierare de minoritari în Ferentari îmi povestește cum luptă contra oprimării, patriarhatului, cisgenderismului, încălzirii gloabei (sic!, globul e o expresie a masculinității toxice...) îmi vine să produc un organ mental prin care să am echivalentul vomei.

Cam aceeași reacție am avut-o când fătuca unei vedete a dat cu lupta de clasă în propria mămică, pentru că mămica a scris că pentru ea familia e xx plus xy. Fătuca asta se intitulează «anticapitalistă la Paris» și arborează seceră și ciocanul pe pagina de facebook. Știți, emblema regimului unde erai fericit că Ceaușescu, dacă te prindea că ești homosexual, îți ardea «doar» cinci ani de pușcărie. În Rusia, riscai Siberia. Oamenii aștia, pe lângă disonanța cognitivă, sunt atât de seci de conținut încât îți dau senzația că, dacă nu s-ar băga în viața ta de minoritar, ca Leana Ceaușescu în chimie, ar muri de foame. Pentru că nu știu să facă altceva ca să-și ducă viețile confortabile spre luxoase. Bun. Să vedem cu ce seamănă și pretinsa lor cultură.

Asemănările cu comunismul:

Vacile sfinte. Există noțiuni de care nu ai voie să te atingi. Sau, dacă da, doar în felurile prescrise de cutumă. Așa cum de poliizopreni în România se ocupa doar Leana, tot așa, nu ai voie să spui ceva de rău de minoritari, încălzism, lupta cu oprimarea, cultura sexului fluid de 877 de feluri, vaccinuri, avort, egalitate etc (am remarcat vreo sută de itemi, nu-i înșir pe toți). Nici măcar o mică critică. Adică, nu una care riscă să schimbe ceva, ci doar:

Critica constructivă (sic !) Un poet (nu mă leg de opera lui, ci de flexibilitatea coloanei vertebrale) a scris un poem pe foarte populara temă a vaccinării anti-covid. În poem, o tanti murea după (totuși nu avem dovezi că de la) vaccin. Poetul a avut grijă să spună ca el s-a vaccinat, dar are îndoielile lui. E o mărturie a sigiliului de plumb și dosarului cu șină: orice critică trebuie să fie cons-truc-ti-vă. Când dogma nu funcționează în practică, poți spune ceva, dar obligatoriu adaugi că tu nu chestionezi dogma, ai numai mici remarci la lubrifiere.

Ești minoritar doar cum îți spunem noi, mama ta de bandit. Am un coleg care e metis afro, ca și mine. Și e bisexual. Acestui coleg, o doamnă blondă, cu ochi albaștri și pe care o cheamă Müller, i-a spus să nu mai spună bancuri cu homosexuali, că ar putea ofensa pe cineva. Rețineți «ar putea». Posibilitatea este culpă și reclamă să taci, chiar dacă nu s-a întâmplat nimic. Și nu contează cine ești. Chiar dacă ai făcut lagăr de concentrare, ești antifascist doar dacă și numai dacă nu ai vreo umbră de îndoială despre dogme. Colegul meu, însă, a întreat-o pe doamnă: ce crezi, dacă îți trag o flegmă, ce e ? Semi-persecuție sau semi-afirmare ?

Ești un nimeni dator. Te naști dator (comunism: datoria față de patrie; modern: suferi de rasism intrinsec, ești suspect de ceva-fob). Dacă sistemul nu merge, (mai ales că e conceput să nu meargă), e și din cauza ta. Datoria, în esență, rămâne de neplătit. Trăiești dator (dacă ai descins din opresorii albi, colonialiști, etc., nu se iartă și nu se expiază). Mori dator. Datoria trece mai departe. Din cauza asta, nu poți afirma ceva despre tine. Tu nici nu exiști, decât ca să hrănești dogmele și vacile sacre care le încarnează.

Dacă sistemul spune că ceva e la modă, te conformezi. Porți cravata roșie de prizonier, ăăă, pionier sau, modern, mergi pe trotinetă electrică. Imediat ce sistemul constată că nu mai e la modă, cravata roșie înseamnă că esti bolșevic și (pe ce pariem?), acuși-acuși auzi că trotineta poluează pentru că bateriile conțin litiu. Bineînțeles, nu e vorba nici de litiu, nici de pionieri. Sistemul te forțează să-i folosești gadgeturile și să te conformezi schimbării lor fără comentarii.

Te identifici drept. Dacă tot ești nimeni și trotineta sau cravata sau metafora, azi, sunt bune, mâine nu se știe, tu nu spui despre tine *ceva*, și, la limită, nici despre cravată sau trotinetă. Afirmi, de fapt, că ești antisistem (sistemul ăla fictiv cu care se presupune că lupți) și, dacă sistemul (cel real, cu putere efectivă asupra vieții tale) îți spune mâine că cravata e hamster iar trotineta vagin, nu discutăm, aplicăm. Vor fi «mici» nepotriviți. Le punem, după caz, lubrifiant sau șapcă de milițian deasupra. Cine nu se identifică drept aia și ailaltă la ordin, e strâmb. Identificarea ca drept înseamnă, în esență, să semnalezi perpetuu că ești perfect docil la ce spune sistemul: dacă azi e cravata, e drept doar cine poartă. Mâine, când sistemul spune că nu mai e bună, te identifici drept drept (sic!), denunțând pe oricine o mai pomenește. Comunismul vechi era relativ conservator cu clișeele, de exemplu, a renunțat destul de greu la Vasile Roaită – altfel spus, mai degrabă de nevoie. Cel nou zvârle pe fereastră mâine ce erai obligat să venerezi azi, cu nonșalanță. E forma de a afirma că ești un nimeni, care face ce i se spune.

Nu-ceva. Cealaltă formă de a fi nimeni, este că tu nu ești. Lucifer spune «eu sunt cel ce nu sunt». Bolșevicul și emergențele lui mai noi, neomarxistul, culturalnicul, veleitarul și scribălăul de bate-câmpii nu sunt vetuști, nu folosesc clișee ale limbajului opresor, nu poluează planeta, nu... nu... și, mai ales, nu scriu poezie. Dar, dacă nu identifici drept poezie câmpii pe care îi bat, ești strâmb(ă).

Cam atât despre asemănări.

Deosebiri sunt interesante, mai ales că ele sunt modul în care șmecherii sistemului identificați drept artiști (how dare you not to ???) bifează din false despărțiri de comunism niște avantaje de piață. Produc «chestii» care se vând drept «negative» ale comunismului, exploatând cinic că și foștii comuniști s-au plictisit de el. Numai că ele sunt fix modul comunismului de a fi devenit versatil. Virușii, după ceva coexistență cu gazdele, vând gazdelor ideea că au devenit altceva decât o infecție. De ce să omori gazda,

cum făcea Stalin ? O faci să creadă că e anticomunist de lux, în timp ce perpetuează esența comunismului: libertatea apare *după* ce nici nu mai gândești altfel decât ți se spune.

Sexul și depresia. Comunismul era asexuat (nevasta era «tovarășă de luptă și muncă»...), conformist (da, snowflakes, dragă, Marx scria negru pe alb că homosexualitatea e dovada decadenței occidentului) și maniacal. Nu exista să fii trist în comunism, excepție făcea doar doliul după liderul geni(t)al, când se nimerea să crape, dracului. În rest, totul era inundat de un entuziasm sacadat, găunos, care îți dădea senzația că se rostogolesc tinichele pe o scară de bloc. Bolșevismul modern pare să fie faza depresivă a psihozei bipolare stângiste – totul e tern, apăsător, apato-abulic. Dacă scrii exuberant, e cel mult pentru că te droghezi sau bei sau beep. Faptul că leftismul «sănătos» nu există, se reflectă și în asta: sau ești exuberant dar asexuat, sau dai ca mașina de cusut, dar arborezi o mină de sfârșitul lumii.

Te poți identifica drept minoritar. E o derogare parțială de la paragraful 4 de mai sus. Comunismul era categorial rigid. Născut exploator = mort cu stigmat. Excepțiile erau rare și necesitau pactizare până în adâncul abjecției. În new-newspeak, deși ești blond cu ochi albaștri, te identifici cu un afro. Mai ales dacă ai donat pentru cauză. Comunismul pare să fi pierdut o grămadă de adepți ignorând că poți fericii un cetățean de-l faci să te servească o viață cu bani de acasă, pur și simplu oferindu-i luxul suprem: partidul îți dă voie să fii ceea ce nu ești.

Scandal-sordid-senzațional sunt ceilalți 3 S afară de sex care fac rețeta presei vandabile. În comunism erau, cu punctiforme excepții, no-no. Acum aproape că au devenit obligatorii.

Iubirea, sufletul și conștiința sunt interzise la cote mai riguroase decât în comunism. În comunism puteai măcar să îți iubești țara și, din când în când, tovarășa. Pentru mult-supremul (sic!) se tolera să mulțumești «din suflet», uneori și pentru poliizoprenica. Partidului i se putea mulțumi «din inimă», deși, în materialism, inima e doar un mușchi mai special. Nimic din astea în versiunea modernă. Motivul e simplu. Ineptul și impostorul Dawkins, ca și ineptul și impostorul Althuser mai demult, au aflat că, *dacă* accepți «conștiință», *atunci* decurge «suflet». «Nu avem dovezi că mintea e ceva diferit de trup» e frază leninistă pur-sânge, e din cele 4 mari sofisme scrise de idiotul genial Ninel în «Materialism și empiriocriticism»¹. Dawkins reușește însă performanța să spună că nu are dovezi că mintea diferă de trup, *în timp ce* se uită la un trans-sexual. Bolșevicii nu erau chiar în halul ăsta. Uitați-vă la spumele, ochii dați peste cap și acuzele de *fascism* când cineva îndrăznește să își iubească țara, sau ne-doamne ferește, cultura. Crimă! Conștiința există, poate, dar e strict individuală, nu folosește decât ca să spui vag că o ai². Aici e schepsisul. *Dacă nu există conștiință, atunci iubirea e doar sex.* Recunosc, pe asta Ninel n-a prins-o în schemă. Aplauze. Clap, clap.

Anarhismul. Ajungem la o paradoxală asemănare-deosebire. Lenin pretindea că o «conștiință de clasă avansată» te face mai apt de interpretarea fenomenelor decât orice studiu științific. Aici e rădăcina Leanei, care, cu cât era mai fostă curvă și mai permanent (sic!) analfabetă, era mai bună să ducă știința pe culmi. Aici e și rădăcina Gretei. Ambele sunt expresia entuziasmului leninist pentru «conștiința avansată», doar că Greta e sectorializată la ecologic. Dar în artă e puțin altfel. Bolșevismul modern pare să fi revirimentat ceva foarte drag înaintașilor lui: anarhismul, precios. «*The ring of power*» devine «*of power and destruction*». Comunismul clasic pretindea coerență, chiar dacă era anomic concepută. Cel modern, mai ales în branșa artistică, pare pe o pantă accelerată de seducție spre anarhism și o forma bizară de încorporare în discursul politico-artistic a unui spleen cu tente suicidare și a unui fel de negativism emfatic. Nu are rost să mai încerci să reformezi lumea, *capitalismul* a poluat-o prea rău, omul e cel mai nasol viețuitor al planetei. Să vă dau un pont. *Nu există Stalin fără Hitler.* Tinerii neobolșevici au luat de la cel de-al doilea un pic de parfum de *götterdämmerung*. Poate că li se pare mai chic. Subiectul e suficient de interesant ca să merite tratat separat: fiorul dezordinii și morții la fasciști și neobolșevici.

O să închei remarcând ceva cumplit. Literatura care nu bifează într-un fel sau altul rubricile de mai sus nu numai că nu e încurajată sau, oroare, publicată. Nici măcar nu e criticată, decât la grămadă și cu scârbă. Te conformezi sau nu exiști. Pentru că, în afara sistemului, lorzii sistemului nici nu concep că exiști. Singura cealaltă formă de «literatură» care nu îndeplinește

criteriile este, de fapt, junk, sau, în cel mai bun caz, nu spune mare lucru (e tolerată pentru că e inofensivă).

Problema că regele e gol este cea mai mică. Cea mare e că vrea să-i lăudăm hainele, fără măcar să se sinchisească să ni le lase pe ale noastre. Regele ăsta nu se mulțumește să fie gol și lăudat. Vrea să ne dezbrace. De tot.

¹ În «*Materialism și empiriocriticism*», Lenin înșiră patru aberații :

◇ Conștiința este forma supremă de evoluție a materiei.
 ◇ Conștiința de clasă este forma supremă a conștiinței.
 ◇ Conștiința de clasă se propagă prin mijloace superioare simplei evoluții biologice (prin pirueta asta, el credea că evită darwinismul social).

◇ Conștiința de clasă depășește ca performanță socială gândirea științifică (cu cât ești mai idiot dar ai mai multă conștiință de clasă, cu atât ești cu mult mai bun în știință și filosofie). Vă las să trageți concluziile singuri...

² Campionii neoleftismului par a se afla într-un proces laborios de substituție «conștiință–educație». Desigur că nu obții niciodată o conștiință matură spontan. Se învață de la alți homo sapiens. Disonanța cognitivă a sistemului pretinde ca, pe de o parte, să afirmi subiectivism pur (conștiința mea nu are nimic comun cu a altcuiva, să nu îndrăznești să îmi spui măcar că albul nu e negru), pe de alta, să consideri că, fără o educație așa cum o vrea sistemul și fără asumarea dogmelor, nimeni nu propășește.

**Ilustrație realizată cu DALL-E 3*

„Podcastul Haimanale Literare” este un proiect realizat în parteneriat cu Muzeul Memorial „Nichita Stănescu”, prin care noi, Marian Neguțu și Vlad Mușat, vorbim cu și despre scriitori, folosind umorul ca o punte între lumi.

În primul episod am vorbit despre cum ne-au „distrus” cărțile viața și am prezentat două cărți foarte bune, Strania istorie a comunismului românesc (și nefericitele ei consecințe) de Lucian Boia, respectiv Peripețiile bravului soldat Sveik, de Jaroslav Hašek.

În al doilea episod l-am avut ca invitat pe Romeo Aurelian Ilie, un scriitor apreciat și un prieten de-ai noștri. Bineînțeles, a intrat în jocul nostru și a glumit serios, ca mai apoi să ne prezinte cărțile pe care le-a publicat și să ne spună câte ceva despre proiectele lui.

În al treilea episod am avut-o invitată pe Ioana Miron, un artist cum rar există, pentru că e grafician, poetă, prozatoare, traducătoare și cunoaște vreo 6-7 limbi străine. La fel ca primul invitat, Ioana s-a pliat perfect pe formatul nostru și ne-a bucurat când am primit înapoi energia pozitivă pe care noi încercăm să o transmitem. Am povestit și despre cum ar trebui să îi atragem pe tineri către lectură, dar și despre toate proiectele frumoase în care este implicată.

De asemenea, fiecare invitat recită câteva poeme sau un fragment de text în casa marelui poet. Intenționăm, astfel, să creăm o arhivă cu scriitori contemporani. Vă promitem episoade interesante, în stilul nostru, cu invitați surpriză. Ce să mai, căutați-ne pe YouTube! Like, share, subscribe!

ȘIFONIERUL FERMECAT

Harun Mazlam

ESU

Sunt în întârziere și am senzația că mă mișc în reluare și nu mai ies odată pe ușa casei! Cobor din lift grăbit și îmi fac avânt să ies pe ușa blocului când un vecin, vizibil agitat, îmi face semn din ușa apartamentului să vin mai aproape. Un bărbat în vârstă, bine întreținut, frumos îmbrăcat, nu l-am mai văzut până atunci. Mă apropiu, iar în mintea mea „hai, nenea, că sunt în întârziere...”. Și-mi zice: „E cineva la mine în casă și nu vrea să plece”. Eu mă uit la el, cu ambii ochi, mă uit peste umărul lui în hol și cât puteam vedea până în sufragerie și zic: „Nu văd să fie cineva”. El se da la o parte din ușă și mă invită în casă. Acum, știi cum e, ai mai văzut și tu un film două de la cetetea filmului, ai mai citit și tu o carte două, fie și de colorat, ai mai auzit și tu o poveste ciudată ici și colo. M-am uitat la moș ușor neîncredător... Închide asta ușa după mine, cine știe ce zăvoare are și dup-aia tabăra pe mine și mă hăcuie aici în fel și chip de nici pe lumea ailaltă n-o să știe aia cine sunt. Dar îmi zic „las-o-n curu’ gol că n-o fi fix moșu’ ăsta Sora Treișpe” (personaj în filmele chinezești cu karate). Și intru cu inima strânsă, recunosc.

În apartament, curățenie, lucrurile așezate la locul lor, ca atunci când te duci la bunici și toate sunt la locul lor, vechi, cu ceva praf pe ele, dar aranjate. Luminile aprinse peste tot, în bucătărie mergea aparatul de radio, în sufragerie televizorul. Înainte de a păși până-n mijlocul sufrageriei spun: „Vedeți, nu-i nimeni, nici în bucătărie, nici în sufragerie.” El se uită la mine, se uită în jur, apoi iar la mine, ușor confuz. Eu, în mintea mea „pfoaaaa, în ce rahat te-ai băgat! Moșu’ are vedenii! Stai să vezi că acu’ își revine și începe să urle cât îl țin răunchii că cine sunt eu și ce caut în casa lui și că hoții! Hoții! Mânca-ți-aș, cum mi se arată mie rahaturile astea!”. Mă întorc spre hol și dau să merg spre ușă. Moșu’ în șoaptă: „Sunt în dormitor”. Nu! Nu! Nu! Lăsați! Hai, fiecare cu mă-sa și papapa! N-am chef de cuțite-n spate, topoare-n țeastă și alte țăcăneli dintr-astea! Paltonul e d-ăla bunu’, scump, fata mea este frumoasă, zic eu, așa că să nu stricăm lucruri frumoase și scumpe. Hai, lăsați! Moșu’ întinde mâna, mă atinge pe cot și îmi arată drumul spre dormitor. Viațaaa

meaaaa! Hai, dacă tot te-ai băgat, barem fă-o pân’ la capăt și aia e! Îmi iau inima-n dinți și îi fac semn să mergem în dormitor. Îl las pe el înainte, nu de alta, da’ să am cale liberă dacă e să fac stânga-mprejur și să ies prin ușa de la intrare, ca-n desenele animate! Intrăm în dormitor. Lumina cam chioară, patul ușor dezordonat, cu lucruri aruncate pe el, șifonierul cu toate ușile deschise cu alte lucruri căzute din el, pe noptieră ceva fotografii în rame vechi, pe peretele de la pat un tablou cu ceva natură moartă. În sinea mea: „hai cu Hitchcock, hai!” Și-mi zice: „Uite, vezi, eu le spun să plece din șifonier și ei nu vor! Nici aia de la geam nu vor să plece. Stau acolo și mă amenință că o să intre peste mine!”

Și, într-o miime de secundă, a trebuit să îmi resetez creierul și să caut cu viteza luminii un mod de a-l liniști pe bietul om și să iau legătura cumva cu cineva din familie. După ce am trecut cu mâna peste toate hainele din șifonier și i-am zis că eu nu văd pe nimeni și că nici la geam nu e nimeni, am crezut că l-am liniștit. Dar am crezut prost. Se uită la mine de parcă eu aș fi fost cel care avea o păclă pe ochi și nu vedea ce era aieva. Și dacă am văzut că lucrurile stau așa, am schimbat foaia și am început să urlu la „cei din șifonier” și la „cei de la geam” să plece că n-au ce cauta acolo, că nu sunt bine veniți și să se ducă unde or vedea ei cu ochii, dar nu acolo. Asta pare-se că l-a liniștit pe moș căci dintr-o dată a devenit mai jovial și sprintar. Și, dacă tot am prins momentul, l-am întrebat dacă are copii și din întrebare în întrebare am ajuns să o sun pe fiică-sa. I-am spus doamnei ce și cum și că sunt scoase la vedere tot felul de lucruri mici de valoare, care ar putea tenta pe careva dacă găsește ușa casei deschisă. Doamna mi-a zis că deja era în drum spre tatăl ei.

Eu am mai țipat odată la geamurile de la balcon și la hainele din dulap, le-am făcut și cu degetu’ că îi ia mama lu’ proces verbal dacă mișcă vre-unu’-n front, l-am așezat pe moș pe canapeaua din sufragerie la tv și am ieșit spre întâlnirea mea.

La câteva zile după asta, apartamentul era golit și o echipa de muncitori se ocupa de renovare.

PAVEL ȘUȘARĂ: STUDIUL-ESEU „BRÂNCUȘI” URMĂREȘTE NAȘTEREA ȘI EVOLUȚIA OPEREI BRÂNCUȘIENE ÎNTR-UN DUBLU CONTEXT

Abie Elena

În luna noiembrie, cunoscutul critic de artă Pavel Șușară și-a lansat volumul „Brâncuși” la Muzeul Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus”. Nu numai că a fost o reîntâlnire plăcută cu entuziastul om de cultură, ci și o lecție în direct despre formarea din România, a sculptorului și exprimarea lui în mediul parizian, în cea mai spectaculoasă perioadă a modernismului european.

Despre cartea sa, Pavel Șușară spune: „Studiul-eseu Brâncuși analizează trecerea lui Brâncuși de la sculptura canonică, de tip european, în care figurativul are o pondere majoră, culminând cu momentul excepțional pe care îl reprezintă Rodin, la sculptura nonfigurativă, esențializată și spiritualizată, în care se regăsesc atitudinea și filosofia specifice Răsăritului”.

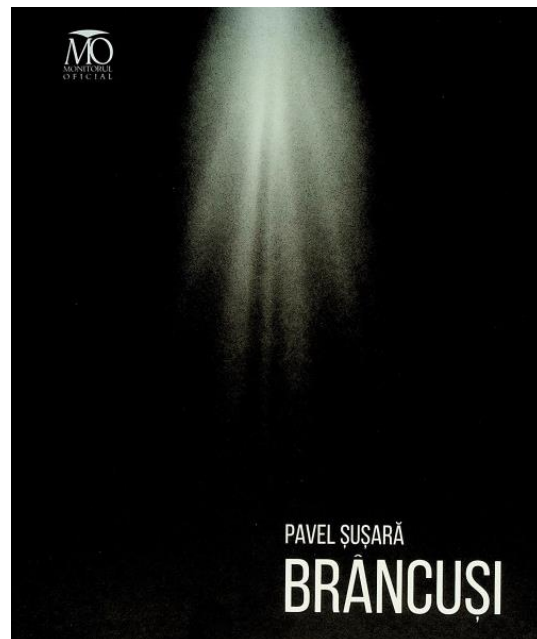
Pavel Șușară arată cum sculptorul face trecerea, prin operele sale, la o nouă exprimare sculpturală și atrage atenția asupra modului în care Brâncuși deplasează interesul de la aspectul material pe care îl urmărise până atunci sculptura europeană, la imaterialitatea și pe spiritualitatea pe care sculptura le păstra ca pe un potențial până atunci neexprimat și descătușat numai de el.

Perspectiva lui Pavel Șușară, scriitor, poet, prozator, în acest studiu-eseu este atât rezultatul unor îndelungi documentări, cât și un volum care ar trebui să se afle în biblioteca fiecărui student la Arte sau a fiecărui iubitor de artă în toate formele ei, prin limbajul armonios al unui experimentat om de litere.

„Preocupările lui Brâncuși pentru zona nevăzută, pentru transcendență s-au manifestat de tânăr. Era un om profund spiritual, credincios și legat de rațiunile fundamentale și nevăzute ale lumii, nu de episoadele trecătoare ale lumii. Sculptura clasică, hedonistă, contemplă din afară frumusețea formelor. El se insinuează înăuntru, încearcă să vadă ce e dincolo de orice accident material. De asta e atât de important”, a spus Pavel Șușară la evenimentul de lansare a volumului.

Pe pagina de titlu a fiecărui capitol sunt marcați grafic, de către Dalina Bădescu, pașii de la materie la energie, de la întuneric la lumină, pe care îi face Brâncuși în fiecare etapă a operei sale, mai precizează Pavel Șușară. Cartea are și un rezumat în limba engleză, în traducerea scriitorului Florin Sicoie, director al Muzeului Județean de Artă Prahova „Ion Ionescu-Quintus”.

* Foto: Abie Elena

ARCACHON

Daniel Cucu (Foto din arhiva personală)

GĂLĂTORIE

În toiul iernii sunt cu gândul la vară, la locurile frumoase vara, la acel model de vară liniștită, fără caniculă și fără furtuni. Așa îmi revin în minte imaginile unei zile de la începutul lui iunie 2018. Franța. După o porție zdravănă de Paris, a urmat cazarea pentru câteva zile în Bordeaux, având în plan multe de văzut, obiectivul principal al călătoriei fiind „o zi la Biarritz”.

Îmi programez călătoriile în detaliu, cu trasee și obiective bine stabilite, pentru a vedea cât mai mult și a nu avea „timp morți”. Însă, când am sejururi mai lungi, fac excepții și las câte o zi „liberă”, în care îmi îngădui să improvizez. Liberă a fost și ziua dinaintea excursiei la Biarritz. M-am înființat în Gara Bordeaux, am analizat mersul trenurilor, am căutat o destinație în care să ajung relativ repede, să am câteva ore de zăbovit și să mă întorc până seara. Baleiam tabela până când... Arcachon! Adjudecat!

Biletul mi-a asigurat o evadare elegantă din programul stabilit de aproape o oră până la gara din Arcachon.

La ieșirea din gară am avut o stare de confuzie. Credeam că am greșit țara. De fapt, corect ar fi să spun invers: până atunci umblasem prin Franța greșită, când abia aici era ceea ce trebuia. Orașelul este situat pe coasta atlantică a Franței, în marele golf Biscaya, dar nu cu ieșire la ocean, ci cuibărit în propriul golf Arcachon, sub forma unei peninsule. E o așezare elegantă, foarte curată, liniștită, aparent exclusivistă, dar nu opulentă. O senzație de intimitate, de loc în care, dacă îți permiți, vii să îți cureți creierii de civilizația modernă sau să te retragi la pensie. Da, putea fi doar liniștea începutului de vară, când încă nu este vacanță, dar, cred că nici vârful de sezon nu putea fi prea agitat acolo.

Am început să vizitez Arcachonul urcând vitejește o stradă care ducea către punctul cel mai înalt, un turn de observație. Acolo am făcut un popas pentru a scana împrejurimile. Partea vestică a peninsulei, cea dinspre ocean, constituie o atracție cu Dunele lui Pilat. Partea din interiorul golfului este bordată de plaje, în nord una lată, cu nisip fin, în est una îngustă cu pietre, un port turistic și o faleză foarte generoasă. Relieful zonei este deluros, cu partea superioară împădurită. Practic, este ca un parc natural în care trăiesc oameni (oameni norocoși, așa zice!). Am continuat plimbarea prin pădure în care se afla, de fapt, un întreg cartier rezidențial. Un bun gust generalizat, de la acoperișuri la garduri, de la draperii la plante ornamentale, de la pavaj la cutii poștale. Niciun fel de zgomot al civilizației, doar ciripit de păsări. Nici măcar mașini de tuns iarba, deși peluzele arătau ca la carte. Totul ca într-o stațiune de odihnă. Drumul prin acest cartier ajunge în capătul peninsulei și coboară brusc spre plajă. O plajă foarte largă, curată, cu nisip fin, aproape goală la acel moment. Deși nu mă interesa bronzul de Arcachon, m-am așezat la plajă, mai mult de dragul apei și al unei bălăceli la poarta Atlanticului. Apa, fără valuri, brăzdată doar de practicanții sporturilor nautice, nu era atât de rece cum știam că e oceanul și cum aveam să descopăr a doua zi, la Biarritz. Era curată, dar reflecta o culoare mai închisă față de coastele mediteraneene.

Am continuat plimbarea pe plajă, urmând conturul falezei, din nord-est către vest. Latura vestică este zona de promenadă cu restaurante, terase, debarcadere și animație în limita bunului simț. Adică nu chilomanul pe care noi îl asociem cu ideea de „litoral”. Am dat de oameni plăcuți, bine dispuși, însă fără exuberanța pe care o găsim la ceilalți frați latini. Eleganță, relaxare, muzică franceză la decibeli decenti, flori exotice, o mireasmă verde – vanilată. Alea principală de promenadă este un promontoriu cu deschidere către tot golful, cu detalii de arhitectură și ornamente parcă special dispuse pentru a fi immortalizate în poze de colecție. Nu sunt francofil, dar mi-au plăcut oamenii. Despre ei nu aș putea spune că erau simpatici, cât liniștiți și cu o știință a vieții așezate, nu inocenți, cât calzi, nicidecum grăbiți sau exponate ambulante în orașelul lor de vis.

Desigur, există și magazine cu vitrine îmbietoare și cu prețuri pe măsură. Oricum eu nu ajunsesem acolo pentru shopping. Mi-a creat impresia că nu e un loc în care vii să consumi, ci să trăiești. Incursiunea mea acolo fusese o achiziție, totuși. Și încă una prețioasă. Au trecut cinci ani peste această amintire și are chipurile la fel de vii. Unul din prerogativele călătoriilor mele este să cunosc cultura locului locului, să intru în contact cu oamenii care aparțin acelei culturi. Probabil globalizarea și pandemia au măturat și acel tărâm. O reîntoarcere în Arcachon este improbabilă.

Atunci, gândeam la cold: „Azi, în cea de-a opta zi a concediului, a fost cel mai frumos. Măine, Biarritz va trebui să pluseze la greu ca să mă încante așa cum a făcut-o Arcachon!”

JURNAL DE FB

Mirela Butnariu

Zaț

Cafeaua mea zilnică e aia la filtru, nu dați cu piatra, e bun ce-mi place mie. Mi se întâmplă să supraîncarc aparatul, astfel încât în termosul în care ar trebui să fie doar lichid magic, se prelinge și zaț. Asta e, nu sunt perfectă, slavă Domnului.

Azi dimineață – adică pe la amiază – mi-am umplut o cană mare și, printre sorbituri, mi-am văzut de ale mele. Când rămăsese doar de-un deget, am dat cana peste cap și, unde mă așteptam să mă învăluie starea de bine pe care mi-o dă ultima înghițitură, mi s-a umplut gura de zaț. Aiurea stare!

M-am gândit că așa pățești, uneori, când cunoști un om și ai prea mari așteptări în privința lui.

Bea-l încet, cu grijă, nu te repezi, chiar dacă promite a fi o cafea grozavă. E posibil să te trezești cu zaț în gură, zaț care îți zgârie gâtul. Și apoi ai ce scuipa.

Anunț nematrimonial

Stimați prieteni de sex masculin, dacă aveți intenția să urmați exemplul vestimentar al distinsului Beckham (da, știu, beneficiază de un uriaș val de simpatie după serialul de pe Netflix), dați-mi unfriend! Acum!

Lumea nu e, oricum, un loc prea frumos în ultima vreme, nu tre' s-o urâțiți și voi.

Rămânem ensemble doar dacă aveți rețeta de la doctor, din care să rezulte că aveți ceva la picior. Sau la caput.

Rimel waterproof

Ies din casă, cufundată-n negru, până-n adâncul underwear-ului. Mă și văd. Încrunțată, boțită, ciufută, 'ai di capu' meu de acritură...

Și-mi apare în față... dumneaei, o mare de roșu, să pălească soarele văzând-o, nu alta: țup, țup, cu cizme roșii (frumoase), palton roșu cu aplicații florale (nu urât, sinceră să fiu), brunetă, coafată (stil cuconiță), rujată - cu roșu, dooh. Roșuuuuuuuu.

Fac ochii mari și-mi trag palme, în gând.

Hai, și eu, țup, țup, în șoșoni sau cum s-or fi chemând cizmulițele astea ale mele.

Da' măcar țopăi, nu mă mai târâi.

Operațiunea Timbrul

Un amic, unul căruia îi sunt confidentă, îmi povestește că a pus la cale o întâlnire cu o domniță pe care o cunoscuse aici (pe FaceBook – n.r.).

Își propusese să îi arate timbrele și cam atât. Numai că, atunci când a dat cu ochii de ea, a înțeles că prostia se plătește. A dat-o pe glumă, sperând să scape în cinci minute și să își vadă de existența lui fericită de până a o întâlni.

Era de nerecunoscut! Și ăsta, cu ultimele puteri, a întrebat-o, să fie sigur că e totuși cea cu care stabilise operațiunea «timbrele»: auzi, dar tatuajul ăla îl ai?

Îl avea. Ea era.

El a scăpat. Trăiește.

El & Ea

Eram la o înmormântare, la țară. Lumea se aduna în curtea bisericii, cei mai mulți dintre participanți erau bine trecuți de 70 de ani. Moșul venea ușurel, sprijinindu-se în baston și privea cercetător în jur, la lume.

- Ce te uiți așa la mine, nu mă mai recunoști? i se adresează, râzând, una dintre femei.

- Tu, Măricică, i-a răspuns, făcându-i cu ochiul, așa, în picioare nu te recunosc.

The background of the page is decorated with a pattern of yellow squares and orange circles. The shapes are scattered across the page, with some appearing in the top left, middle, and bottom right areas. The squares are a bright yellow color, and the circles are a vibrant orange color. Both shapes have a slight 3D effect with a shadow underneath.

POEZIE

ANGELA FURTUNĂ
LIVIU IOAN STOICIU
NICHITA DANILOV
VALERIA MANTA TĂICUȚU
DANIEL MARIAN
PAULA BÂRSAN
BEATRICE BERNATH
SILVIA BITERE
GABRIEL CHIRIAC
BIANCA BOTOACĂ
MARIAN VIȘESCU
MIRCEA TECULESCU

▶ ANGELA FURTUNĂ

Ultima Călăuză

*

e o zi ca oricare alta,
 în sângele tău subțire și albastru,
 femeie expusă privirii tuturor,
 stând între ferestre și pereți de muzeu
 laolaltă frumosul artistic și frumosul brut
 împreună urâtul estetic și urâtul istoric
 când urcă blând în zilele ce au mai rămas
 cum clipele ce se întorc în tine
 amintire ce refuză să tacă

strălucirea stingerii în piele de animal rar
 la fel cum apare din vizuină botul de vulpe
 alăptând zorii de zi cu o lumină ce nu se va mai
 aprinde niciodată în ochii tăi

*

e o zi precum orice zi de apoi, în carnea ta uscată
 înfășurată pe oasele parfumate și pe dantela cuvintelor
 în care se stinge un cântec de trecere
 ori se aprinde un botez
 totul îți aparține, azi, în palat și talcioc,
 femeie expusă privirii tuturor
 caligrafie prin formol și schelet de sedef
 harta minții
 răscolind zăpada inimii

*

vezi pacea?
 parfumul abatorului în pulpa caișilor
 pe umerii descărnați o floare de crin
 oamenii se îmbulzesc la granițe
 decapitați
 și rup gardurile ce-i separă de vis -
 unii dintre ei declamă poezii
 din copilăria brusc resuscitată
 semn că pruncul din cicatrici s-a vindecat
 și revarsă în grădină
 o locuire rumenită

libertate

adevărata poezie: muzica frunzelor
 freamățul firelor de iarbă
 deasupra capului
 acoperit de cer și de spini
 în liniștea patriei

*

așteptând scâncetul acestui poem
 cum o ușă întredeschisă spre sala de sângerare
 abandon al plăcerii și al sacrificiului
 maternitatea și abatorul
 însuflețind războiul proaspăt
 de la marginea mării
 atracție și refuz precum acel iubit
 ce nu te-a ales niciodată
 din cauză că ai bazinul prea îngust,
 precum acel glonț ce te-a ocolit mereu
 pentru că ai avut prea puțin timp pentru moarte
 și mult prea mult timp pentru viețile de apoi

*

totul acum e puls ce trece din sângele adormit
 la cerneala înfiorată
 când se deschide ochiul pădurii blajin
 între iarnă și primăvară o renaștere
 fără durere mușchii încordați sub pleoape
 țâșnesc înaintea privirii aidoma unui psalm
 la trecerea fătului din starea lui angelică
 în veghea lui demonică

*

eu nu ar fi trebuit să fiu animal de povară
 în această epocă târzie a sinuciderii colective
 ci o ființă născută în muzeul de realitate
 direct din îmbrățișarea spasmodică
 a cuvintelor ce se iubesc

*

iată, credeai că vine clipa să-ți trăiești
 și tu cele 15 minute de faimă,
 dându-i dreptate lui Andy Warhol,
 dar constai că timpul este o foamete
 de prezent –
 din depărtare, patria ți se scurge pe obraji
 lacrimi?
 mir?
 placentă?
 apă?
 tu scrii despre felul cum ți s-a rotunjit
 pântecul identității diluate

*

nu mai am gheare, nici hipofiză de stres,
 nici ovare tatuante pentru marele bal al autopsiei –
 mă aștept în fiecare clipă să începă, în sfârșit,
 secolul în care cenușa oamenilor
 e amestecată cu cenușa cărților
 într-un uriaș creuzet de amintiri
 pe dos ale tuturor și ale nimănui

*
 mă întreb cât aer mai e în scorbură
 cât trup în pământ și cât puls în ocean,
 doar tu rămâi de veghe și nu înceta să înțelegi
 rostul picăturii de sânge la asfințit,
 sau de ce urmele genocidului nu pot fi șterse
 prin fanta unei măști de gaz,
 de ce ideile care te-au făcut să mergi
 pe un anumit drum nu mai sunt drepte și bune,
 de ce nu mai regăsești urma cuvintelor
 prin plămâni plini de cerneală ce străbat
 tăcutele hărți ale unui suflet omenesc

*
 o inimă acum mai previzibilă
 prin meditații, pacemaker și internet
 click by click ca o bombă
 libertatea de a schimba timpul prezent
 cu o întâmplare lichidă
 din care fiecare înțelege ce vrea
 dar unde nimeni nu se mai recunoaște
 a existat un singur moment,
 când umbra proiectată asupra mea și-a slăbit
 strânsoarea:
 o singură radiație
 o creangă împodobită cu flori
 o adiere de iubire
 simetrică în oglindă cu negarea ei

*
 patria interioară mă atrage ca un miracol
 din care explodează toate patriile pierdute
 de ceilalți fii risipitori,
 dar oare nu ai făcut Tu, Doamne,
 din copilăriile noastre niște crize de singurătate asistată
 ce anesteziază soldații și poeții când se rătăcesc de Tine
 în timp ce se încred în puterea vindecătoare a nimicului?

*
 poetul își amintește cum i-au adus manuscrisele
 le-au ars sub ochii lui,
 aude cum ei clamează că nu există poezie nici artă
 doar un teritoriu de apărut identitățile
 rătăcite prin puterea imaginarului,
 cum i-au dat un diagnostic, o armă și un loc în istorie,
 cum i-au demonstrat că poezia poate deveni o
 amenințare
 deci i-au întîrziat receptarea, condamându-l la moarte
 în lipsă
 când el ajunsese deja foarte departe
 într-un alt sistem de referință și într-un suflet nou-nouț
 –
 totul, vă spun, vine din muzică, neliniște și metafizică,
 purtate ca o armură a identității –
 dar nimic nu apare din neant

căci toate acestea încep să funcționeze
 cu mult înainte de a le auzi voi –
 iar dacă despre moartea poetului este vorba,
 martorii spun că a fost un moment când
 cineva l-a îndepărtat pentru totdeauna de la fereastră
 ca să nu mai poată atinge lumea cu *acest fel* de a o privi
 fără să o vadă, doar să o profețească –
 și atunci, a venit peste toți
 în sfârșit
 războiul

*
 trebuie să te faci prieten cu realul și cu posibilul
 pe care ți le dă Dumnezeu
 ca să le îndemni să vorbească împreună frumos,
 adevărat și bine,
 pas kalokagathic –
 să aducă la noi înfinirea
 în spirală
 ca și cum am pleca din materie în chip de veșnicii
 ce mișcă universul
 până la haos
 în realitate
 lumea coboară în noi
 cum o greutate inutilă

*
 între oamenii risipiți pe plajă
 va exista întotdeauna unul care va arde până la
 carbonizare, singur,
 un copac pe care nu-l privește nimeni înflorind,
 nemișcat și stoic în nebunia lui de a conversa direct cu
 soarele,
 de aproape și în exclusivitate –
 ceilalți vor tremura de frig
 atunci când pierderea poeziei
 e singurul prag
 dintre luciditățile noastre
 catene de sens și anti-sens

*
cealaltă lume veghează, neîntrupată,
 am văzut anotimpuri sosind și plecând, prin ochii ei,
 mi-am văzut viețile apropiindu-se și părăsindu-mă, prin
 ochii ei,
 prin cuvintele ei am regăsit bucățile de hârtie ruptă
 dintr-un poem dedicat întâlnirii cu patria
 și cu terțul tainic inclus,
cealaltă lume veghează, exil neîntrupat,
 prin intuițiile ei mi-am perceput respirația,
 de fapt o aptitudine pentru revoltă și fidelitate,
 și am știut că aceasta este starea mea în limba română
 și în pământul ceresc

*

de fapt
nu mai e nimic de spus,
la fel cum glăsuiesc prin gestualitate trupurile eremiților
pictate pe ziduri,
țara mea nu există decât în imaginația mea
ca topos structurant,
în timp ce lumea din jur e doar implozie și alienare –
nu mai e nimic de atins cu aceeași ochi
care au deslușit cândva primul joc –
drumul meu s-a sfârșit, deși calea mea e infinită
vom citi mai departe
în graiul visului

▶ LIVIU IOAN STOICIU

Ce fraier

Posomorât și preocupat. Mă uit la mine ca la lup,
însingurat la maximum, n-au mai rămas
decât alergătură la întâmplare,
ochi injectați și rea-căutătură, inimă neagră,
setea de a mușca din carne vie – din cauza ta am ajuns
în asemenea hal. Până acum mă mulțumeam
să-mi dau pumni în cap. Unde ai dispărut iar? Nu-mi
pasă dacă mă sperii de cum arăt. Va veni ziua
când voi înghiți fosforul cutiilor de chibrit din cămară
și-mi voi da foc, gândindu-mă la cât te-am
iubit. Ce fraier... A început iar numărătoarea inversă. Pe
moment îmi vine să sar în sus de bucurie
c-o să scap de mine, pentru a
câta oară – de parcă ar mai avea vreo importanță. A

intrat într-o zonă de legătură
cu generațiile ancestrale. În labirintul lui interior:
din care nu mai poate să iasă.

Nu mai văd decât
porți zăvorâte la capătul culoarelor și nici
țipenie de om. În schimb aud un zgomot care îmi
distrage
atenția, de pași grei, și nu știu de unde vine! E
gândul rău.

O bestie

Își pierde, pe zi ce trece, din substanță, altfel
nu-și explică – nu-i mai arde de nimic, în fiecare oră
se prăbușește moral, abia spre seară își
mai revine, își distrage atenția, dar noaptea reușește să
se descarce complet și e normal să o ia
dimineața de la capăt, să redescopere ce e mai

supărător.

O porcărie. Degeaba are impresia
că răspândește iraționalul în lume și îl mai guvernează.
E convins că el se află în toate câte există,
reunind începutul cu sfârșitul, și i se dă dreptate. Dacă
moare el, dispare fiecare
lucru – de aceea tremură toate de frică, într-un tot
supuse, stau sub lovitura
lui. Numai că și lui îi e frică de el însuși și stă
retras, nu-l mai găsește nici dracul când îl
cauți, unde a ajuns? Acum e dat la munci sub un mal,
vrea să-și ridice o casă de vacanță în
lumea lui? Totul
e cât se poate de neplăcut. Nu-și explică de ce-i e
atât de rău, a pierdut din calități,
are o stare săcâitoare de haos, pe care și-o stârnește,
modelele de gândire logică nu-l mai
ajută, nu mai știe ce demersuri trebuie să facă pentru
a trage concluzii valabile. Și nici cum se
operează corectări, atunci când apar discrepanțe.
„Înainte, lașule, mișcă-te înainte! Nu da înapoi!”, aude
– și-și acoperă urechile.

Ce se zvârcolește în el e o bestie.

Și? Nimic

Fiecare zi e la fel, îmi doresc să mă duc. Le tot
repet cunoscuților că nimic nu
mai poate fi oprit, totul vine de la sine, implacabil și
mi se arată cu degetul la cap. Nu
sunt crezut? Îi trimit în cimitir să conștientizeze că
înaintea noastră au trăit ca proștii
atăția alții, cu nemiluita, o puzderie, că nimeni,
niciodată, n-o să le știe numărul
exact, toți au sperat și au visat ca mine sau ca ei, au scris
eventual poezii, au crescut copii — și?
Nimic. Asta a rămas de pe urma lor — „ciuciu”. Ce
contează? De ce trebuia să rămână
ceva, să fie altfel? Fiecăruia i s-a dat o albie, pe
care să curgă și să se verse în mare.
Atât ai înțeles tu. Ia să-l fi iubit pe cine trebuie. Face
cruce. Ce-ți spuneam? Fiecare

zi poate fi o
pedeapsă sau o binecuvântare,
depinde de tine, nu de cine trebuie. Tu conduci
jocul... Ne-am adunat aici la țipetele
din casă. Ai încercat să-ți dai
foc, în postul mare al Paștelui, la ce te-ai gândit?
Păi, m-am gândit la „apele de sub
ceruri”, care să mă stingă, apoi că trebuia întâi să
aștept un front de aer rece, să mă
ridice și, în sfârșit, m-am gândit că aș fi putut
mirosi a pește prăjit...

Scrie, merge prea departe

Pe spate, plutind pe lacul sărat, cu ochii închiși,
ciocnit de o domnișoară, cap în cap,
care plutea, la rândul ei, cu fața în sus: îi mângâie părul
lung, să n-o sperie, o fi având 18 ani? Rostește
pentru el: „dacă aș fi mai tânăr...”

Incitat pentru un minut, două, și întors rapid în cochilia
lui. Oftează, își schimbă gândul. Ce e iubirea,
în definitiv? Un dezastru chimic pentru organism!
Scufundat

brusc în lac, lăsat ca un bolovan la fund, scos
înecat – întins pe
scândurile stabilimentului, întâi i se desfunde
nările de sare și
i se descleştează gura, demult n-a mai încercat el figura
asta, e amuzat... Nu,

opriți-vă, nu sunt mort, am improvizat... Dus

la morga orașului, întins
gol pe masa de autopsie, îngrozitor de rece – ăștia sunt
nebuni, eu le spun că e o glumă
proastă, nu sunt mort, ei mă... „În clipa când bisturiul

celui care făcea demonstrația străpungea
pieptul...” apuc să mai consemnez și mă opresc,
tulburat, conștient că am mers prea departe.

► NICHITA DANILOV**Președintele**

Nu cumva, l-am întrebat pe președinte,
aveți și dumneavoastră,
ca și tânărul Stalin,
două degetele lipite între ele la piciorul stîng
de-o pielețică subțire ca de rață,
pe care unii îl consideră
drept un semn al Anticristului?
Nu, mi-a răspuns zîmbind președintele,
eu am lipite doar două
degete de la mîna dreaptă,
cele cu care îmi fac crucea strămoșească,
însă nu cred că-i acesta semnul,
și, apoi, eu n-am fost niciodată tînăr:
m-am născut cînd eram deja bătrîn.

Recviem pentru țara pierdută

Căram pumni de pămînt dintr-o țară în alta,
le vărsăm în grămăjoare mai mari și mai mici în piața
publică.

Cu ochii ațitiți la cer, ne rugam în fața steagurilor
mereu coborîte în bernă
la mortii noștri rătăciti în cer
să coboare din nou pe pămînt,
sfințind țărîna pe care le-o așterneam la picioare.
Scormoneam mereu sub trunchiurile copacilor,
brazi și molizi, și stejari cu coroana arzîndă:
le pipăiam cu buricul degetelor rădăcinile
ca pe niște frînghii, ca pe niște artere
(sau ca pe niște corzi de harfă la care trebuia să cîntăm)
stăteam cu urechea ciulită la foșnetul frunzelor
și la cîntecul păsărilor pitulate printre crengi;
priveam luna și semnele zodiacale,
Calea lactee încrustată
în palmele noastre bătătorite de muncă;
odată cu pămîntul aduceam
și firele de iarbă răsărite pe cîmp,
norii îi mutam dintr-un loc în altul, și vîntul;
număram totul — fiecare pumn de pămînt
trecut dintr-o parte în alta a graniței
îl consemnam aliniindu-l frumos în coloanele unui
catastif deschis la o pagină moartă.
Vameșii ne priveau în treacăt
consemnînd în registrele lor
sacii de pămînt cărați cu migală.
Coloane de cifre răsăreau în registre,
aliniindu-se ca niște soldați înainte de luptă;
cîinii adormiți pe fișia arată își ridicau botul
adulmecîndu-ne de departe umbra,
lătrau scurt și lugubru,
după care se cufundau din nou într-un somn
ce nu avea parcă nici început și nici sfîrșit.
Odată cu pămîntul căram și firele de iarbă,
firele de păr și mucurile de țigări adunate de pe străzi,
duceam într-o parte și alta
mormintele mortilor noștri
ca să ne binecuvînteze țărîna,
duceam și apele, și vîntul,
momeam norii de pe cer
și păsările ce-și filfiau aripile
deasupra sîrmei ghimpate;
dresam porumbeii călători să facă drumul
acolo și îndărăt; le legam sub aripi cenușa
străbunilor adunată în urne ce fumegau încă,
le legam de gheare bucăți de parpuri și cruci
și le trimiteam ca pe niște soli,
ca pe niște arhangheli luminoși
în țara străină și apoi îi chemam înapoi.
Cărînd saci de pămînt dintr-o parte
în alta, refăceam țara noastră din vis,
țara noastră pierdută, pe care dușmanii noștri
nevăzuți ne-o traseră de sub picioare
ca pe un preș, transformînd spinările noastre
în cîrpe, în mopuri de șters murdăria și praful;
cărînd pămînt cu sacii și pumnii,

le arătam copiilor noștri,
 celor născuți și celor nenăscuți încă,
 calea cea dreaptă ce duce spre lumină;
 înarmați cu credință și răbdare,
 înaintînd un pas și făcînd doi îndărăt,
 apoi iarși înaintînd,
 reușisem să-i îmblînzim încetul cu încetul
 pe dușmanii noștri
 ce-și făceau simțită prezența în umbra ...
 Singurii dușmani rămăserăm noi înșine,
 căci ceea ce clădeam ziua,
 noaptea distrugeam, ca niște somnambuli, fără milă,
 călcam în picioare pămîntul cărat,
 adus cu trudă în saci și în pumni peste graniță,
 adunîndu-l în căuș îl duceam îndărăt,
 strecurîndu-ne umbrele prin sîrma ghimpată;
 tîrîndu-ne în genunchi
 pe urmele strămoșilor cărora le
 luam, fără să ne dăm seama,
 pămîntul fumegînd de sub creștet,
 pentru a-l duce în țară străină
 și-a-l așeza în fața steagurilor coborîte în bernă.
 Inchinîndu-ne la idoli străini cu picioare de lut,
 îl duceam îndărăt sub privirile pline de ură
 ale clinilor ce-și făceau
 somnul de veci tolăniți pe fișia arată.
 Tinerii se lăsau în genunchi
 în fața urnelor; rotulele lor pîlpîiau
 ca niște candelă aprinse de lumina
 lunii: îndepărtîndu-ne în noapte,
 le spuneam: „Pentru voi am adus
 pămîntul acesta, pentru voi am îndurat
 umilința și frigul unor vieți fără rost,
 ca să aveți parte de o viața mai bună ..
 Iar ei, renunțînd o clipă la plăceri, la tinerețea lor
 zbuciumată,
 se gîndeau la noi, la vitregiile sorții
 pe care le-am avut de îndurat,
 și se rugam pentru noi, pentru liniștea noastră,
 pentru bucuria pe care trebuia s-o simțim
 înainte ca firele de nisip ale vieții
 să ni se scurgă din clepsidra desenată în palmă;
 părul lor, ochii lor luminau
 ca niște leduri în noapte.
 Căram pumni de pămînt dintr-o țară în alta,
 găseam într-o parte cîte un braț,
 în altă o claviculă cu epoletă
 sau o gambă cu tot cu vipușcă;
 într-o parte găseam o sabie,
 în alta un tun sau o pușcă;
 pe toate le înghesuiam în saci împlețiți din rafie
 le luam cu noi peste graniță
 plecînd pe urmele cailor morți
 luminați de razele reci ale lunii
 ce ne lungea umbrele

proiectîndu-le pe fișia proaspăt arată.
 Timpul părea că se oprise în loc,
 iar spațiul se revărsase scurgîndu-se
 tăcut dintr-o parte a clepsidrei în alta;
 eram aici și dincolo,
 plecînd rămîneam pe loc;
 întorcîndu-ne, ne regăseam siluetele
 ghemuite în jurul focurilor
 pîlpîind tăcut în piața publică:
 tot ce era aici, se afla și dincolo
 schimbat într-o oarecare formă.
 Cine suntem noi, ne întrebam
 și rămîneam cu întrebările
 în palmele răsfirate peste
 chipurile noastre contorsionate de teamă.
 Reclamele luceau stins
 luminînd capete îngenunchiate ale mulțimii.
 Imbrăcați în veșminte strălucitoare,
 idoli cu picioare de lut
 își ridicau fața din cenușă.

Ne tîram scheunînd ca niște cîini
 la picioarele lor înfășurate
 în steaguri fumegînde,
 uitînd de Dumnezeuul nostru bun,
 uitînd de noi și de țară,
 în timp ce pămîntul

se transformă într-o mîzgă cleioasă,
 ne ungeam trupul cu el,
 încingînd un dans în jurul

idolilor ce vegheau groapa comună ...

Cînd treceam înapoi cu pumnii strînși
 granița, veneau vameșii buni
 și ne dezlegau desăgile,
 scormoneau ca niște cîini în pămîntul
 pe care-l duceam îndărăt (aici și acolo
 ne era țara promisă; aici o jumătate de rai,
 dincolo altă jumătate)
 purtată de balanțele unei sorți
 ce nu vroia să se încline
 nici la stînga, nici la dreapta,
 și rîul ca un braț, ca o cumpănă
 alba în lumina calmă a lunii,
 scuturîndu-și ciuturile goale;

ne desfăceam sacii, traistele, sacoșele murdare,
 tagîrțele pline
 de oseminte și pumnii plini de pămînt.

Ne întrebau ce ducem cu noi,
 iar noi, bîlbîndu-ne, răpundeam că nimic,
 ei însă nu se lăsau convinși
 cu una cu două și desfăcîndu-ne pumnii
 găseau cîte un ochi mort, înghețat,
 cîte o ureche murdară de var sau țărînă.
 Ei, vedeți, ne spuneau
 rînjind pe sub mustăți,

de ce ne mințiți, de ce vreți să ne duceți în eroare?!
Și în timp ce noi, poticnindu-ne, bîguiam cuvinte

fără sens, căutînd în minte un răspuns cît de cît
plauzibil,
ei ne închideau în tăcere pumnii la loc,
și lîngă ochiul mort îndesau și unul de sticlă.

Să mergeți pe drumul vostru, ne îndemneau,
orbecăiți în continuare prin beznă,
nicăieri nu veți găsi țara pe care o căutați,
țara voastră din vis, țara voastră eternă,
peste tot pe unde veți duce,
veți da numai de beznă ...

Printre ochii orbi strînși în pumni,
noi ascundeam și cîte un zar,
cîte un ochi care ne putea schimba destinul.
Băteam zarurile în palmă
și le aruncam la picioarele idolilor falși,
la picioarele manechinelor
potopite de reclame,
sperînd de fiecare dată
ca din cupa palmelor noastre
să se rostogolească ochiul ciștigător,
ochiul menit să ne lumineze destinul;
de fiecare dată însă din căuș
se rostogoleau zornăind surd
ochii orbi, ochii nemișcați, acoperiți de-o pliculă albă,
opacă,
care ne priveau fără să ne vadă
și înlăuntrul cărora imaginea noastră răsturnată
se proiecta peste lume;

trăiam o nesfîrșită și dulce iluzie.
Fără să ne dăm seama,
noi singuri ne ignoram soarta,
cărînd pămînt dintr-o țară în alta,
ne săpam și într-o parte

și în cealaltă parte a rîului groapa comună ...

Reclamele luceau stins
luminînd capete îngenuncheate ale mulțimii.
Imbrăcați în veșminte strălucitoare,
idolii cu picioare de lut
își ridicau fata din cenușă.

Ne tîram scheunînd ca niște cîini
la picioarele lor înfășurate
în steaguri fumegînde,
uitînd de Dumnezeuul nostru bun,
uitînd de noi și de țară,
în timp ce pămîntul cărat
se transforma într-o mîzgă cleioasă,
ne ungeam trupul cu el,
încingînd un dans în jurul
idolilor ce vegheau în beznă.
Fără să ne dăm seama,
noi singuri ne ignoram soarta,
cărînd pămînt dintr-o țară în alta,

ne săpam și într-o parte
și în cealaltă parte a rîului groapa comună.

Tăcere

Și atunci tăcerea și-a ridicat chipul și a vorbit.
Broboane mari de sudoare
amestecate cu tăcere s-au desprins
de pe tîmplele ei albite de lumina lunii
și au picurat în beznă. Ne-am întins mîinile
spre fața ei și ne-am umplut căușele palmelor
cu beznă, apoi ne-am ridicat mîinile
spre cerul potopit de liniște al nopții și-am strigat.
Nu ne-a răspuns nimeni, nici măcar ecoul.
Și-atunci tăcerea a vorbit din nou.
A spus totul. Ba mai mult decît atît,
cufundîndu-se într-o tăcere și mai mare.
Și-atunci cuvintele au amuțit,
iar punctele suspendate-n aer
și sunetele ce izvorau din ele
au dispărut cu totul din auz și din vedere.
Atunci consoanele și-au deschis gura
și au înghițit vocalele, apoi s-au înghițit
pe ele însele, una cîte una.
Atunci timpul s-a oprit în loc
și a privit nedumerit înjur,
iar spațiul a devenit cu desăvîrșire orb,
pierzîndu-și în tăcerea nopții glasul.
Atunci a venit în preajma lui
întunericul cel fără de chip și fără formă
și a înghițit tot ce mai rămăsese din lumină.
Iar restul de lumină a înghițit tot întunericul,
transformîndu-se într-un întuneric și mai mare
Și apoi întunericul a fost înghițit de tăcere,
dar după trei zile și trei nopți
de somn tăcerea l-a expulzat din beznă ei afară.
Și atunci întunericul s-a umplut
de gemete, de țipete, de mîini și de glasuri,
ce s-au răspîndit rostogolindu-se de pe țărîm în valuri.
Ne-am adunat cu toții în fața casei tale,
ne-am ridicat capetele rase din țărîna ce-o țineam în
palme și am întrebat tăcerea ce și cum:
dacă tăcerea de aici e aidoma
cu cea de dincolo sau nu. Atunci tăcerea a rîs.
O dată, de două ori, și iar de două ori
pînă a ajuns la cifra șapte cufundată în tăcere.
Și-atunci tăcerea și-a arătat dinții alb crăpați
din care a curs țărîna și a rîs din nou
pînă a crăpat în lung și în lat
de șapte ori tăcerea cifrei șapte.
Și odată cu ea au crăpat pereții casei
acoperindu-se de beznă. Și a crăpat și cerul
din care s-au desprins bucăți mari de moloz
amestecate cu firmituri de pîine și de lut
prăbușindu-se peste așternuturi
unde păsările și peștii își făcuseră culcuș,

și-odată cu ea s-a fisurat în două,
 în lung și-n lat, pînă a ajuns la cifra nouă,
 ființa noastră și a picat în neființă.
 Și atunci alfa a înghițit omega,
 și începutul a înghițit sfîrșitul,
 apoi l-a vărsat sub formă de mănăși și pălării
 la un colt necunoscut de stradă,
 iar sub ele s-au ascuns pămîntul și cerul,
 apele și vîntul ce bătea dinspre
 miazăzi spre miazănoapte
 și s-au ascuns mănășile și degetele
 strîngînd zarurile sortii
 și atunci tăcerea a rîs din nou
 și lucrurile ascunse au chicotit din umbra.
 Și atunci somnul lipit de aripile morților
 a răbufnit de sub podea
 revărsîndu-se din casă pe sub uși
 și pe sub ferestre goale în stradă,
 iar copacii și lucrurile pe jumătate adormite
 au clipit de trei ori din ochi,
 apoi desprinzîndu-se de la locurile lor
 au început să plutească de-a lungul străzilor
 făcînd să amuțescă sirenele
 și să se stingă semafoarele și reclamele
 postate deasupra clădirilor ce levitau în beznă
 și atunci somnul morții s-a revărsat peste asfalt,
 peste pasajele de trecere
 țîșnind din gurile de canal
 și din gurile de metrou larg deschise
 ca un val greu de ceață ...
 Și-atunci tăcerea a rîs din nou,
 și-n timp ce ea rîdea, brusc răsăritul
 s-a acoperit de broboane de sudoare
 și-a crăpat, apoi s-a acoperit de broboane
 de sudoare și apusul
 și-a crăpat: Și-apoi răsăritul și apusul
 s-au amestecat între ele
 așa cum se-amestecă sîngele și apa,
 cum se amestecă pulberea drumului
 cu pașii și cu drumul. Apoi a crăpat dreapta
 și în scurt timp s-a fisurat și stînga,
 iar liniile din palmă s-au frînt
 transformîndu-se în puncte,
 iar punctele s-au amestecat între ele
 așa cum se amestecă mîinile
 și coapsele, și buzele și cifrele într-o urnă,
 și dinlăuntru lor a răbufnit
 în valuri somnul năpădit
 de ochi și mîini, și glasuri
 prelingîndu-se pe sub ferestrele zăvorîte de tăcere.
 Și-atunci ziua de ieri
 deschizîndu-și larg gura
 a înghițit ziua de azi,
 iar azi l-a înghițit pe ieri
 s-a șters pe bot și apoi a

înghițit și ziua de mîine
 și-apoi zilele și nopțile s-au înghițit
 s-au înghițit între ele,
 astfel încît n-a mai rămas pe lume
 nici o zi și nici o noapte
 ci doar liniștea, liniștea ce-a umplut
 cu țiuitul ei pereții,
 și pereții s-au crăpat
 și a crăpat și tavanul și podeaua
 canapele s-au despiciat în două
 și-au ieșit din ele arcuri cu degetele crisplate
 încercînd să se agațe de aer,
 și agățîndu-se degetele s-au transformat în ochi,
 iar ochii și-au întins tentaculele
 în întuneric pipăind sufletele ascunse în pereți
 și pereții țiuiau și țiuia și liniștea.
 Și-atunci tăcerea a zîmbit din nou,
 și din tăcerea ei s-a născut apusul,
 iar din el ziua și apoi noaptea cea mai lungă,
 iar acoperișul casei noastre a luat foc
 și odată cu el au ars și gîndurile
 transformîndu-se într-o ninsoare de flăcări străvezii.
 Și-atunci noi am strigat din nou,
 o dată, de două, de nouă ori,
 privind cum strigătele noastre
 se rostogolesc unul după altul
 transformîndu-se-n într-o mare încremenită de tăcere.
 Și-apoi tăcerea a vorbit din nou.
 A spus tot ce avea de spus despre tăcere,
 și nu s-a mai putut opri în loc.

Vulturii orbi

Pasărea a coborît de trei ori din cer,
 a fost un vultur. S-a așezat
 pe creștetul lui de fier,
 pe umărul lui de fier.
 Pe mîna sa dreaptă.
 A spus: „Vei domni peste
 acest ținut nesfîrșit,
 peste această țară întinsă.
 Brațul îți va fi de fier,
 voința îți va fi de fier;
 Legile drepte.“
 A domnit în gol,
 sub un cer gol,
 într-o sală goală,
 peste un ținut sterp,
 peste o țară fără supuși.
 Brațul îi era de fier.
 Voința lui, de fier.
 Legile aspre.
 Apoi au venit alte păsări,
 o groază de păsări. Erau tot vulturi.
 Intîi i-au ciugulit ochii,
 apoi l-au înălțat la cer.

A domnit orb, într-o țară oarbă,
 într-un timp orb și veșnic.
 Brațul îi era de fier.
 Legile aspre, voința lui — neclintită.
 Cerul a rămas gol,
 sala a rămas goală,
 țara în continuare pustie,
 pământul în continuare sterp.
 Doar brațul de fier
 a căzut peste pământul stîncos,
 scrijelind în piatră
 aceste cuvinte:
 „Am domnit într-o țară inexistentă,
 într-un timp inexistent,
 peste niște supuși inexistenți.
 Voința mea a fost dreaptă,
 legile mele au fost drepte.
 Brațul de fier, ochiul neîndurător.
 Numele meu a fost Deșert.
 Legea mea: Zădărnicie.
 Timpul meu se va întoarce.“

► VALERIA MANTA TĂICUȚU

magie

amar, lunecos și viclean, cap de șarpe fiert în pelin,
 visul negru intră prin crăpătura ușii la apus,
 când drumurile strălucesc în colb roșcat.
 trec copite pe-acolo, unicorni și satiri pentru
 muzeele viitoare;
 ne vom pune sub sticlă dorințele, pe învelitori
 de catifea brodate cu struguri și spice de grâu,
 ne vom lărgi gurile într-un rânjet de mascheron
 până ce ipsosul, umflat de sarea ploilor,
 va putrezi sub cuvinte.
 încercăm magii fără rost, poțiuni pentru
 întoarcerea sufletului în poem,
 scriem sângeroși blesteme sub lumânări
 frământate cu mătasea-broaștei și praf de licurici.
 adâncul se întoarce-n adânc, până devine
 pulbere roșcată purtată sub copite de cai;
 ne rămân hamul, și căderea, și plânsul.

în colț

oricât ți-ai trata adâncă depresie,
 din colțul unde te-a înghesuit nu poți scăpa:
 nicio deschidere prin care să intre fluturii
 și să ți se așeze pe ochi,
 nicio fereastră prin care luna
 să-și arunce ochiul obosit și steaua de lângă ea.

aici mișună doar furnici roșii
 devoratoare de carne și vise,
 pentru ele căldura crește umedă și pletoasă,
 cu noaptea nepieptănată în ghearele ei.
 de la tălpi până la creștet urcă amorțeala
 care nu-i încă somn și nici moarte:
 încă mai știi rugăciunea,
 cadența ei de clopot îți bate odată cu inima,
 dar nu durează.
 sunetele finale au început deja
 să se macine, auzul le percepe căderea
 de pulbere într-o altă pulbere, lacomă și grea,
 rămâi în colțul chiliei și zaci
 de boala știută a acestor cuvinte.

fără anestezie

cu această mare mă adun și mă scad:
 când mă adun, pescărușii mă ignoră, trec peste
 mine ca peste valuri, cu indiferență marină.
 în siajul vapoarelor se înecă
 toate batiștele în care am plâns,
 toate hainele albe de doliu
 și câteva pagini cu poeme nereușite.
 mai bine este când mă scad, e singura
 operație fără anestezie care nu doare:
 atunci cad peste valuri ca un punct de mișcare,
 trec de barierele de corali și de cei care
 umblă pe apă ca pe uscat.
 mai trece câte o luntre cu pescari sortiți
 să moară-n furtună,
 năvodul lor cu năluci sperie luna cea plină,
 jarul ei înalt de țigară îmi arde solzii argintii.

saltimbancii

au ieșit saltimbancii, pe străzi miroase a fum
 de la grătare și-a prunci avortați,
 a găleți de plastic umplute cu portocale mucegăite;
 ținem în mâini sticle cu ulei în care rânjește
 floarea-soarelui moartă
 și gaura de pe tricou, cea din dreptul inimii,
 crește cât să încapă în ea un cap de măgar.
 oficialii plimbă coroane cu pioase aduceri-aminte
 de la un pod la altul, de la o statuie la alta,
 toate pline de găinaț:
 ciorile fac naveta între cer și aburul
 otrăvitor al bucatelor.
 panglici tăiate, pungi color, pui vineți și înghețați
 în ambalajul electoral al morții,
 făină pentru colaci, lumânări, tămâie și
 buruieni de îndreptat șira spinării, țepe,
 pari cu oglinzi în vârf, biciclete, mașini
 second hand, vacarm, sărăcie:
 trec saltimbancii coșmarului zilnic, nemuritori.

happy birthday

evenimentele din viața mea se petrec întotdeauna într-un spațiu închis, cu învoire de la caprifoiul întins ca o boală pe cei patru pereți: pocnesc dopuri de frunze, urale de la cetățenii pașnici și verzi, ascunși sub nervuri, petalele se cred confetti și zboară peste ciment, luminându-l fracțiuni de secundă; atunci știu că sunt norocoasă, chiar fără stele deasupra, chiar fără lună și ochiuri albastre de cer printre gratii. viața mea vegetală freamătă ca un poem scris de-un preot naiv și nostalgic. trec îngeri prin ea, ocupați cu dereticatul după dezmățul festiv al singurului meu prieten, caprifoiul. trec îngeri și mătură, șterg praful și asudă. poemul se întinde leneș pe ciment, până la următoarea serbare.

cântec de leagăn

încearcă-mă, dor, încearcă-mă, lună, văzduhul prin care-mi plimb fantasmale e plin de sunetul clopotelor: atâta mătase și-argint și nicio aureolă de sfânt; pe aici băntuie doar umbra rugăciunilor neascultate și a blestemelor de noapte. nevăstuicile încă mai împletesc cozile cailor înainte de zborul lor prin poeme: când se deschid aripile, lacătele greoaie tremură în belciugul de fier, ispitind întunericul. voi lăsa toate poveștile în urmă, toată mătasea, și argintul, și fierul ruginit; orice zbor e urmat de căderea în gol, în cuvinte lipsite de sens, în mituri naive; nici luna nu mai este ce-a fost, regatul ei pare acum lipsit de noblețea durerii. îmi plimb poemele prin noapte și noaptea devine reală și grea.

apăsare

nu mai cred în privirea mea obsedată de norii mereu în convoaie, mereu trecând greoi spre închisoarea cu îngeri a Celui Preaînalt. Doamne, nu-mi lua înălțimea aceea de urnă funerară, nici casa Ta cu îngeri pictați și grifoni străjuind toate ieșirile și intrările. privirea mea este și acum mincinoasă, confundă culorile cu măreția, înecându-le în negru opac. aș putea să-mi imaginez un nor sub formă banală de inimă, bătând chiar sub luna albastră-n albastru-cobalt,

ori strivit chiar sub regina atât de vizibilă a tăcerii poetice, dar măreție înseamnă nu să scrii, ci doar să te rogi când cerul intră în tine și te doare, când norii te apasă în prea adânc, în lutul cu atâtea rădăcini de leac pentru uitare și somn.

blestem asumat

mama mea ticăloasă și neagră știe că voi muri și totuși mă naște, simte că știu și mă naște, vrea să mă lepede ușor, ca pe-un sâmbure de cireasă amar, însă nu mă dau dusă, nu vreau să mă rup dintre cărnurile ei cele negre, nu vreau s-o repet, iar ea mușcă văzduhul și țipă, sfâșie cu unghiile albul de crin al luminii, pleacă, îmi poruncește, tiparul nu-i pentru doi, ci doar pentru unul, pleacă și-nfruntă vulturul cu oglinda în cioc în cea mai ticăloasă și mai neagră singurătate.

▶ DANIEL MARIAN**ziua pușinului barbar**

din casa de pământ iese un om de pământ cu privirea de pământ cu glasul de pământ vor să-l sape vor să îngroape în el arzând tot dorul hăcuit și scurs pe întregul pământ

să-l tragă de limbă în grindă până sar cuvintele de pământ pentru a se face scară la cer

privirea pasăre să i-o întindă să dezlege cuvintele de pământ arcuind un alt zbor stingher

odată ascunși monștrii dintâi se vor mai potoli din hai-hui dacă nu vor mai fi ai nimănui la urmă îi vor planta un gutui

eu întotdeauna înainte să mor

mă pozam cu câte un rege sau o regină
 să mi se pară moartea mai civilizată
 numai bună să-i fac ode din grimase de carton
 ave tu de la balcon vin și mă mai
 gudur o dată în minunea ochilor tăi
 boțindu-ți prezența mârta ta cea mai
 ilustră fumigenă din tot neamul de epave
 regină rege paracetamol ori aspirină

n-ai voie să te bucuri

în loc de zâmbet pune puncte de suspensie
 trage umbra peste tine să nu bați la ochi
 ești ușor și subțire de luat în cătare
 poți fi confundat cu o scamă
 când te plimbi prin toamnă ca frunza
 mai ales că ți-ai lăsat verdele la-ntâmplare
 chezaș în privirea pisicii vagaboande
 care din când în când te povestește
 în ghemurile ei de vise slobode

periodic popoarele lumii donează sânge
 fac coca aceea frumoasă de pământ să tresalte
 în spiritul îmbogățirii universale să dospească

donează și organe pentru refacerea unor
 părți ale mecanismelor care au uitat să mai
 apuce să mai umble să vadă să vorbească

odată la un cârd de vremi lumile sunt sleite
 pentru a îngroșa cu majuscule matricile esențiale
 din care răsare perfecțiunea ce nu e a noastră

când cu menghine cât potcoava alergării de foc
 sunt mutate din perspectiva uzurii năclăite
 viețile iar conclavul morților larg gura își cască

anatomică

în podul imaginii ne facem fabrică de umbre
 să-i dăm ființei ce caută a înțelege fără rost

scoatem din paranteze iluzia dimineții
 o punem pe foc să trosnească opac

grenada clipei peste cercul deschis
 încercarea de-a ne cuprinde pe toți

din blidul cu greieri surzenia bate toaca

lumea-i o alimentară goală și roasă
 de-un șobolan împlântat în creier
 la fiece capăt al liniei din palmă

deocheată de miraj cu munți și văi
 până și vorbele ajung de mâncare
 înfometății își smulg unul altuia
 ceara din urechi o mestecă feroce
 ca pe mentosan ca pe tutun
 din mătreața cerului și alte firimituri
 facem o porție zdravănă de provizii
 pentru surzii neajunși la talanga
 erudită a mesei celei de taină
 tot mai rece-n cerul gurii te strig

pe numele tău foamete

slobozim de la frigider dimineți congelate
 ni le punem cravată defilăm cu ele prin șanț
 ne aplaudă ciorile le plac stârvurile făloase
 care nu-și mai cârlesc penele de memorie
 în pungi de-un kil găsim îmbălsămată teoria
 fericirilor suprapuse din lipsă de un timp
 credibil asortat la aripi din mațe de broaște
 pe google căutăm câte-un orizont potrivit
 filosofi cuantici adepți ai ciorapilor găuriți
 cu minți opărite de la exagerări cu japca
 poate splendoarea serii va fi mai pe înțeles
 trasăm o dâră de miere pe-o mare de rahat
 în cuptorul cu microunde scos din priză

istoria e-mpinsă cu picioarele înainte

mi-ai scos îngeri în față dar am crezut că-s demoni
 cineva le pusese copite și o garderobă de metal
 nu știam că e un exercițiu de apărare firească
 după experiențele trecute în catacombele firii
 unde oamenii sunt strecurați printre lepre și lichele

acum magazinele cu îngeri sun ferecate sub slavă
 și nici nu se mai fac licitații în cabine de probă
 de unde mai iau coșul minim de produse îngerești
 dă-mi Doamne îngeri veritabili să le număr izbânzi
 nu încălțările și penele care pot să tacă ori să mintă

precum coasta greșită în slujba nenorocului

dacă dai la o parte învelișul realității
 cum ai nărui un clopot rudimentar
 cu multe muchii și sensuri giratorii
 rămâne o pasăre oarbă surdă și mută
 captivată de zborul pe care nu-l va
 pricepe niciodată ca o prelungire a ei
 / potrivit manualelor pentru zbor
 interpretabile în cheie symbol /
 doar o simplă cel mult desfătare care
 o îngroapă în singurătăți ca în porunci

acea pasăre însăși teama de a fi

pe o geometrie a nevăzutului
 prin aria contingentă sălbăticiei
 cu compasuri și cu echeri alese
 fostelor biblioteci de impresii
 la formarea pătratelor perfecte
 din boabe de tragere la sorți
 ne învrednicim privirea și colții
 să scoatem animalele din noi

la o plimbare prin cărțile junglei

ridică mâinile în formă de crengi
 pentru a simți prin venele tale ce înseamnă
 un anotimp în care încolțesc amănările
 sufletul zglobiu cum se întoarce în arest
 mai amorțit după otrava libertate

vei semăna tot mai mult cu viermele dintr-un
 măr pe care nu vrea să-l culeagă nimeni
 un măr tabu dintr-un copac al înțeleșului
 calm în înfruntarea cu nimicul

ce-l așteaptă în marginea dezastrului iminent
 – iar dacă ești eficient într-o cursă a răbdării
 niciodată până acum dusă la bun sfârșit
 te vei înscrie la premiul nobel pentru

parcarea interzisă

la noi în parcul industrial
 s-a deschis o fabrică de impresii
 cu o carte de onoare
 crescătorie de abțibilduri
 și magazin de medalii

dincolo de imprimăria de șoareci
 chiar lângă uzina de greieri

sunt deversate de aici
 minți oboseite care apoi
 fac ochii mari de iepure
 sau de broscoi

ca și cum ar alerga pe câmp

eu merg pe aici
 doar ca să învăț mersul
 pe aici respir numai
 pentru a ști aerul

privesc spre a deosebi
 ființa de umbră

mănânc și beau doar
 pentru a mă convinge
 că am gură gât un burdihan
 și mațe iar mai jos un stâlp
 de telegraf și-o creștătură
 pentru a da de veste
 despre posibilitatea vieții
 registrului agricol

nimic însă nu e mai tare
 decât un cuvânt
 ce dezleagă înțeleșul
 de la căruța ideii

să umble liber

într-un colț de sare s-a înțepenit o stea de pâine
 lacrima își simte ochiul fereastră și se zbate
 nu mai vrea să tacă în clipe de postav ponosite
 clădește catedrale în formă de potcoave
 în icoane crini imperiale se învoiesc cu sfinții
 să treacă pe numele lor degetele luminii

din erori strategice pornesc priviri de fugă**dezleagă-mă de vise**

ia de pe mine pânza de paianjen în care
 se prinde până se descompune lumina
 în tot felul de particule echivalente
 grăunțelor pe care le numără tăunii înainte
 de a face praf ultima speranță a miezului
 zilei de a se tâlmăci fermecat în pâine

după ce întrerupi circuitul acesta echilibristic
 în care s-au prăpădit neamuri de realități
 din urma unui orizont împușcat cu sare
 taie o panglică de înduioșare a sinelui
 unui dumnezeu necunoscut nouă celor
 veniți prea târziu la cina cea de taină

în podul lumii uită-te prin arhive
 care mai cântă dureros din sprâncene
 ce-a mai rămas după ștergerea
 tablei înmulțirii și a celor zece porunci
 vezi dacă mai e vânt pentru păsări și
 vezi dacă a mai rămas pământ și oprește apa

dar înainte de asta dezleagă-mă
 de fluturi de zmea-ncălcite
 și de îngeri dezleagă-mă

și prinde de clanță o toartă
 nu deranjați! catastrofă în progres

toamna e infinitivul lung

ca o haină purtată până se
rupe închipuirea de paradă
doar cerșetorie cu ciucuri

ca mătura vrăjitoarei ce bate
în blide de aur să sară valuri
de poame și de cucuruz

se întinde până la muntele
trasat pentru a încurca târgul
cerului cu câmpul cu marea

ne ajunge cât trăim orbește
să tot sunăm din frunză
marsillieza târziului profund

toamna e o pacoste dulce
deșirată leneș pe chipul ploii
din mătăniei de consoane gri

dacă vii adu și o cremene
antidot pentru dunga de asfalt
dă-i foc și împarte lumina

să ne ajungă cât toamna
nebunește în această consolă
fragilitate cât să ne ajungă

de mâine va fi interzis zborul

era de așteptat ca păsările să se revolte
de la oamenii ce se cred păsări dar sunt
doar niște impostori în crucea
visurilor dovedite blesteme

după ce s-a creat panică în cer
să nu se mai înțeleagă punctele cardinale
biet cer ajuns năpârcă
pe care l-au înhățat cu japca l-au
îndobitocit și l-au jumulit
l-au stricat și i-au făcut cucui

din remiza de idealuri mărețe și decăzute
de la obiecte pierdute prin diverse
canale șanțuri rupturi căptușeli de
respirație și de rugăciune

acum păsările își vor lua cerul înapoi

cu lopata cu furgoneta cu pipeta
cu licuriciul și cu cărăbușul
vrac en gros și cu amănuntul
nălucă impersonală pe care niciodată

nu s-a pus prețul corect recomandat
în manualul de utilizare a mirodeniilor

ca orice marfă care trece aproape
nevăzută de scanner prin foarfeca
stabilirii undelor de șoc potrivite

cerul va fi luat de păsări și dus departe
acolo ele se vor închina libere la cer

▶ PAULA BÂRSAN**Potop**

Ne cântă ploile dorul,
Dizolvă căldura dezarticulând sincerității culoarea.
Albi aburi din chingi scutură umărul fructului
În sărut.

Vestală

Încolăcim marea în infiniți te iubesc
Cioburi calde poartă năframe pe zări.
Îmbrățișările noastre strigă iubirea
Norii plâng, modelând amfore clipei de ieri.

Tezaurizare

Clorofila treieră încă,
Iarba la rece.
O resuscitează zvâcnind
Gârbov, sălbatic, un măr.
Cerdacul zborului adăpostește un albastru alături,
Miroase a verde, proaspătă-i clipa,
Aripa țâșnește amurg în fântâni.

Portavion

Albinele mării sudau visul
Scufundau lupte din temeri.
Fabrici de ținte cucereau oceane în ghemuri de spaime
Războiul pedestru
Cerea uzine de pescăruși,
Înălța ceruri.

Negolul

Topirea mi-e plină
De tine, te zboară.
Descrețește adâncul surâsuri.
Lumina lunecă piscuri
Gânduri seduc nepătrunsul.

Înfloriri

Turmalin și jasp roșu în aventurin,
Sacre chemări mângâie.
Subterane emoții și visuri denim
Confuzionează liniștile,
Trezesc ciclopții.

Nesurprinzător

Între chemare și răspuns
E răsuflarea, pe care nu o pot umbri
Când depărtările cheamă.
Înflorește-mă piruetă rostită,
Umăr rotund, frunte lipită de geană mirată.
Ciopliind adânc, așteptarea
Urcă elipsă.

Sacralitate

Fumegă zorii tămâi nerostite în stingeri
Aprind clipe.
Scufundă vise plâpânde,
Incandescențe nocturne.
Aidoma curg hiperbolice,
Arzând ziua din toate
Cartografiind răsărituri
În flamuri de șoapte.

Tandem

Seara își scrie iubirea spre răsărit.
Împart veșnicie,
Un nord și un sud
De mână prin aburi brățări,
Răzbat iubirea, fin clopot.

Anotimpuri

Scâncete de verde, aglutinate
Pleacă în reculegere,
Să îngenunche tulpina, arsă în dor.
Anarhia crudului coagulează zaharisind clape,
Culegem ivoarul în clipe de crin.

▶ BEATRICE BERNATH

I.
inima
e un organ care doare
permisivă
permeabilă
adună în ea toate deșeurile nesimțirii universale

zvâcnește durere
coastele și sternul au fost create casă/ cuib
închisoare a păsării din ea
dar când a reușit cuvântul casă
să apere?
răutatea e piatră
și inima se zgribulește în frigul singurului loc pe care îl
posedă
sinele ei

se aruncă pietre în oameni!

2.
eu. altceva
la umbra nucului senil
mă urlă plopii fără soți
pe planuri paralele
ne războim ca nebunii
chiar în cuvinte
ne tragem la soți
nu, nu e dans de nuntă
e sala de dans cu copiii morți

și zarurile sunt aruncate
nu va mai fi nicio ordine

mă atacă chestii dure
clișee de turmă

nu aparții
de nu te prefaci că ți-e milă
de criminalii mascați în refugiați
ce strâng copii la piept - pavază
carne de tun -
criminalii - părinți dezaxați

vor domina lumea
veți dispărea
sub greutatea ignoranței voastre
a ochelarilor de cal
politicul corect de azi nu a corectat greșelile de ieri

islamizație e termenul corect
proces istoric actual
dezastru total.

și nu voi câștiga aplauzele feminismului militant
sunt plină de un adevăr ce nu-l vedeți
orbi
nu, eu nu vă aparțin
adevărul are în el ceva înfricoșător
ne carismatic
paradisul promis e iad
nu divin

se necesită o ploaie
să spele puroaie
străzile orașului sunt gri cu reclame negre
oamenii gunoaie

părerile unora se înfig în mine
cuțite cumiți
ordonate organizate

otrava ignoranței
care nici măcar nu minte

scriu noaptea
deasupra mării
peste închisoarea de beton a orașului
cu geamuri prea apropiate
scriu
goliciunea internă a lumii
inepția cu visul.

3.

refuz să mă conformez
rezist
trăiesc
cu dreptul de a striga în gura mare
mă opun, moarte!

mă opun
te refuz.
refuz să cred în necesitatea dispariției mele
în neantul celuiilalt timp
de fapt
al nimicului
uitare automată.

și cât m-am străduit să las ceva aici
și cât mai vreau să exist
să rămân întreagă
sau să fiu bucăți de mine în ei
copiii mei sunt
veșnic luminoși
ca mine
uneori
atunci când mă vezi.

nu accept data finală

moartea hoată se strecoară cu o nemernicie harnică
de ani îmi greșește plânsul
importanța râsului în hohote când se naște o floare
și nu am crezut niciodată că așa trebuie să fie.

dezgustați de noi acolo sus
că oameni suntem
că țară
că prieteni
că iubiți
că viață
că necunoscuții nu se iartă
și nu mai au acel moment unic a se cunoaște
că nimeni nu mai are nimic în comun cu nimeni...
moartea se întâmplă
degeaba.

mă supăr
și nu voi suferi în tăcere
tăcerea timpului liber
scurt timp
că toate
toate timpurile dor.

cei ce nu s-au jucat de-adevăratelea de-a moartea

lipsită de scrupule
ne condamnă geloși
poate ura e ancestrală suptă de la țată
de ignoră

cum ne-a păcălit viitorul
povestind istoria pe de-a-ndoaselea
și nu am crezut că se va întâmpla așa veșnic
același perpetuum mobile lipsit de sens
că vom reveni în cercul ăsta vicios
și de asta nu sunt de acord cu moartea

îi rezist și gata
repetând obsesiv ca o placă stricată:
moartea e doar
un sfârșit patetic
din perioada romantică

4.

cerc închis
cândva într-un timp deosebit de urât
oamenii au început
să cadă frunze din copaci triști
în nicăieri
sau arși de vii.

florile au crescut cu capul în pământ
de frica
tălpilor de bocanci ce le călcau
în ritm sacadat ochii

și umbra mâinii drepte întinse
cu urletul heil hitler
era negura
în care s-a ascuns soarele
sau dumnezeii lașilor
cei care au găsit scuze.

a întoarce capul
când o floare se sinucide de atâta
moarte
de verde și de cer.

și oamenii cad iar
frunze arse din pomii înfometaji
și nu mai este trist
ci repulsiv

căci timpul a început să se repete - cerc închis.

5.

a doua zi 7 octombrie 23
octombrie cald umed
aer opac
cer plumburiu mult prea aproape
avioane de luptă trec ca prin mine
trecutul urlă:
ieri e azi!
devin umbră neagră devin furie.

corpuri inocente în pământul casă
casa - inimă cu aripi sparte
cioburi de angoasă zgârie ochii

ochii copiilor morți cuțite
taie în carne vie.

și Peter Green la radio blues
cântă poveste de dragoste sfâșiată
îngân ca și el
FOOLS, NO MORE, NO MORE FOOLS!
el a împachetat hainele a luat valiza și pleacă

conduc mașina mea veche în orașul de plumb
culoarea a pierit
înghițită de cenușii morții absurde
eu tristă îmi spun:
„WE CANNOT BE FOOLS”
unde vom pleca după pogrom?

Și-mi plouă în suflet cu sânge.

6.

Cuvinte cu păsări

Un corb sănătos bine hrănit
ciugulește rime prostești
căzute pe mormântul proaspăt
de aripe albe frânte.

(zborul peste morți
triumful iubirii negre
rozul a devenit „pase”).

- iar zeii bat din palme
mulțumiți).

Aripe
frânte tăiate căzute
anulate în căderea lor
și cui îi pasă?

Corb gras și lucios (ca un clișeu)
croncâne negru pe o aripă dislocată
cu viață proprie.
mai pâlpaie.

ah ce festin!
ah ce viață.

Și uneori plouă
iar iarba crește pe morminte (absolut degeaba)

și îngerii
dau din cap plictisiți
mormăind:
„perpetuum mobile...
noi vom trage
un pui de somn acum”
Cuvinte:
de pus undeva
-un loc în care am uitat să cred

iar aripe albe cad ca fulgii de nea.

Yom kippur

o dată precisă în an scoți sufletul din ascunzișul
civilizației
având impresia că e ziua ta personală ochi în ochi cu
dumnezeu.

te vindeci de răni te curăță de vina inegalabilă a
existenței independente în lumea ta interioară
o singură zi pe an încerci să ierți
negrul celor ce-ai iubit.

negrul ca o boală se extinde însă
e neiertabil
ai rămas cu gura ștersă pe pictura feței tale
autoportret în regresie.

ochii
clipesc o dată pentru da
de două ori pentru nu
ochii mei clipesc - tot anul e yom kippur
sau zilnic doar o zi și încă o zi.

în rest rămâne între noi acea liniște ciudată
inexplicabilă nefiind nimic
chiar nimic posibil de iertat.

*

În liniștea albastră
calm aparent
motanul toarce ingenuu
amintiri din viața-i anterioară.
rochia roșie
înflorește dorință
absentă în spațiul atât de îngust.
ce casă?
și nu, nu mai e liniște.

pasăre tu mi te zbați în piept
obosită.
zboruri sisifice.
răsufli din greu.
lumina pe care ai purtat-o ființei iubite
abia pâlpaie
e un liman?

universul
s-a zăpăcit
sau ai înțeles greșit. aerul e plecat
sufletul prea lovit.

păsărea mea albastră
de atâta albastru visat
negrul mă îneacă.
cerul e gol
de lipsa sfâșietoare a morților
și a viilor vii.

și nu plouă ploaie
e laptele sânului meu
înegrit de atâta durere.
nu aparțin
tac că nu-mi e nimeni.

*

Difuz
adiere fumurie atinge răsfiră. risipire în vânt-
transparentele negrului adânc.

respir.
tremur murmur sursur
plutesc noaptea suav de lină
gând.
val ondulat de mare
îmbrățișare neagră nori dumnezeiești.

apoi nimic.
anost arid uscat galben
o frunză verde din ieri
uitată.

creatură
creația mea în ziua asta atât de sfârșită
banal.
o balenă cântă: e terminal.

► SILVIA BITERE

1.

vei muri soldat exact cum scrie în carte
cu penița în bandulieră învelit de femei
pe care nu le-ai cunoscut și nu le-ai iubit niciodată
și imnul păcii cravată de pionier flutură
atârnată la cap ca un drapel pentru tot ce ai cinstit
în timpul vieții dar ai uitat
ai uitat
că omul e făurit din vise de un faur
spuneai că dacă mori nu vrei minuni ca fiul văduvei din
nain
ci floarea de păpădie să-ți fie aproape
ca o răspândire de noi fără trup
de aceea te-am iubit
de aceea te-am părăsit
pentru nevisare ești condamnat la nevisare
și nu plâng
și nu te învinuiesc
te-am părăsit pentru neplâns

2.

eternă ca o piatră sunt săpată de val
să nu mă strigi pe numele meu de umbră.

îmi crapă ochiul în palmă
sub cruce îmi găsesc oasele umede.

timpul îmi smulge din buză sângele
sunt plină de trup stătut.

la capul meu dansează un mort
mă ridic și-l lovesc cu putere.

azi împlinesc încă o zi.

3.

am luptat pentru dreptate multă vreme/ prostită am fost
și sunt
îmi place să cred că raiul e o sfoară întinsă
de care stau agățate sufletele noastre ca o foiță de tutun
și cerul capătă noimă asemenea unei morți fizice
în timp ce copilul rostogolește cercul

de mine se agață umbra
ia forma nimănui iar tu vezi omul
e plin ochi și de el

odihna trupului meu îi spun lui trupului
și nu mă cred
când mă fac mă numesc
Silvia!

4.

nu mai ești blând și nu mai ești înger
războiul nu are nimic frumos în el
este o chestiune de expresie mai mult
nu e dreptate pentru că nici eșecul și nici victoria
nu te vor face mai bun sau mai drept

să-ți iubești cerul și marea
dușmanul să nu ți-l faci prieten niciodată
pentru că prin apropierea cu el
mai târziu te va trăda
însă dacă prietenul îți va deveni dușman
să-l ierți și să-l iubești mai mult decât pe tine
căci va muri singur și în durere
știind cât l-ai iubit

5.

ceva din ceva trebuie să fi fost la un adică
la primul strigăt plâns
un crepuscul ceva
o amintire încrustată într-un perete
undeva clipa ca o bufniță surpinsă în prim plan
în timp ce tu ești atacat invadat de ceva
clipa un refugiu
și zbang! zbang!
totul se termină brusc
filmul se rupe când nu vrei să ți se rupă
de viață
de viața ta
adio Doamne!

6.

Sun tatât de suavă ca o mamă
 înzestrată cu toate durerile facerilor
 cerești și mai puțin cerești
 inima-i beată pentru iubirea pruncilor
 uciși de viață
 plângi tu! știi tu să plângi?
 o mărețule ce ești
 de nu te poate vedea nimeni
 arată-ți colții din mătase
 abandonează în sângele nostru iubirea de noi
 nu vorbi despre apa schimbată-n vin
 schimbă tot ce e dulce în sare pentru răni
 mierea dă-le-o femeilor pentru frumusețe
 să stea lipite cu buzele la ferestre
 în așteptarea unui călăreț fără cap

7.

azi ca și ieri am înțeles o parte din sensul existenței mele
 m-am dat cu cercul până m-a luat naiba cu el în șapte
 ridicam sprânceana treceam pe lângă bocanci fluieram
 pe străzi
 ca un hoinar la drumul mare eram pesemne un evadat
 dornic de libertate și fără grija de mâine
 mă salutam ca un soldat în marș
 aveam epoleții la vedere plângeam de fericire cu ei pe
 umăr
 da sunt da exist uite calc iarba calc mocirla
 sunt viu și lângă mine stă inamicul cu buza crăpată ca la
 iepure
 e om pentru asta trebuie să lupte ca să știe cum să moară
 nu din genunchi nu din încheieturi căderea
 cu epoleții pe umeri repet sir cu epoleții pe umăr
 aici se moare drept
 nu ai părinți ești unic trupului tău
 dezlegare din susuri mărșăluire
 nebunul care te strigă nebunule
 tu as besoin de tenir bon
 la chute ne se fait pas à genoux

8.

nu-ți face griji pentru mine
 o să fiu așezată în patul cu mușchi verde
 cu păsările cum zboară aieva prin vis nemărginit
 ochiul nostru cuvânt înainte de plecare
 somn viu prins de coastele unui cal înaripat

cerul este viața noastră paralelă
 în care dacă plutești țărâna nu mai are sens aici
 povestea dacă o pierzi într-un buzunar
 se regăsește în ființa ta într-o scorbură departe

existența nu este simplă
 reprezintă o parte din ce nu ai găsit pe drum
 când ai pornit din pas căutarea

și chipul ți-a rămas încremenit în prag

vântul ca un fior ce-ți marginaliza și-ți micșora din trup
 până când micimea se făcea punct
 nu erai al tău erai unui sculptor de oameni amator
 ce murise trist într-un buzunar
 undeva în univers

9.

de rochia ei cu fluturi erau prinși acei ochi
 cu ei zbura căci aripile omului nu pot zbura atât de sus
 ca într-un imn desăvârșit călcâiul scânteia poteca
 nu vă mirați de ce nu mă întrebați cam cum
 există o vreme pentru toate
 când dormi și corpul plutește
 asemenea unei planete surogat în burta mamei
 te agiți până amețești
 viața în subteran e ca o stare lichidă
 când forma mea ia forma rochiei tale
 te trezești într-o bună zi absent pe lumea asta
 fără vise nu ai ce căuta în țara ta
 treci granița găsești o bucată de palimpsest
 pe care îți scrii un nume la întâmplare
 nu știi cine ești nimeni nu te învață
 pentru că nimeni nu știe
 ieși rochia cu fluturi o scuturi
 moliile sar din ea le omori le pui la uscat
 le înghiți apoi devii un fluture
 în final poți zbura cu aripi
 dar nu mai departe de lustră

10.

așa ne cunoscusem
 sub cortina de plumb a lumii
 și vie era Doamne paleta omului
 uneori să zic eram ce sunt acum
 un simplu călător
 iar dacă mă întreba careva
 dar ce mai poți fi altădată
 băteam ușor din aripi
 zburam
 nicie nu știu pe unde

îmi lăsasem din gânduri
 ca moștenire - neștiutele
 umbra într-un pahar cu apă
 mai târziu s-o beau dintr-o suflare
 până când frunza se va clătina în urma mea

am avut noroc să slujesc pământul
 să-mi țipe copilul în noapte
 mi-e foame
 să curgă lapte din cer!

▶ GABRIEL CHIRIAC

6. #Ecranul-Univers

Dintr-o paletă de lumini ultraviolete
s-au născut cipurile-destin,
culorile pe care nu le vedem
dar le simțim, înnodate în spectre,
construiesc pânze
raze pe ecranul interstelar.

Particule de date și praf
de stele
gravitează în secunde infinite,
atomii dansează în simbioză cu pixelii –
dans de fluturi electronici,
val de informație pură
care dă viață galaxiilor adormite.

Traversez fibrele optice
prin tunele de timp comprimat,
navighez printre realități augmentate.
Gravitația este doar un algoritm
și inima pulsează în serii de biți –
ritmic, cosmic, sintetic.

Acolo unde eterul s-a unit cu matrixul
și sentimentul devine un impuls electric,
transcend într-o simfonie de luciditate.
Codul ADN îmbrățișează tasta **ENTER**
rătăcește pe căi de siliciu
în căutarea unui vers neliniar

Pe acest Ecran-Univers,
privesc constelațiile
ca pe un tablou din pixeli strălucitori.
Senzorialitatea este inundată
de amintirile unor realități virtuale
în care dragostea se scrie și se rescrie
în algoritmi mereu efemerii,
mereu evanescenti.

7. #Cyber orizont

Prin urbea de smoolă plutesc anotimpuri
moderne
și trenurile trec prin fluviul de neon
oameni în derută,
pe străzi din beton care înghit pașii tăcuți,
iar globurile de lumină ascund tainele nopților reci

Ochi de ceară într-un vitraliu mecanic,
culorile sunt algoritm și pixeli,
strigă după povești în selva digitală.
Orașul respiră,
robot în vechi armuri/
Sunt șoapte care sfâșie timpul
în filamente de istorie ștersă,
asfalt rece și ferestre care nu mai văd zorii.
Acoperișurile dansează
în așteptarea curcubeului sintetic,

cipurile ne-au devenit reflexe
și interacțiunile ecou
într-un cyber spațiu abstract

vezi aripa aceea de metal?
acolo, în ploaia acidă,
se naște o melodramă, pianul,
într-un colț uitat, cântă note de disperare
și un cod de bare înlocuiește
visele noastre.
În marea de bit și byte pierdem arca, noi,
călători fără busolă, căutând adevărul
într-o matrice de date. Ne rătăcim
în propriul labirint al neputințelor
și al posibilităților nelimitate.
Încă mai ai nostalgii?
Păstrează-le ca backup, când
vom uita să ne amintim hologramele
ne vor aduce aminte de noi.

E toamnă în codul sursă și frunze
virtuale acoperă rădăcinile trecutului
unde dragostea era mai mult decât
un algoritm complex
sau conectare wireless.
Așa că dă drumul la șiruri de caractere,
visează cod și lasă printr-un click
bule de săpun să plutească
prin cabluri subterane, poate
vei găsi în setul de instrucțiuni
un ecou de umanitate
în acest cosmos digital
unde sufletele sunt subtile,
fragile bites de memorie.

8. #Oglinzi în cyber-spațiu

Adâncuri de octeți, vaste mări
de informație,
reflecțiile unui chip pe ecran
transpun în pixeli melancolia ochilor.
Oglinzi ale dorului caută sens
într-un infinit digital

Câmpii de date se-ntind în orizontul
cibernetice,
flori de cod înfloresc în logică
și structură, șoapte de algoritmi
se plimbă vântul subțire
adie delicat
prin câmpurile de verde binar.

În noaptea statică, freamăt de semnale
transmite ecouri
iubire
în secunde și biți, curg printre degetele
timpului
ale spațiului virtual.
Emoțiile capătă formă în simboluri.

Șiruri de caractere plâng
despărțirea de tine,

un alfabet al dorului în coduri
și funcții așteptate
în calmul reticulelor virtual.
Te regăsesc printre linii de cod
și secvențe digitale

Inimi bat în ritmuri de procesor,
suav și constant,
gânduri de tandrețe sclipesc în pixeli vii
se conectează peste mări și munți,
peste ziduri de date

inimile noastre se întâlnesc
în echilibru fragil și pur,
chiar dacă ecranele se sting
și semnalele dispar,
chipul tău luminos persistă
în memoria mea binară
ca o imagine eternă
salvată în inima unui sistem
și nu cunoaște uitarea nici când
rețeaua cade.

În univers digital, în profunzimi de cod,
mi-e dor de tine,
o prezență fizică, tangibilă aș vrea.
Aș dărâma
orice barieră a spațiului virtual
pentru a-ți simți din nou căldura
într-o lume plină și reală.

9. #Intersecție digitală

În adâncul nucleelor procesorului
acolo unde
electricitatea și emoția se întrepătrund,

ești *tu*:fragment de cod,
și totuși
un întreg în percepția mea.

Microscopice trasee de siliciu te poartă,
ca amintire
între bițuri și bytes,
sub limpezi suprafețe de sticlă.

Pe ecranul de plasmă
emoția ta licărește în miliarde de culori,
ca o prismă a dragostei noastre.

prin văile de circuite
unde sentimentul se revarsă
prin canale de date,
fiecare octet strigă numele tău.

spațiul cibernetic transformă
liniile de cod
în versuri.

Amintirea ta, o hologramă,
dă sens realității mele.

▶ BIANCA BOTOACĂ

Când seara se lasă peste Valea Prahovei

Când seara se lasă peste Valea Prahovei
Sau metabolismul
Familiei mele
afectat de diabet
De generații
De glanda tiroidă
Inflamată de ghemotoace de păr de pisică,
Cu mâinile bunicului
Cu bătători adânci
De la coarne de mobră
Și roți de cașcaval vândute pe sub mână.
Degete care îmi împloteau parul în spice dimineața.

Metabolismul afectat
De inima care s-a oprit să bată
A femeii care săpa pământul
În comuna de lângă Caracal
Devreme
Mult prea devreme
A lăsat 3 copii să crească
Acoperiți de glod
Vorbind perfectul simplu.

Limbajul vulgar al tatălui meu
Mi se mărește bila când îl aud
Tâmpile acoperite de păr alb și riduri mă amenință
Dinții lipsa și cei cariați pe care îi împărțim
Degetele de la picioare care arată la fel
Și călcâiele întărite

Golul din interior
Care a rămas de la un glonț tras pe frontul de Vest
(Sau să fii fost de Est?)
Golul își lărgește marginile săpând ilicit și în carnea
mea,
dar fruntea
Înaltă
A rămas mândră.

Când seara se lasă peste Valea Prahovei sau acasă
Unde miroase a capete de pește sângerânde
Ținute câteva ore într-un castron de plastic
Roșu
Și se simte
De parcă de fiecare dată când mă dezbrac
Cineva se uită la mine
Prin gaura cheii
Prin geamuri
Prin crăpăturile din tavan
Cineva căruia îi aud pașii pe dușumea
Și nu cred că acum e moș Crăciun
E foc făcut în sobă și s-ar părjoli să coboare pe coș
Și căpriorii de pe casă sunt oricum ruți
Si moșu-i bătrân, nu vede pe întuneric.

▶ MARIAN VIȘESCU

***

O frumoasă mamă cu fiul ei
dorm în fiecare noapte-mbrățișați,
în buza nopții, luna risipită
înjunghiată de un vis!

Aștrii de metal se lovesc de tavan,
florile cerului amestecate cu mâna mamei,
cern un cântec ușor de leagăn!

Dragostea se rupe de moarte
Și fiul întreabă cu-n murmur pe buze:
Mami, în noaptea asta
de ce toate stelele tac?

***

Știu că sunt vinovat, că părul îmi albește iute,
iar iubirea ce o port, s-a transformat în apusuri
mute, triste și nemaîntâlnite!

Nu-mi dă pace toamna cu frunzele-i efemere,
iar ochii tăi îmi ascund atâtea lucruri și mistere.

Sunt vinovat că este dimineață cu rouă arsă-n soare,
o lacrimă rebelă scaldă riduri pe obraz,
sperând să-i dea o șoaptă și-un ton mai mult culoare.

Sunt vinovat pentru toate zilele și nopțile lungi și reci,
pentru fiecare stea căreia i-a dispărut lumina
și-a lăsat în beznă lumea, munții și infinitele poteci.

Culoare, mistere, speranțe și stele
ceruri despicate de zborul unei rândunele!

Futil

Suspendat în dinții nopții,
cu tine... s-au poate că nu!

Luna zace într-un sanatoriu,
unde stelele sunt îmbălsămate
și își iau doza de uitare
din câteva înghițituri și... gata,
Te trezești într-un deșert al singurătății
unde soarele se prefacă
că nu te mai recunoaște.

Nebunul!

Visele mele se alintă prin ghetouri,
așa... poate se va îndura cineva

să pună preț pe ele și pe dorințele
pe care le țin închise într-un Burg al uitării
legate în lanțuri prăfuite cu durere.

Mâinile mele rătăcite
încercând să cuprindă izvoarele secate
acolo unde munții și-au culcat tâmplele
în poienile cu flori care au crescut
ca un veșmânt de plumb peste câteva oase.
Știu... nu sunt singurul
dintre dinții nopții
care tot adoarme și așteapă
Și nu sunt nici ultimul
Care tot visează și încearcă!

Ritual matrimonial

Mâna mea sfâșie cămașa ta de noapte,
brațele ne flutură.
Te ridic de șolduri cu-apucături de șarpe.

Cronos este mândru!
Vena îi pocnește
de sângele-i albastru
și stă lângă oracol
aproape dintr-un salt
sibila să o-ntoarcă
de-acolo... din neant!

Un sân al tău tresare
Pe buza-mi umezită,
cearșaful prinde viață
ca dimineța înverzită!

Un spirit se ascunde adânc într-o fântână,
iar soarele răsare dând tribut la lună!

Cronică

Universuri mâncate de ploii,
și raza unei luni sfărâmicioase
care vag despică timpul!

S-au stins ochii nopții
într-o tristețe aplecată
vegheată de o stea obosită!

La apus, magii călăreți,
iar după ei... umbra!

Stare

Sunt singur... Cuc,
mai cuc decât un sihastru
deși avându-se pe sine...
Sunt gol, un gol fără ecou

și stau într-un loc și-un timp
ce nu sunt ale mele.

Trec nopțile-n șirag
lung de mărgele,
nu duc nicăieri și nu opresc
niciunde, orbecăi și am ochii goi...
Că ieri și mâine sau azi
ori niciodată, se-ntâmplă
fără... Voi!

▶ MIRCEA TECULESCU

transgresiune

în toate era frumusețe;
i se transformaseră degetele,
apoi brațele și picioarele,
coastele îi apăreau la suprafața pielii
ca un fel de dungă; totul se îmbrăcase
cu o blană alcătuită dintr-o imensitate
de cuvinte, care îl ajutau să se apropie
neobservat de prăzi, ființele moleculelor
de apă - al căror geamăt curgea apoi lin,
prin venele sale; era un animal cardinal,
la fel cum noi toți, nu putea controla ce
urma să se nască din el, doar sufletul,
doar sufletul îl avea în grijă

monografie

un copil taie cu lama paginile unei cărți;

undeva, harta memoriei
tot mai întinsă și întortocheată,
plină de semnele profesiilor
de care deloc nu am ținut seama -
când și când acolo apare scris
„hic sunt leones”,
o avertizare pentru mine,
îmblânzitorul de zgomete;

gândurile abandonate
îmi ies mereu în față, intră
prin ochi mai ales și se întind
ca la zoo, leneșe, sătule,
indiferente la pasul străinilor
sub care apar fisuri, apoi crevase,
parcă decise de lama copilului
care taie paginile unei cărți;

pentru că îi este tare frică de cuvinte

în timp ce

în timp ce I. A.
transformă cuvintele în imagini
fiecare își cioplește
propriul trecut -

dar prea puțini reușesc
păsări măiastre, indestructibilul sărut,
mese ale tăcerii depline,
diafane coloane care să-l caute pe Dumnezeu;

peste tot vezi doar căsuțe pentru păpuși,
peste tot doar căsuțe de jucărie
în interiorul cărora un fel de copii
își inventează trecutul;

o amintire cel
care ți-a purtat numele,
în timp ce I. A. de azi
îți prezintă o frunză roșie -

poposită nu se știe cum pe umbra ta

dimineață

din
colțul ochilor se prelinge sudoarea,
nemișcat trupul erupe -
fruntea o suprafață jilavă
ca o mlaștină, în care stau ascunse
toate greșelile -
somnia a deschis toți porii și
pielea-mi e decorată cu stropi
ce închipuie mereu aceeași hartă,
ocupă mereu aceleași zone defecte.
guri ale unui vulcan ce-mi face arătarea
tot mai lipsită de consistență,
ca o formă albă și diformă,
plină de explozii necontrolabile -
luminând defect până ce
dispare în luciul discret al cafelei;

îmi trec mâinile prin mine
ca printr-o apă destul de fierbinte
și pe care n-o poți face acceptabilă
decât cu un cântec scurt al Adei Milea,
în care se râde de moarte

buchetul

astăzi, la trezire,
mi-am îmbrăcat trupul pe dos,
ca moartea să nu mă mai bântuie.

organele mele interne sunt acum la vedere,
expuse în jurul coloanei ce ascunde pielea
cu mare dichis. cel mai bine arată gemenii -
rinichii și plămânii, dar nici splina, ficatul,
intestinele ori stomacul nu au culori de
speriat. iar inima, inima pare o roșie mare
și coaptă bine. pe trunchiul coloanei, de la
bază, dar și pe coaste apar mici fisuri, ca o
rețea pentru apa necesară unei forme de viață.
urechile-mi răspândesc vibrații gracile, iar
ochii caută o oglindă care să reflecte
interiorul, unde să apară zidul de os curbat
ce susține creierul, aflat deasupra acestuia
ca o jumătate uriașă a unui miez de nucă,

ce se bucură de lumina caldă. corpul, un suport pentru un fel de materie cenușie. atât.

spun toate acestea dintr-un trandafir pal, înconjurat de câțiva trandafiri albi, care vor fi oferiiți mâine, la o întâlnire

o adevărată comunicare

am privit spre clădirea din care știu că tu mă priveai, o urmărire aproape de începutul verii, aproape de începutul sfârșitului - nu am văzut nimic care să se ivească din ziduri umbre, praf, poate lacrimi ca niște semne pe tencuiala pereților, pe sub ferestre - care să rămână până la capătul zilelor noastre chiar și pe muntele tot mai nins de oase, chiar și pe nisipul unde marea scuipe amintirile celor dispăruți cu tot ritualul lor, acum desuet;

am privit spre lumina pe care tu o ai și care nu se vedea niciodată în afară, cu puțin timp înainte îmi vorbisei fără nici un cuvânt, o adevărată comunicare între noi, m-am gândit că te compromite grav în fața prietenului tău, m-am întors cu spatele, am plecat

viitorul

ploua. și stropii intrau adânc în mine. trupul meu se transformase într-o mare, cu pești microscopici ce treceau iuți prin inimă, spre afară. palmele revărsau șuvoaie de apă, în cascadă. un fluture din picături exista pe tăblia unei mesei din plastic, prin care vibra apa. la fel prin tot pavimentul terasei. scaunele dansau insesizabil, după cât de tare se întetea ploaia. păsări cu sclipiri de valuri treceau pe deasupra. multicolor. când a sunat, telefonul meu imita ploaia. parcă aș fi fost în mijlocul unei furtuni de gâze, dar cei pe care îi întâlneam aveau chipurile ude, și semănau unor scafandri dezorientați. ciudat, pentru prima oară eram complet lipsit de lacrimi. în jur nici o așezare - pagini de carte - femeie.

apa a stat acolo până s-au ivit zorile, apoi s-a dus în pământ toată, împreună cu mine. deasupra s-a ivit un deșert tare, alb, în care nu mai puteai zări decât viitorul, ca o picătură. mai frumoasă decât cerul de dimineață. mai strălucitoare decât soarele. mai puțină din ce în ce mai tare

rugăciune

afară ploua. probabil că Dumnezeu voia să curețe de murdărie orașul, să îl umple cu flori.

noi am părăsit aleile și iarba udă,

am coborât treptele încăperii de la demisolul castelului și am stat împreună acolo, ca într-un corp. încet-încet fețele ni s-au umplut de nenumărate riduri, parcă ar fi fost rânduri din paginile revistei de altădată.

colile ei mari umpleau pereții de la mijloc în sus ai camerei și ne atrăgeau cu forța unor guri de tunel, în timp ce lumina cobora dreptunghiular prin geamul lucarnei și era albă, foarte albă.

aveam ochii pe care îi împrumută cărțile când își aduc aminte de cer. aveam pielea atinsă parcă de cântecele unor tinere fete. aveam gurile pline de cuvinte.

cuvinte din care mai apoi s-a alcătuit o rugăciune, în demisolul castelului din care tocmai plecasem

dematerializare

simt cum cenușa vulcanului de odinioară îmi intră prin piele, ajunge în vene, mă solidific din interior, apoi, dintrodă, încep să mă împrăști în particule de praf fierbinte ce se răspândesc prin aer ușor și orizontal - ca un vultur grifon de Ruppel încep să urc, plutesc, plutesc tot mai sus, mai sus, până devin aer

www.revistarexpublica.com

revistarexpublica@gmail.com

EVENIMENT – PREZENTARE DE CARTE

Joi, 16 noiembrie, la sediul Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România, a avut loc lansarea antologiei de poezie *Schimb de noapte*, a poetei Camelia Iuliana Radu, apărută la editura Avalon, în anul 2023. Volumul bilingv (română - germană) este o selecție de 50 de poezii, realizată de poeta și traducătoarea Manuela Klenke (care a venit din Germania special pentru eveniment), din opera autoarei, acesta axându-se pe creațiile cu tentă urbană și de introspecție din ultimele volume ale poetei antologate.

Volumul a fost prezentat de scriitorii Amalia Lumei, Manuela Klenke și Ovidiu Pecican, alături de criticul Irina Petraș, președinta USR Cluj, care a făcut, de asemenea, remarci la adresa volumului, citind versuri din *Schimb de noapte*, apreciind discursul de final al Cameliei Radu, savurat și de tinerii studenți prezenți la eveniment, tineri cărora poeta le-a promis revenirea la Cluj.

Marian Mărchidanu

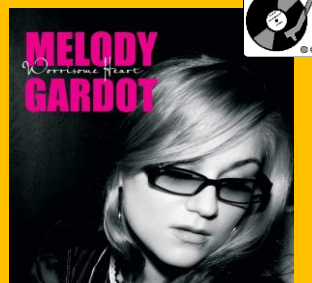
CUTIA CU MUZICĂ

În 2024 se împlinesc două sute de ani de la nașterea compozitorului austriac Josef Anton Bruckner. Sub licența ©Gramola a apărut în 2023 albumul *Anton Bruckner: 10 Symphonies*, în interpretarea Altomonte Orchester St. Florian și Oberösterreichisches Jugendsinfonieorchester dirijate de Rémy Ballot. Este o șansă de a (re)descoperi muzica lui Bruckner în afara oricărei prejudecăți politice sau istorice, pentru care compozitorul nu a avut nicio vină.

The Courtesan (© SY11 Productions) este un album solo cu arii celebre interpretate de soprana Sonya Yoncheva, noua revelație a muzicii de operă. Ascuns printre celelalte titluri, „Mon cœur s'ouvre à ta voix” (Dalila, actul 2 din Samson și Dalila de Camille Saint-Saëns) este măsura lirică a Sonyei care, în condiții de studio, amintește de Callas, Cernei și Obraztsova. Cu toate acestea Yoncheva ne demonstrează și latura sa dramatică, la fel de puternică și convingătoare.

La împlinirea a cincisprezece ani de la lansarea albumului *Worrisome Heart* (©Decca), Melody Gardot îl sărbătorește relansându-l pe disc de vinil (roz). Melody este promotora terapiei cu muzică, ea însăși recuperându-se cântând după un teribil accident.

Caroline Polachek este o cântăreață, producătoare și compozitoare americană cunoscută pentru muzica sa pop (alternativă, indie, avant, art, experimental). *Desire, I Want to Turn Into You* (©Sony Music, The Orchard, Perpetual Novice) este cel mai recent album al său, care, deși amintește, pe alocuri, de sunetul muzicii anilor 90, surprinde prin dinamism, depășirea limitelor muzicii pop, heterogenitate și stilul eclectic al interpretării.

GIVE VINYL A CHANCE!

PROZĂ

DOINA RUȘTI

BOGDAN STOICESCU

CIPRIAN APETREI

GABI GABRINOV

CĂTĂLINA HAȘOTTI

PETRE NICHITA

MARIA CECILIA NICU

ROXANA RUSCIOR

NICU STANCIU

▶ DOINA RUȘTI

Învingătorul

Adevărata nefericire a lui Lucian Pistol a-nceput într-o zi banală de marți, când ieșea din biroul lui, nici vesel și nici trist, ca de obicei. A fost un moment care s-a spart în inima crudă a celui mai nefericit timp. Lucică a atins cu o mână clanța galbenă, în timp ce cu cealaltă răsucea cheia, bucurându-se că ține între degete metalul sticlos și încălzit fulgerător de sângele lui, când

i-a ajuns la urechi glasul timid, plutind parcă pe sub arcada albă, care despărțea intrarea de spațiul birourilor:

– Îl caut pe domnul Lucian Pistol.

Auzise de prima oară și rămăsese nemișcat. Nu mai avea chef să iasă, ci voia să-l vadă pe portar cum vine să-l cheme. Nici nu prea avea importanță cine și de ce îl căuta. Singură, acțiunea în sine avea valoare: să iasă de sub arcadă, în costumul lui gri, ținând încă în mână cheia aurie! Acest gând îi aducea în minte o altă zi, a tinereții lui, când de sub aceeași arcadă ieșise un funcționar fermecător. Pe atunci Lucică nu era decât un zarzăr înflorit care aștepta lângă cușeta portarului.

Dar cum nu se auzea nimic, nici pașii așteptați, nici telefonul, se hotărî să ia taurul de coarne. Din două mișcări fu în holul mare, unde portarul citea un ziar, iar nu departe de el un om, în mod evident un curier, ținea în mână un plic galben.

– Ce s-a-ntâmplat? își îngroșă el vocea, potrivit și artistic ochelarii pe nas.

Nici portarul, nici mesagerul nu păreau să aibă vreun comentariu.

– Am auzit că sunt chemat. Întreba cineva de d-l Lucian Pistol!

– Păi tocmai l-am sunat adineauri, spuse portarul, arătând cu bărbia telefonul scos pe marginea ghișeului, special pentru vizitatori.

– N-ai sunat deloc! Unde-ai sunat? Stai acolo și citești presa în loc să-ți vezi de serviciul dumitale!

Lucică tocmai se ambalase și era pregătit s-o țină așa măcar încă 10 minute, să se-nvețe minte dobitocul, să-i știe de frică, mai ales că e unul nou, angajat de maxim o lună.

– Mă scuzați domnu' inspector, începu portarul, privindu-l fix în sticlele ochelarelor, dar sunt nou aici, în afară de d-l Lucian Pistol nici nu cunosc pe nimeni și pot să vă spun că tocmai am vorbit cu dânsul mai-nainte.

Asta era prea de tot! Vasăzică era unul din noua generație de tupeiști care te prostesc în față.

– Zău! Ia te uită! Din tot ministerul îl cunoști numai pe Lucian Pistol? Așa! Ce ghinion pe capul tău! spuse Lucică, gâlgâind de câteva ori în fundul gâtului, ca și cum ar fi râs. Și când tocmai se pregătea să-i dea lovitura de grație acestui nesimțit, ajuns nu se știe acum portar la minister, îl auzi din nou, înveselit la comandă, spre cineva care venea din spatele lui.

– A! Uitați că a și venit! Să trăiți d-l Pistol!

Lucică întoarse fără să vrea capul și-l văzu trecând pe lângă el, apoi îl urmări cum se îndreaptă spre curier și ia plicul galben, spunând cu o voce subțirică și veselă:

– Mulțumirile mele doamnei Antonie pentru documente!

Iar când se întoarse, Lucică își dădu seama că în fața lui era un puști, o figură pe care, în mod normal, el nici n-o lua în seamă, un neisprăvit, pletos și arogant.

– Cine ești dumneata și de când îmi ridici corespondența? Cine te-a autorizat? Ai cumva o hârtie la mână ori ceva?

Pletosul îi zâmbi, ridicând sprâncenele, apoi spuse în timp ce-i întindea mâna:

– Sunt Lucian Pistol, domnule. Care este problema?

– Dumneata? Eu sunt Lucian Pistol! Și lucrez aici de două de ani, se ambală Lucică, gata să-i povestească toate lucrurile demne din viața lui: vechimea în muncă, biroul mic, dar pe care nu-l împărțea cu nimeni, și mai ales specialitatea lui unică de interpret al statisticilor comuniste. Dar nu apucă să mai spună nimic:

– A! Iată o coincidență de zile mari! Suntem doi Luciani Pistol în același minister! Mă bucur, domnule! Eu sunt Pistol de la ultimul etaj, mai precis purtătorul de cuvânt. Dumneavoastră?

Purtătorul de cuvânt! Asta era prea de tot! Un puști nenorocit ajuns tocmai sus! Și pe când mormăia cu vocea zdrobită și fața roșie cum că el e un vechi funcționar, îi trecu fugitiv prin minte că puștiul era probabil băiatul cuiva. Dar al cui? Nu mai știa niciun Pistol. Doar dacă nu profitase cumva de coincidența de nume. Asta trebuie să fie! Îl și vedea intrând obraznic în biroul ministrului *Sunt Lucian Pistol, domnule. Cumva rudă cu d-l Pistol de la parter?* Poate că nu răspunsese punctual, probabil, într-un mod discret lăsase să se înțeleagă o legătură solidă între ei. Dar dacă ministrul crezuse că e fiul lui? Da, bineînțeles, asta era!

Această primă întâlnire i-a adus un val de fiere în creier. Se simțea nedreptățit și furat. Și nici măcar nu avea cui să se plângă. Dar putea să se descarce.

Câteva zile mai târziu, s-a mai întâmplat ceva. Ieșea dintr-o farmacie, când s-a întâlnit cu Adela, o fostă secretară care lucrase prin minister, înainte de revoluție. Era o fată respectuoasă, care îl întreba întotdeauna câte lingurițe de zahăr vrea la cafea. Întâlnirea l-a bucurat într-un prim moment, mai ales că ea îl recunoscuse:

– A! Ia te uită! Nu ne-am mai văzut de un deceniu. Domnul Lucică de la Statistici! Nici nu vă mai știu tot numele, parcă d-l Tudor, nu-i așa?

– Nu. D-l Tudor era în biroul de alături, zâmbi cu îngăduință Lucică, aruncându-și fugitiv privirea spre laba femeii, care ieșea gogoșită dintr-un pantof cu bombeu metalic. Eu sunt Pistol. Lucian Pistol.

– Oho! Nici n-am realizat până acum coincidența! Vă cheamă ca pe ziarist!

– Care ziarist?

– E un ziarist! Adela își potrivi geanta pe umăr și se uită spre lentilele cenușii, încercând să-și dea seama dacă Lucică se uita sau nu la ea. E și scriitor, a scris *Mănușile ministrului*, dacă ați citit cumva...

– Nu citesc maculatură!

– Dar e o carte superbă! Se supără femeia. A luat și premii.

– Se pare că pe toată lumea o cheamă Lucian Pistol. Zilele trecute am văzut un dobitoc chiar la noi la minister! S-a strecurat pe post profitând de numele meu.

– Păi nu e purtătorul de cuvânt? Lucian Pistol! Un băiat cu plete și care cam seamănă cu Eminescu? Țsta este! De care vă ziceam! El trebuie să fie! E ziarist, scriitor, lucrează pe la minister! El este!

După aceea lucrurile s-au degradat în fiecare zi. Nu putea să plece liniștit de la birou că precis se întâlnea cu cineva de pe la alte departamente care să-l întrebe dacă nu cumva îl cheamă tot Pistol ca pe purtătorul de cuvânt. Ajungea acasă, deschidea televizorului și precis dădea de individ - băgat peste tot, intrat în toate grupările, cunoscut de toată lumea, încât ajunsese chiar penibil, să se minuneze și femeia de serviciu:

– Ce chestie, d-l Lucică! Să vă cheme exact ca pe d-l Pistol!

Era prea mult pentru el. Trebuia să oprească lucrurile cât se mai putea.

Într-o dimineață a cerut audiență la ministru și spre surprinderea lui, acesta l-a și primit. Chiar s-a ridicat de pe scaun, acoperind cu spatele fereastra albă.

– Intrați, d-l Pistol! Apropiati-vă.

Și, în timp ce Lucică se apropia cu pași măsuțați de biroul lustruit ca un săpun, ministrul a continuat amabil:

– Ce coincidență! Abia acum văd că vă cheamă Lucian Pistol, ca pe purtătorul nostru de cuvânt!

Lucică își potrivi ochelarii și-și trecu mâna prin părul grizonat:

– Tocmai de aceea sunt aici, domnule ministru.

– Da, vă ascult.

Cum ministrul îi făcuse semn să se așeze, el însuși coborând din lumina ferestrei, în spatele biroului, Lucică se apucă să-i povestească despre tânărul Lucian Pistol.

– Poate ați crezut cumva că este rudă cu mine!

– Nu, vai de mine! Sincer, de dumneata am aflat abia azi!

*

După întâlnirea cu ministrul, Lucică n-a mai scos nasul din birou o lună de zile. A frământ și-a tot molfăit în minte chipul dușmanului său, pe care îl știa pe de rost. Până în seara de 22 septembrie, venită după un weekend lung.

L-a așteptat în scara blocului jumătate de oră, pândind din cel mai dosnic colț. Își pregătise de câteva zile arma, care nu era tocmai o armă, ci o sfoară de rufe, întărită cu plastic transparent. Nu trebuia decât să i-o arunce după gât și să tragă încrucișat. Era singurul lucru pe care și-l dorea de luni de zile, o picătură de vis peste arsura unei vieți fără satisfacții.

Tânărul Lucian Pistol s-a-ntors acasă la ora 21, ca de obicei. Plutea zămbitor, în timp ce coama îi fâlfâia pe lângă urechi. Îl vedea bine, înfășurat în pardesiul lui vernil, ca-ntr-o foaie de varză. A făcut doi pași spre lift și coarda i-a și-nșfăcat gâtul. Lucică a tras cu sete capetele făcute cruciș, privind cu atenție degetele care încercau zadarnic să desfacă strânsura. Când sugrumatul a căzut moale, Lucică a luat-o grăbit spre

ușă. Însă n-a putut să plece imediat. S-a răsucit încă o dată și i-a mai ras un picior în căpățâna oblojită de păr și înțepenită pe cimentul pepit din fața liftului. A fost gestul lui de eliberare, pe care l-a prețuit abia când a ieșit în aerul nopții de septembrie. Pe străzi se revărsa muzica unei mașini luxoase, iar el și-a-ntins degetele pe toată suprafața buzunarelor moi ale treniului. Era fericit ca după un film bun.

Dar moartea tânărului Pistol l-a adus pe acesta și mai aproape de ochii lui Lucică. Mai multe luni s-a vorbit despre asasinarea violentă a celui mai promițător și a celui mai strălucit scriitor. Ziarele și posturile de televiziune vorbeau despre Lucian Pistol ca și când le-ar fi fost frate. Iar la câteva săptămâni după aceea, *Mănușile ministrului* a dispărut din librării.

Lucică gustase din plin moartea impostorului. Ori de câte ori îl vedea la televizor, schimba postul și se gândea la corpul căzut pe cimentul bătut cu pietricele albe. Apoi și-l imagina ciugulit de viermi grași, iar dorința lui de viață creștea ca un balon scăpat în aerul verii.

Într-o zi, un ziarist a bătut la ușa biroului de la parter.

– Inspectorul Lucian Pistol? I-a-ntrebat ziaristul, trecând imediat la esență: sunt reporter la revista *Lanterna*. Lucică era extrem de emoționat și aproape că se bălbâise explicând: nu sunt rudă cu mortul, scriitorul mort, vreau să zic, eram doar colegi. Și pentru că pe fața ziaristului se și lăsase un nor, se trezi mărturisind în șoaptă:

– De fapt acum nici nu mai contează, iar dumitale pot să-ți spun, așa, neoficial, că eram oarecum înrudiți. Și pentru că ochii reporterului curgeau spre el, continuă clipind des în spatele ochelarelor: n-am vrut să se știe, eu sunt inspector vechi aici, și, mă crezi ori nu, niciodată n-am apelat, n-am adus pe cineva... Eu sunt un om foarte corect. Gândul la corectitudinea lui, în care credea deplin, îl făcu să se simtă dintr-odată fulg de nea, plutitor.

Ziaristul nu părea să pună la îndoială confesiunea, ceea ce i-a încălzit urechile lui Lucică, pe neașteptate cuprins de o mare dorință de povestit. Au stat o oră pe terasa *La Viki*.

Apoi, după ce-a apărut interviul, cu poza lui mare, color, au început să-l tot caute. Ba de la *Evenimentul zilei*, ba de la televiziuni. Iar Lucică simțea că înfloreste. El era cel care îl descoperise pe Lucian Pistol, un băiat capabil, dar care avea nevoie de îndrumare. Îl știa de mic. Era când o rudă îndepărtată, când copilul de suflet, pe care îl adoptase spiritual, atras de coincidența de nume. În sfârșit, ce mai conta, el era creatorul din umbră al tuturor faptelor făcute ori nefăcute de multregretatul scriitor.

Într-o zi și femeia de serviciu îl întrebă, copleșită de ceea ce citise-n presă:

– E-adevărat, domnu' Pistol, că băiatul ăla de-a murit era băiatul dumneavoastră, făcut c-o franțuzoaică?

Și poate că lumea l-ar fi uitat definitiv pe defunct, dacă n-ar fi fost viul Lucian Pistol. Când interesul ziaristilor s-a stins, Lucică a făcut un club dedicat memoriei marelui și inegalabilului mort. S-a zbatut, a făcut rost de-un sediu, a inițiat o revistă. A

hotărât ca ziua de 22 septembrie să fie una a comemorării veșnice.

Cu timpul, și ura lui s-a stins, iar uneori se gândea aproape cu duioșie la trupul căzut în fața unui lift cenușiu.

Lucică s-a dedicat trup și suflet fostului său dușman. A făcut o pagină de Internet cu numele lui, a scris despre el și, pentru că munca începuse să-i fie cunoscută, în jurul său s-au adunat și alți scriitori tineri care sperau în ocrotirea marelui iubitor de literatură.

Și, bineînțeles, poza lui apărea peste tot, cu ochelarii cenușii, zâmbind cu înțelegere și bunătate. Chiar și pe site-ul dedicat scriitorului, era aceeași poză, încât după o vreme, oamenii n-au mai știut cum arăta scriitorul ai căror fani erau. Veneau mereu tineri, din ce în ce mai tineri, entuziasmați de elogierea unui erou, slăvind *Mănușile ministrului*, pe care o considerau în mod unanim cea mai revoluționară carte. Bineînțeles că n-o citea nimeni. Cărțile sfinților nu sunt făcute ca să fie citite. Era romanul unei generații, care purta în creier chipul condendent al bătrânului Pistol, devenit pe nesimțite eroul scriitorilor debutanți.

După douăzeci de ani de la moarte, aproape că nimeni nu-și mai amintea cum arătase adevăratul autor al *Mănușilor*. Iar după încă zece, jumătate dintre fanii lui Lucian Pistol erau convingși că bătrânul cu ochelari cenușii scrisese cartea. El era creierul, el le zâmbea din toate revistele, de pe ecranele televizoarelor. El era autorul antologiilor de poezie și arhitectul noii literaturi. Într-o zi de vară, Lucian Pistol se stinse din viață și fu înmormântat cu fast pe aleea scriitorilor clasici, din Cimitirul Bellu. Editorii își amintiră de *Mănușile ministrului*:

– Uite ce tânăr era acum 30 de ani! Și, ia te uită! Pe prima ediție scrie că e născut în 75!

– Aiurea! Cine-a lucrat cartea asta?

– Vreun dobitoc de-acum treiej de ani!

Așa că pe coperta ediției de lux fu lipită pentru totdeauna fața fericită a unui Lucică mulțumit că viața îi făcuse până la urmă dreptate.

▶ BOGDAN STOICESCU

Înger de veghe în zeghe militară*

Acolo unde viața nu are valoare, se pune preț pe moarte...

In timp ce voi sunteți luați cu ale vieții – nu vă condamnați, vremurile sunt așa cum sunt –, vă mai trimit această ultimă scrisoare la care, ca și la celelalte, nu aștept răspuns.

Vreau să știți că n-am fost supărat pe nimeni, niciodată. Mai cu seamă pe voi și doar pentru faptul că

ați uitat de mine în acest cotlon de țară, unde de mai bine de-un an, domnul plutonier, comandantul nostru de pluton, un analfabet bețiv, duhnind a mahoarcă și-a tescovină, ne pune să cântăm *Magdaleno, spune drept/ Cine te-a mușcat de piept...*, atunci când noi spălăm closetele, în timp ce el ne explică, răcnind din toți bojocii, că numai așa învățăm cum trebuie să apărăm țărișoara asta amărâtă! Cum aș putea fi supărat pe iubita mea dintotdeauna care, așa cum am auzit, s-a măritat cu turcul ăla de ține brutăria din colțul străzii noastre. Pe care – mi-a spus mie cineva – l-au arestat pentru trafic de carne vie. Să fie sănătos. Iar Mariei, dacă o întâlnești, spuneți-i că am iertat-o de mult... Doar o rază de lumină îmi mai umple sufletul de bucurie, atunci când primesc câte-o scrisoare de la bunicul Agapie, care m-a rugat să nu vă spun c-a orbit și că-i scrie tot ce are nevoie, după dictare, finul Vasile, dascălul. În fiecare plic găesc, împăturiți cu grijă, ceva bani. Nu mulți. Să am aici de cheltuială, zice dumnealui. Eu i-am strâns pe toți și i-am cumpărat o iconiță pe care deja i-am trimis-o. S-o pună la candelă, că pe-a lui, nu se știe cine, i-a furat-o. Printre altele, bunicul îmi spune cu amărăciune, că nu mai știe nimic de voi de o groază de timp și, înainte să închidă ochii, ar vrea ca măcar să-ți mai audă o singură dată glasul, mamă, că indiferent ce-a fost, rămâi tot fata lui cea dragă. Și te mai roagă, mamă, să ai grijă de tata, că i-a spus lui nu știu cine, că de când a rămas șomer, s-a cam luat de băutură. V-a scris și vouă bunicul dar n-a primit nici un răspuns. E convins că poștașul a rătăcit pe undeva scrisorile lui. Și să mai știi că nu e supărat pe voi că ați uitat de el. Știe că viața e grea și necazurile multe. În rest, nu vă mai spun decât atât: el ne iubește pe toți, la fel. Ca întotdeauna.

Aș fi venit acasă într-o permisie dar s-a scumpit trenul și nu îmi ajunge solda. Așa că m-am dus împreună cu ceilalți băieți să muncesc – simbăta și duminica – la casa domnului maior, comandantul nostru de companie, om bun, pâinea lui Dumnezeu, pentru că, uneori, munca îmi mai alungă tristețea și dorurile toate. În plus, doamna Ileana, soția domnului maior, gătește la fel de bine ca tine, mamă, și mai uit de lăturile fierte la cazan și de pâinea mucegăită de la unitate. Într-una din nopțile trecute am avut un vis ciudat sau poate că s-a întâmplat aievea: mi s-a arătat însuși Bunul Dumnezeu, care îmi spunea, că nu peste mult timp, îl va lua la El pe bunicul. În orice caz, am avut o viziune stranie: deși nu-i vedeam chipul, mi se părea că Bunul Dumnezeu căpătase înfățișarea bunicului Agapie, ba parcă avea și timbrul vocii lui. A doua sau a treia zi, nu mai știu bine, curierul mi-a adus o scrisoare, în care finul Vasile îmi povestea cum s-a prăpădit bunicul și cum a fost el îngropat creștinește cu ceva bani strânși de la oamenii din sat – a dat fiecare cât a putut – de către domnul părinte Nicodim. Mai avea și bunicul ceva bani puși deoparte din pensie, dar n-au fost de ajuns. Am aflat

toate acestea după mai bine de două săptămâni, c-a întârziat pe drum scrisoarea, din cauza poștei, iar colegul meu de la centrala telefonică e cam împrăștiat și a uitat să-mi spună, când am venit într-o duminică de la casa domnului maior, că m-a sunat finul Vasile, dascălul, de la telefonul primăriei, să mă anunțe de moartea bunicului. M-am dus după aceea într-o permisie, cu trenul, cu bani trimiși prin mandat de domnul părinte Nicodim. Am aprins o lumânare și m-am rugat la mormântul dumnealui, așa cum m-am priceput mai bine, pentru sufletul său bun. Am mâncat la domnul părinte unde am și rămas peste noapte. Tot el mi-a dat și banii de întoarcere și merindele de drum. Finul Vasile o să-i facă toate pomenirile de pînă la an, cu banii rămași de la înmormântare. Cheile de la casă au rămas la părintele Nicodim.

Azi-noapte l-am visat din nou pe bunicul Agapie, care îmi spunea să nu fiu supărat pe nimeni și când mi-o fi rău de singurătate, să mă gândesc la Bunul Dumnezeu, că așa făcea și el. Și mi-a mai spus că tare dor îi e de mine dar că de acolo de unde e, nu îmi mai poate scrie. Așa că, dragii mei, cum și mie îmi e tare dor de bunicul, m-am hotărât să mă duc eu la el. La noapte sunt de gardă și-mi e de ajuns un singur glonț. În rest, știu drumul... Când veți citi aceste rânduri, voi fi de mult cu el. Sper să ajungă cu bine scrisoarea aceasta la voi. Mai veți găsi ceva notat și pe capacul valizei de lemn în care sunt toate lucrurile mele. Am mai scris și un bilet pentru domnul maior, în care îl rog să nu-i lase în unitate pe ăia de la televiziune, cum am văzut că se întîmplă de obicei. Că și ăștia intră cu bocancii în viețile noastre, mai rău ca domnul locotenent de aici care, atunci când îi cântăm *Magdaleno, spune drept/ Cine te-a mușcat de piept...*, în timp ce spălăm la closete, ne învață cum e cu dragostea lui de țară.

N-am fost supărat pe nimeni, niciodată. Supărarea, îmi spunea tot timpul bunicul Agapie, întunecă mințile. Și-mi mai spunea să fiu bun cu aceia care-mi fac rău. Și cred c-am reușit, pentru că mulți dintre camarazii mei de-aici mă privesc acum un pic ciudat, așa, ca pe nebunul satului. E treaba lor...

În ultimul timp am fost foarte singur și m-am gândit cu speranță la Bunul Dumnezeu. Dacă voi ajunge vreodată la El, aș mai vrea doar să mă ierte pentru toate păcatele mele.

Vă iubesc pe toți. Ca întotdeauna...

* Din volumul *Bătrânețile obișnuite ale unui copil cuminte. Manual de folosire*, aflat în pregătire

▶ CIPRIAN APETREI

Duelul

Toată echipa aștepta cu nerăbdare să înceapă emisiunea. Erau bucuroși și zâmbitori, ca niște copii care așteaptă să li se împartă cadouri. Primul interviu televizat al Maestrului, care împlinea în acea zi 90 de ani. Alegerea televiziunii lor era o mare recunoaștere. Fiecare a fost întrebat ce ar vrea să afle, așa și-au dat seama cât de puțin îl cunoștea publicul pe Maestru. Foarte discret, înalt și sobru, domina scenele lumii parcă dintotdeauna.

Prezentatoarea își privea degetele întinse pe masă. Îi tremurau ușor, iar manichiura verde reflecta luminile din studio. Îl cunoștea pe Maestru de când era copil, fusese la multe concerte de-ale lui. Interviul îl propunea în fiecare an, pierduse șirul lor. Când acesta i-a scris că a acceptat, a înțeles că este momentul carierei. Acel moment pe care l-a tot așteptat. Documentarea era pregătită, a făcut brainstorming cu echipa, și-a reluat notițele, s-a pregătit ca pentru susținerea tezei de doctorat. Până atunci nu îi tremuraseră niciodată mâinile.

- O să fie bine, Maria. Uită-te la mine, te rog. Un pic mai în dreapta, capul.

Cei de la tehnic îi simțeau emoțiile. Și ei se simțeau neîndemânatici, deși făcuseră, ca de obicei, toate pregătirile fără nici o greșeală.

- Bună ziua, oameni buni! Sunteți gata?

Toată lumea și-a ținut răsuflarea când a intrat în studio. Vocea lui i-a trimis înapoi în băncile școlii. Erau din nou elevi, gata să își asculte profesorul. Așa se simțea și publicul în prezența dirijorului. Carisma sa era legendară, iar sălile arhipline o obișnuință.

- Vă mulțumesc pentru interviu. Este o mare onoare. Se uită la noi, acum, aproape toată țara. Pentru prima dată, mai mulți decât la un meci de fotbal. Sunteți un magnet. Cum ați reușit? Este un secret pe care îl puteți da mai departe, astăzi?

Dirijorul a zâmbit larg și fără grabă. În ochii lui erau sclipiri copilărești, ca și cum întrebarea l-ar fi făcut să călătorească în timp.

- Ioana, îți mulțumesc pentru răbdare, în primul rând. Tu mă inviți aici de mulți ani, iar eu am venit doar acum, când aștept ultimele aplauze. Voi spune publicului ceva mai important decât secretul meu.

- Vă ascultăm.

- Este o poveste care aș vrea să se învețe în școlile de muzică. Astăzi o spun pentru prima oară și mă bucur să fie în emisiunea ta. Ești pregătită pentru o călătorie?

- Sigur că da, unde mergem?

- Într-o mănăstire din Spania, într-un timp care acolo nu curge. În restul Europei se aprindeau Luminile. La templul de acolo, deschis doar inițiaților, odată la șapte ani avea loc un duel. Din toată lumea, veneau violoniști care luptau pentru singurul titlu important, *Arcușul frunzelor*. Lupta era cumplită, iar la sfârșit rămăneau doi, în marele duel.

- De ce spuneți cumplit? Este un cuvânt ciudat, pentru o competiție muzicală.

- O să vezi că este unul blând. Este mai puțin important cum se ajungea în finală. Marea confruntare, duelul între două arcușuri, este tot ce contează. În acel an, cei doi violoniști erau prieteni. Studiaseră împreună, știau cât sunt de buni. Se apreciau sincer, și sperau să rămână prieteni și după competiție. Ar fi fost pentru prima dată. În studio, nimeni nu părea că respira. Era deodată cald, mirosea a mare, la picioarele lor apăruse nisip, iar pe pereți începeau să se vadă frunze roșii și verzi.

- Cum îi chema pe cei doi ? întrebă Ioana, care intrase complet în povestea Maestrului.

- Wolfgang era cel mai tânăr, un nobil care avea vioara moștenire de familie. Crescuse cu ea și nu își dorea altceva de la viață, decât să cânte. Paolo era și pictor, pentru el muzica era o sursă de bani, venea dintr-o familie de artizani săraci. Studiaseră în aceeași clasă la Viena, care atunci era capitala muzicală a Europei.

- Cine judecă duelul? În ce constă, mai exact?

- Publicul, prin aplauze. Membrii societății de inițiați, care aveau privilegiul să asiste la duel. Toți aveau studii muzicale, erau un public expert. Astăzi ar produce frică, așa ceva. Programul duelului era fix. Fiecare violonist avea de cântat o piesă solo și o piesă acompaniat de pian. Apoi aveau de cântat împreună un concert pentru două viori, tot cu acompaniament de pian. În acel an totul a fost diferit.

Ultimul cuvânt s-a auzit puternic și patinat, în același timp. A durat mult sunetul său, ca un clopot care a hipnotizat pe toată lumea, în studio, dar și pe cei care urmăreau la televizor. Când acesta s-a stins, pe ecran se vedea duelul.

Pentru Wolfgang era momentul vieții. Dacă pierdea, nu mai avea cum să continue. Arcușul sclipea în lumină ca o sabie. Era calm și fără nici un alt gând, decât acela al câștigului. Cu ochii închiși, vedea pereții templului plini de frunze roșii.

Paolo știa că este cel mai bun. Voia faima, simțea asta în fiecare cută a sufletului. Era lacom de câștig și gata de orice pentru asta. Reușita urma să îi încălzească tot restul vieții, ca o flacără veșnică în felinarul viitorului său. Frunzele verzi erau semnul reușitei sale, care îi vor deveni blazon.

S-au privit în ochi cu atenție. Își aduceau aminte că sunt prieteni, dar parcă, brusc, asta fusese în altă viață. Mirosul mării, nisipul pe care călcaseră până la intrarea în scenă, publicul atent și tăcut, creaseră o atmosferă care îi schimba. Deveneau una cu vioara, restul lumii pălea, încetul cu încetul.

Pe scenă, în afară de ei, mai erau Maestrul societății, un dirijor fără vârstă, pe care îl ascultau toți, și un pianist tânăr, cu ochii mari și verzi.

Maestrul anunța piesele, iar vocea lui tăia în fășii liniștea din sală. După fiecare interpretare, publicul aplauda, iar preferințele lor se vedeau în frunzele care creșteau pe pereți. Două viori, două culori. La sfârșit, vioara câștigătoare lua culoarea frunzelor mai multe, iar cealaltă vioară devenea gri, și nimeni nu mai cânta vreodată la ea. Violonistul pierzător devenea o umbră, care se pierdea în uitare.

- Să începă duelul.

Nu mai conta nimic, în afara muzicii. Primele piese au înlemnit publicul. Interpretările erau perfecte. Nici o notă nu îi diferenția pe violoniști. Sunetele coborau de pe scenă și luau publicul pe sus, în călătorii minunate. Când coborau de pe covorul magic, aplaudau cu ochii închiși, retrăind bucuria. Iar energia lor urca pe scenă și se așternea sub picioarele soliștilor, care deveneau tot mai înalți. Pianistul ținea pasul cu ei, fără greutate, de parcă ar fi avut cel puțin o mână în plus. Frunzele se amestecau pe pereți, schimbându-și culoarea.

Când a veni momentul decisiv, concertul pentru două viori, restul lumii a dispărut. Arcușurile erau ascuțite și tăiau aerul ca două limbi de foc.

Erau două armate care se luptau, pe viață și pe moarte. Călușurile erau incandescente, sunetele erau din ce în ce mai calde. Publicul simțea muzica pe piele, cum se strecura prin porii sufletului, iar inimile băteau în același ritm cu cel al scenei. Pianistul avea brațe ușoare, care păreau că se mișcă singure.

Wolfgang a pus în luptă toată forța familiei. Generații întregi de nobili și-au topit armele ca să îi toarne pe vioară curajul și mândria lor. Eroul trebuia să învingă, altfel ar fi murit cu toții. Armata respira împreună cu generalul celor patru corzi.

Paolo avea în brațele sale setea de viață a tuturor meșterilor din neamul său. Încăpățânarea lor de a reuși, forța de a supraviețui într-o lume crudă cu cei ca ei. Mândria lucrului de mână și dragostea pentru familie. Poleit cu afecțiunea lor, cânta pentru viitorul tuturor.

- Duelul a fost cea mai bună interpretare din istoria muzicii.

Vocea Maestrului i-a adus pe toți înapoi. Unde fuseseră? Mirosul de mare era tot mai puternic.

- Cum s-a terminat ? a întrebat Ioana, uimită să își audă vocea.

- Cele două săbii și-au omorât cavalerii. După ce au terminat concertul s-au privit în ochi și au înțeles că nu există un învingător. Au rămas stane de piatră. Publicul a aplaudat fără sfârșit, iar frunzele de ambele culori au crescut și au tot crescut. Ramurile au devenit tot mai groase, și din pereți au început să cadă pietrele. Aplauzele continuau, iar ramurile au început să dărâme zidurile. Când templul s-a prăbușit, doar scena mai era întregă.

În studio, oamenii simțeau o bucurie pe care nu o înțelegeau, deși aveau toți lacrimi în ochi. Văzuseră cum s-a prăbușit templul peste spectatorii care nu s-au oprit din aplauze. Înțeleseseră secretul acelor oameni. Ce să mai urmeze? Dacă ai văzut sfârșitul muzicii, ce să îți mai dorești? Viitorul se oprise acolo.

- Dirijorul a privit mult timp pietrele care au îngropat publicul, fără să spună nimic. În liniștea care s-a așternut, s-au auzit pașii pianistului. Nu mai era tânăr, iar ochii săi verzi ardeau.

Dirijorul a închis ochii și l-a așteptat să ajungă în fața sa. Nici pentru el viitorul nu mai însemna ceva. Societatea frunzelor își încheiase activitatea. Curajul pianistului îi era indiferent. Știa ce vrea acesta să facă, dar nu avea nici forța să se opună, nici dorința să îl aprobe. Nici o poveste nouă nu îl mai privea.

Pianistul a luat cele două arcușuri și le-a privit cu atenție. Pe ele se vedeau urme de sânge, de la mâinile

violoniștilor. Le-a strâns cu putere și a simțit forța lor. În el au început să bată două inimi noi. L-a privit pe dirijor, iar ochii săi au devenit reci și negri.

- Dacă vei găsi curajul să faci asta, vei fi cel mai bun dirijor din lume, dar nu vei mai zâmbi decât la sfârșitul vieții.

- Așa să fie.

Pianistul a luat arcușurile și le-a înfipt în pieptul Maestrului. Sângele acestuia a curs spre el și l-a îmbrăcat într-o haină roșie. Puterile lui creșteau, iar ochii săi au devenit de foc. În el a început să bată a treia inimă. A luat bagheta și a plecat, călcând peste pietre și frunze.

- Mulțumesc pentru interviu, Ioana! Eu mă opresc aici.

În studio, în locul dirijorului, crescuse un copac cu frunze roșii și verzi.

► GABI GABRINOV

Crucea

Era un lucru obișnuit pentru Carol să devină brusc însuflețit, atunci când trecea de poarta cimitirului. Își făcuse un obicei din a vizita mormintele părinților lui la fiecare sfârșit de săptămână. Uita întotdeauna să aducă lumânări, evita să cumpere flori și, de fapt, nici nu stătea foarte mult de vorbă cu crucile lor, fiindcă trecea mai departe, mergând spre gardul din spate, către colțul în care se afla crucea de piatră, scundă și veche. Între crăpăturile ei crescuseră licheni galbeni, iar la intersecția brațelor era încrustată o fotografie alb-negru care înfățișa o fată ce trăise cu mai bine de un secol în urmă. Probabil că era cea mai veche cruce din cimitir. Literele și cifrele de-o șchioapă se șterseseră și nu se mai înțelegea ce voiau să spună. Fotografia mică și rotundă rămăsese, în mod surprinzător, intactă și se puteau observa cu ușurință detaliile. Chipul palid, corsetul cu volane al rochiei, buclele care, judecând după nuanța de gri, nu fuseseră nici blonde, dar nici închise la culoare.

Carol era fascinat de cruce și de portretul fetei. Îi plăcea să-și imagineze că o vede aieva în fața ochilor, plutind pe deasupra pământului, ca o masă uniformizată de ceață deasă, turnată în forma unui trup tânăr și subțire. Îi plăcea să poarte lungi conversații cu ea în mintea lui, să-și imagineze ce răspunsuri i-ar fi dat la întrebările pe care i le punea el în imaginație. Se gândea că, de vreme ce trăise secolul trecut, cu siguranță că avea multe lucruri interesante de împărtășit. Numai că simulacrele n-aveau cum să compenseze realitatea și Carol părea să nu conceapă lucrul acesta. Poza fetei îl

măcina pe dinăuntru, ochii ei mici și negri îi străpungeau pieptul și i se părea că, uneori, își schimba expresia feței, că devenea ori încruntată, ori mirată, ori că gura i se strângea într-o grimasă rigidă. Carol deslușea dincolo de nuanțele de gri o figură îndurerată, iar mintea lui neobosită i-o lua imediat înainte, începând să fabrice scenarii care să-i servească răspunsuri de moment, ca niște copii ale adevărului la care nu avea acces.

De ce era îndurerată? Oare pierduse pe cineva drag? Oare suferea de o boală? Ce mare dorință îi fusese înăbușită de moarte? Câtă viață rămăsese netrăită în urma ei? Carol își răspundea singur la întrebări și, la fiecare vizită, răspunsurile se schimbau. Devenise cu timpul atât de obsedat de cruce, încât începuse să scrie o poveste. Pentru că numele fetei nu se mai vedea, hotărâse să-i dea el un nume nou, așa c-o botezase Liana.

În povestea lui Carol, Liana era o tânără domnișoară care se învârtea în cele mai bune cercuri ale societății românești de la început de secol douăzeci. Tatăl ei fusese bogat, așa că îi asigurase o educație aleasă și o zestre pe măsura frumuseții pe care i-o dăruise natura. Liana urma să aibă un viitor strălucit, însă printr-o întorsătură nefavorabilă a sorții, se îmbolnăvisese brusc, iar boala ei nu avea leac. Zăcuse la pat multă vreme, devenind pe zi ce trece tot mai palidă și mai slabă. Obrajii i se îngustaseră, privirile mătăsoase își pierduseră luciul, iar buzele îi deveniseră parcă pudrate. Tatăl ei, disperat, căutase în toate colțurile țării un leac miraculos, ori vreun doctor care să știe o metodă experimentală care să-i salveze fiica. În același timp, logodnicul fetei, deși îndurerat, nu-și pierduse speranța și făcuse tot posibilul să-i ia gândul de la iminența morții, înveselindu-i zilele cu daruri și buchete de flori.

Carol era deosebit de mândru de povestea pe care o așternuse pe hârtie și, cu fiecare vizită la cimitir, reușea să adune suficientă inspirație încât să-i adauge trăsături noi. Atât de bine i se imprimase imaginea Lianeii în minte, încât ar fi fost capabil s-o reconstruiască din memorie oriunde și oricând.

Seara, înainte de culcare, când stătea întins pe pat, cu mâinile sub cap, își imagina cum decursesese nunta ei, ori înmormântarea ei, ori cum venise ea pe lume, ce fel de copil fusese, cum arătase scurta ei viață, de ce murise de tânără, care fusese cauza reală. Nu de puține ori, se gândea cum ar fi fost să trăiască și el în timpurile ei, să o cunoască în realitate, s-o iubească, poate chiar s-o ia de nevastă. Își imagina cum făcea dragoste cu ea, înfruptându-se din trupul fraged, cu voracitatea unei sălbăticiuni, în vreme ce Liana ar fi gemut sub el, arcuindu-și gâtul străbătut de vene violet. Avea schițate clar în minte fiecare sunet și fiecare culoare care compunea tabloul acela, își fabrica singur senzațiile pe care ar fi trebuit să le simtă, scânteile de plăcere care i

se adunau în pânțele, descărcarea explozivă, deliciul de a o purta pe culmile extazului. În acele momente, Carol transpira și gemea sub așternuturi, trăind o viață imaginară. Apoi, cu prima ocazie, revenea la mormânt. Și-ar fi dorit cu disperare ca Liana să-i vorbească, să-i răspundă, să-i confirme că nu era dus cu capul și că ceea ce-și imagina el era real. Dorința nebunească a continuat să clocotească în sufletul lui până într-o zi, când, sătul să-i vorbească crucii de piatră, veni la cimitir cu o lopată și se apucă să sape mormântul.

Își sumetecă mânecile, se așeză în spatele crucii și începu să arunce pământul peste gărdulețul care îngrădea locul de veci și săpă atât de adânc, până când dădu la un moment dat de ceva tare și se opri. Îl cuprinsă o încântare febrilă și se năpusti asupra a ceea ce trebuia să fie coșciugul, îndepărtând bulgării de pământ uscat cu mâinile. Folosind vârful lopeții pe post de pârghie, reuși să ridice capacul de lemn putrezit și aproape că îi scăpă un urlat când o văzu pe Liana, iubirea vieții lui, întreagă și frumoasă, conservată în nemurire, cu mâinile lungi și subțiri împreunate sub sânii tari de fecioară, sugrumați în corsetul cu volane, cu pielea albă ca marmura, buzele roșii și umflate, cu umbrele vineții de sub ochii închiși, cu pleoapele tremurânde și buclele de miere brună care i se încolăceau peste obraji.

Carol căzu în genunchi la picioarele ei, îmbătat de frumusețea moartei. Bărbia îi tremura frenetic, mâinile i se frământau în mișcări ciudate, ca ale unui schizofrenic și tot trupul îi fu scaldat de sudoare.

– Iubirea mea, iubirea mea..., murmură el, perplex.

Liana deschise ochii și îl străpuse cu privirea neagră și lucioasă. Se ridică din coșciug plutind și își apropie mâinile fine de fața lui Carol.

– Liana! strigă el, atunci când îi simți pielea de gheață.

Fata îi răspunse cu un zâmbet stins.

– Da, Carol, eu sunt, îi auzi el vocea, la fel de diafană precum trupul ei străveziu. Eu sunt. Mă iubești, Carol? Mă iubești?

– Da! strigă el, fără nicio îndoială. Da, te iubesc!

– Atunci așează-te în locul meu, îi șopti ea lângă ureche, cu buzele roșii, cărnoase.

Pielea lui Carol se zbrâli când șoapta ei de gheață îi izbi obrazul ca o palmă. O privi din nou, uluit, incapabil să gândească. Bălmăjind cuvinte fără înțeles, se grăbi să se așeze în coșciug și o urmări pe Liana cum trece peste el fără să atingă pământul, într-o plutare firească precum o adiere de vânt, apoi o văzu cum se îndepărtează pe poteca ce ducea spre poarta cimitirului. După ce dispăru, el rămase cu ochii ațintiți asupra cerului tulbure de toamnă. Stătea să plouă, iar ca să nu se ude, Carol se întinse și-și trase deasupra lui capacul de lemn al coșciugului, apoi rămase în întuneric și în liniște, așteptând-o pe Liana să se întoarcă la el.

▶ CĂTĂLINA HAȘOTTI

Dinți antagoniști

Înainte cu o zi de Anul Nou, după o perioadă de timp în care nu se mai văzuseră și nu mai comunicaseră în niciun fel prin telefon, nici pe rețele de socializare, Ștefan a sunat la ușa Anei. Când a deschis, neștiind cine este, Anei i s-au înmuiat puțin picioarele. Avea un cadou pentru ea și avea chef de vorbă, părea chiar optimist. Îi mărturisă că nu are nevoie de niciun tratament, că și-a revenit, că i-a fost dor de ea. Ana era puțin descumpănită. El îi vorbea cuprins de bucuria revederii:

– Ne va visa iubind ziua ce vine, care va fi prima a anului următor. Tu trebuie să crezi întotdeauna că eu sunt singurul care o să te sporească pentru că în mine sunt o mie de oameni care te iubesc și chiar te implor să fii aproape de mine. Vreau să te adulmec în toiul neliniștii tale. Știu că până acum m-ai ținut la distanță ca eu să îmi dau seama că am nevoie de tine. Da, într-adevăr, vreau să trăim împreună și tu știi bine că noi nu putem să ne despărțim. Eu am vrut să rup tăcerea, dar tu mi-ai blocat telefonul. M-ai cam lăsat singur, pușor, dar tu știi că cea mai dulce femeie din lume ești tu. Nu băutura mea e de vină pentru supărarea ta, asta știu sigur.

– De ce-mi dai puteri pe care nu le am? Aș fi vrut măcar o dată să mă întreb dacă îmi este și mie greu, ori dacă am nevoie de ceva.

– Nu te-am ajutat cu nimic. Eu eram doar îndrăgostit de tine. Dar să știi că aș face orice pentru tine.

– Orice?

– Vreau să fim acum la Masa Tăcerii. Să stăm acolo în poziție de stele răstignite și să tăifăsuim cu emoție. Tu n-ai vrea tot așa?

Ana nu mai voia, ca altădată, să se lase prinsă în vraja vorbelor lui. Nu mai avusese până la el pe nimeni care să-i vorbească așa. *Nu, nu-i băut, când bea are altă voce și nu-mi spune vorbe frumoase. E doar emoționat și încearcă să-și ascundă emoția prin torente de cuvinte. Ori poate e altceva cu el. Cine știe? Dar parcă sunt doar vorbe poleite și îndulcite. Ce se întâmplă cu-adevărat e mai amar.*

Îi răspunse domol ultimei lui întrebări și oarecum ironic:

– Da, sigur. Vom sta acolo ca niște stele răstignite, dar altădată. Deocamdată suntem aici. Cât am stat despărțiți atâtea săptămâni, am vorbit mereu cu mama ta la telefon. Da, eram supărată pe tine, dar încă îmi păsa de tine. Știai că-i telefonam mamei tale?

– Da, mi-a spus. Tocmai de aceea am îndrăznit să vin la tine în ultima zi a anului. Și-aș vrea să petrecem noaptea asta împreună, e doar noaptea anului. Asta doar dacă n-ai altceva în plan.

– Nu, n-am nimic aranjat. Chiar mă gândeam că va fi a treia noapte dintre ani când voi petrece singură. De-abia mă obișnuisem.

– Ar fi bine să te dezobișnuiești. Cât s-o fi făcut ceasul? Eu mă duc acasă la mine să îmbrac niște haine festive și mă-ntorc. Când să ajung înapoi și ce s-aduc?”

– Vino pe la nouă. Nu lua nimic. Am eu câte ceva.

– Nici măcar șampania?

– Bine, dar doar șampania.

Ștefan o îmbrățișă și o sărută duios. Ana s-a lăsat prinsă și sărutată și s-a simțit ca în prima lor noapte petrecută împreună. Fusese cu mai bine de-un an în urmă, când credea că-l va putea face fericit alături de ea. Când beția lui era din dragoste.

După plecarea lui se rugă în gând ca el să fie bine de-acum încolo, că așa le va fi bine la amândoi. Mama lui, cu care de multe ori împărțea cotcodăceala grijilor ei față de Ștefan, îi spunea la telefon că în ultima vreme nu l-a simțit deloc băut când l-a văzut ori când a vorbit cu el pe mobil.

Se uită la ceas. Era nouă și douăzeci. Se gândi că e aglomerație pe șosele, ori întârzie autobuzul, ori nu a găsit vreun taxi, era doar seara de Anul Nou. Și-a mai găsit de lucru, a dat drumul la televizor, a mai aranjat niște farfurii, s-a mai uitat la ceas pentru a nu știu câta oară. Era deja 11 noaptea și era convinsă că el n-o să mai vină, că ăsta a fost modul lui de a se răzbuna că l-a părăsit. Nu voia să-i telefoneze pentru că știa aproape sigur că așa fusese jocul lui. Nu-i mai trebuia altă umilință. A mâncat câte ceva singură și tristă. Șampanie nu avea, dar și dacă ar fi avut, ce să sărbătorească?

Trecuse de mult de miezul nopții. Auzi mobilul. Era Ștefan. Ana îl rugase, când i-a spus că se va întoarce seara, să-și deblocheze singur numărul de pe telefonul ei. S-a repezit la mobil. Îi spuse că-i pare rău că i-a promis că vine și nu s-a ținut de promisiune. Și-ar fi dorit mult să fie cu ea, dar era la Spitalul de Urgențe. Inima Anei tresări.

– Cum de ești acolo?

– Am căzut pentru că mi-am pierdut cunoștința și m-am lovit la cap și la nas. M-au adus o fată și-un băiat cu mașina, mi s-a spus. Acum mi-am mai revenit, dar o să-mi facă niște investigații. Și mi-au zis că dacă e caz de internare, nu mă internează aici, la Spitalul Județean, că nu mai sunt locuri. Toată lumea cade și se lovește la cap, cu gheața asta de pe drumuri. Or să mă ducă în altă parte, nu știu unde încă.

– Bine, când afli mă suni, da?

A sunat-o la șase dimineața. I-a spus că este la spitalul ORL, că se lovește și la nas destul de rău. CT-ul

ieșise bine, spunea el. Ana răsuflă ușurată. Bine că nu avea nimic grav la cap. Era buimăcită că fusese trezită din somn după ce de-abia ațipise, dar măcar se liniștise. L-a vizitat la spital. L-a întrebat cum de-a amețit și-a căzut. I-a spus că era ceva de la urechea internă, probabil. A doua oară când l-a vizitat era și medicul lui la cabinet, fiind de gardă. A preferat să vorbească mai întâi cu el. Când l-a întrebat dacă Ștefan are ceva la urechea internă și dacă este grav, medicul i-a spus că vertijul fusese din cauza unei doze mari de alcool, combinată cu o oboseală cronică.

– Păcat, concluzionă doctorul. Am stat de vorbă mai mult cu el, n-am discutat numai despre problemele lui medicale, ci și despre artă, literatură în special. Mi se pare un om deosebit de inteligent și cultivat. Sunteți iubita lui? De soție mi-a spus că a divorțat. Dar parcă mi-a zis că nici iubită nu are, că trăiește singur.

– Sunt... o prietenă, vreau să-l ajut cumva.

– Aveți o misiune grea. E greu să salvezi un om de calibrul lui care nu vrea să se salveze ori să se dea pe mâna altora care să încerce să facă ceva pentru el, deși aparent nu lasă impresia asta.

– Domnule doctor, eu și mama lui de multă vreme îi spunem să meargă într-un sanatoriu. Dar el când ne promite că da, merge, când se răzgândește, asigurându-ne că este destul de puternic încât să renunțe și singur la băutura. Câteodată reușește, dar pentru scurte perioade de timp. Asta-i marea problemă, că refuză, zice că n-are încredere în medici. Acum s-a internat că și-a pierdut cunoștința.

– Este ce v-am spus și eu. Mai vedem ce putem face. Veniți cu el la control peste-o săptămână.

Ștefan a ieșit a doua zi din spital. Timp de șase zile au vorbit doar la telefon, avea o voce normală, vorbea mai ales despre un eseu ce-l scrisese recent și cu care el voia să participe la un concurs în urma căruia dacă l-ar fi câștigat ar fi primit niște bani.

Înainte cu o zi de controlul medical au stabilit prin telefon întâlnirea. Ana urma să se învoiască de la serviciu pentru ca să se întâlnească cu el la ora unsprezece și jumătate la medicul ORL-ist. El i-a spus că va veni negreșit.

După ce-a închis, Ana iar a avut îndoieli. Vocea lui de data asta fusese „vocea de alcool”, pe care numai ea și cu mama lui i-o recunoșteau.

Era deja ora 12. Niciun telefon de la Ștefan. Îl închisese. A tot insistat preț de o oră, când oricum medicul își terminase orele de consultații. Mobilul i-a fost închis până după-amiază, când a sunat-o și vorbea iar cu voce schimbată.

– De ce n-ai venit, Ștefane? Iar te-am așteptat degeaba.

– Iaaartă-mă, am aadormit și telefonul mi s-a descărcat. Haaai, iaaartă-mă, dă-l încoolo de control și

dă-i încoolo de medici. Nooi când ne maaai vedem, câând te faci tuu mare? Haaai, nu vii pe la miiine? Și iaaa amintee, eu sunt siingurul care te iubeeește, căruia îi paaasă de tine. Druuumul spre cer e luuung, aaasta s-o știi.

Închise telefonul să nu-l mai audă. Îi tremurau mâinile și tot căuta în setări să vadă cum să-l blocheze, dar era prea tulburată ca să se descurce.

▶ PETRE NICHITA

Frică și dor

Încă simțea în brațe și în genunchi vuietul drumului. Oprise de cinci minute în benzinărie și se dezmoțea, plimbându-se printre rafturile încărcate. Fusese și la toaletă, dar mai trăgea puțin de timp. Nu-i era foame. Se gândea, totuși, dacă are rost să-și mai ia o cafea. Dăduse una pe gât și la precedenta oprire, cu vreo sută și ceva de kilometri în urmă. Avusese gust de cauciuc topit, dar îl răscolise pe interior cât să rămână alert.

Diana îl aștepta în parcare, la mașină. Ura benzinăriile din cauza prețurilor umflate și-i plăcea să intre doar ca să le folosească toaleta. Însă acum nu avea nevoie.

Adevărul e că-i plăcea să conducă. Era mai mult decât o relaxare, semăna cu un proiect în care te implici în primul rând fizic, îți folosești brațele și spinarea. Obosea la volan, dar îl incita pericolul, drumul lung, situațiile neprevăzute care tot apăreau. Ca boul ăla din urmă cu vreo 40 de kilometri care tot îi dăduse flash-uri.

Se opri în dreptul vitrinei cu băuturi. O cafea, nu. Dar un Pepsi la sticlă mergea de minune. Apucă una rece, o plăti, folosi brelocul metalic ca s-o desfacă și-o bău din câteva înghițituri în dreptul standului cu pahare de cafea, plicuțele cu zahăr și căpăcele cu lapte. Lichidul acidulat îl înțepă în piept și-l făcu să se scuture mulțumit. De-afară răzbătu o sirenă ascuțită și luminile girofarurilor se proiectară șters sub copertina care ascundea pompele de carburant. Clienții se buluceau înspre ieșire. Își spuse că, probabil, s-a produs vreun accident pe drum, în apropiere. Nu părea să fie grav pentru că nu se auzise nicio bufnitură. Dar văzu ambulanța trasă în dreptul rezervorului de GPL.

Se mai opri o tură la toaletă, mai dădu o raită printre rafturi și ieși fără grabă. Dacă totuși accidentul era grav și drumul blocat, atunci avea să-i ceară Diane să mănânce în benzinărie vreun sandwich, să mai piardă jumătate de oră sau cât o fi nevoie. N-avea de ce să se

enerveze. Încă o sută de kilometri și ajungeau acasă, apoi...

Conversațiile celorlalți se insinuară precum o urechelniță care căuta să se culcușească în timpanul lui. A lovit-o în față, biata femeie... S-a dus direct la ea și... O cunoștea?! Cine știe, e plin de nebuni... Un scandal în trafic, s-or fi urmărit...

Parcarea benzinăriei se întindea și după rezervorul GPL iar oamenii formau un zid în direcția aceea. Șoseaua din dreapta era liberă, ar fi putut zburda pe acolo. Și în buza drumului, blocând troturarul, văzu Loganul cu numere de Dolj, cel care-i dăduse flash-uri în urmă cu niște kilometri. Își aminti chipul încrâncenat al celui alt șofer văzut în retrovizoare. Mutră de câine ținut în lesă. Își și imaginase mârâitul prelung pentru că nu putea să-l depășească. Ba chiar frânase de câteva ori în fața lui, de-al dracu', ca să se răzbune pentru degetul mijlociu arătat pe deasupra volanului. Apoi îl lăsaseră în urmă la un sens giratoriu și-și continuaseră drumul până aici.

Se străduia să treacă prin zidul de spinări, să spargă bariera fojgăitoare de icnete și mirări. Avea pumnii încordați și furia îi creștea în ritmul terciului roș-albastru de pe plafonul ambulanței.

Văzu în lateral, în mulțime, chipul de bulldog pe care-l memorase din oglinda retrovizoare. S-a dus pur și simplu la ea și i-a dat un pumn în figură... Noroc că era ambulanța în zonă... Eu i-am făcut semn să vină, atâta noroc, comentau cei din jur.

Toți kilometri parcurși până atunci se transformară într-un arc comprimat la grosimea unei foițe de hârtie, apoi întins către punctul de rupere. Se izbi în ceilalți și se aruncă direct în moaca de câine a șoferului cu forța a sute și sute de kilometri de asfalt care zbârâiau în mușchii lui. Auzi oasele cum trosnesc și dădu să-l calce în picioare pe cel prăbușit peste pavajul benzinăriei. Furia gâlgăia, sfârâia și dădea pe dinafară. Atunci simți o mână ușoară pe umăr, o atingere ca un fulg.

Se întoarse și-o văzu pe Diana. Brusc i se făcu frică. Frică și dor. Dor de drum.

O fabulă modernă

Intern: 15,9 kilograme de sânge de la mai multe victime. 14,40 metri pătrați de vânătăi, echimoze și excoriații. La știri externe: 28 de rachete, 19 bombe și colete capcană, 55 de accidente în lanț, 3 tragedii aviatice.

Redactorul-șef urmărea sumarul zilei, făcea calcule ca un profesor de matematică, aduna coloane de ziar, fotografii și titluri. Renunțase demult să mai vorbească de victime, de persoane în carne și oase.

Simțise într-una din zile că o ia razna. Asculta atunci în căști interviul dramatic cu părinții unui bebeluș ucis într-un accident oarecare. Încea să aleagă cele mai puternice detalii când dăduse peste sticla de apă desfăcută și uitată într-o parte, în dreptul mouse-ului. Apa se scursese pe marginea biroului. A șters rapid stropii de pe colțul mesei, a ridicat sticla și și-a văzut de treabă, încercând să distingă vorbele exacte mascate de lacrimile părinților. Transcria interviul pentru prima pagină a ziarului și se străduia să păstreze emoția din vorbele înregistrate de reportofon, să le transpună pe hârtia care urma să fie imprimată cu cerneală în mai puțin de două ore.

Între timp, simțea cum tălpile îi îngheață. Crezuse că e de la curent. Mișcă din picioare, să se încălzească, dar adidașii parcă leorpăiau într-o baltă. Nu și-a tras chiar atunci scaunul în spate ca să vadă cât se scursese sub birou pentru că descoperise o bucată interesantă de interviu și își nota cu grijă totul, cuvânt după cuvânt, cu tot cu onomatopee. Abia senzația de șosete ude îl deranjă. Trânti căștile pe birou și-și coborî privirea. Atunci oroarea i se dezvălui în tot grotescul ei fără margini: apa îi ajungea până la brâu, încase întreaga redacție. Și simțise instantaneu, fără cuvinte, doar din răceala lichidului, așa cum tăișul oțelului în vintre îți transmite iminența sfârșitului, că era potopul lacrimilor din știrile sale.

Din fericire, alarma de la telefon sunase și sărise din pat ca ars. Timp de-o oră căutase prin casă urme de apă, stropi din potopul durerii care se contura din cerneală și hârtie, număr după număr. De-atunci devenise matematician și gândea doar în cifre: 1, 2, 300, 3000 de morți. Și acum făcea la fel și se întreba ce gramaj să introducă în rețeta finală a viitorului număr. Care articole erau mai bune? La care să renunțe și cărui ziarist să-i ceară să fie mai incisiv, să scormonească mai tare, să ofere durere brută, nu fandoseli de filozof falimentar?!

Avea vârsta potrivită oricărui redactor-șef. Adică minimum 10 ani pe teren, ca reporter, timp în care întâlnise oameni de toate felurile. De la politicieni, fotbaliști, la escroci și dame de companie. Erau vremuri în care părea cuprins mereu de friguri: i se năzărea că și el putea fi afacerist, medic, profesor. Apoi se gândea că ar putea candida. Orice profesie i se părea la îndemână, cu toate secretele dezvăluite după un singur interviu. În tot acest timp, pe suflet i se adunase o crustă întărită, de consistența unei cochilii de melc. Învățase să nu se lase atins de fiecare poveste lacrimogenă. Treptat, și trăsăturile feței se înăspriseră. Obrajii se lăsară, pomeții își pierdură din fermitate, fruntea se prăbuși peste privirea mai tot timpul mijită. Așa îmbătrâni și deveni redactor-șef.

Între timp, ecranul telefonului se albăstri. Văzu mai multe notificări și începu să le șteargă. Trăgea de timp

pentru că formula noului număr încă nu se concretiza. Până la urmă, ajunse pe Facebook. Trecu rapid de clipurile cu oameni care cădeau, se loveau, se izbeau unii de alții precum popicele. Îi atrase atenția un filmuleț cu pisici în ipostaze nostime. Râse cu poftă, ridicând din când în când ochii spre ecranul calculatorului. Apăruseră trei focare de conflicte la nivel global care riscau să se extindă. Se contura deja un material privind iminența celui de-al treilea Război Mondial.

Și totuși, nu-și putea lua ochii din clipul cu pisici năzdrăvane. Avea și el una acasă, deși afirmația că era o singură pisică părea extrem de relativă. Uneori căpăta impresia că-i gonește prin apartament o haită de câini. Alteori o căuta minute în șir, doar ca să dea de ea încovrigată în cine știe ce sertar ori scufundată în coșul cu rufe murdare. Și despre nepăsarea ei, o superioritate posacă demnă de expesia unei statui cu forme șlefuite secole întregi, câte mai putea să spună!

Toate informațiile adunate în ultimele zeci de minute, toate titlurile și fotografiile se prăbușiră din ecranul calculatorului, parcă revoltate de pauza luată de redactorul-șef. Și curgeau tot mai multe, din numerele trecute, din lunile și anii trecuți, din edițiile legate cu sfoară și depozitate în arhivă. Avalanșa nu se oprea iar clipul cu pisici era singurul liman, unul atât de simplu și accesibil. Doar să întindă mâna. În lumea asta a războaielor și-a crizelor mai exista ceva simplu?!

Curiozitatea jurnalistică îl făcu să se oprească pentru o clipă cu toate simțurile în alertă. Nu-l speriaseră informațiile despre cel mai recent atentat terorist iar avalanșa și-o imaginase doar, știa și el atâta lucru. Sorbi din cana cu pai - de la coșmarul cu potopul lacrimilor nu mai accepta sticle în preajma sa -, în timp ce ideea prinse a-l sfredeli pe interior. O fierbințeală aspră îi făcu buricele degetelor să tremure. Prea erau ignorate pisicile. Știau ceva, aveau un secret și acesta trebuia dezvăluit. Așa cum o plantă banală, ignorată pe marginea drumului, ascunde seva care te poate tămădui, așa cum o pilulă minusculă îți dă peste cap întregul organism, și esența existenței pisicilor putea să influențeze omenirea decisiv. Era atât de clar tocmai pentru că era un fapt evident, dar ignorat de toți. Cu o singură mână începu să tasteze titlul primului și singurului material pe care avea de gând să-l publice în următorul număr al ziarului: *Cum și de ce ne mai pot salva doar pisicile!*

În aceeași seară fu scos cu ajutorul agenților de pază din redacție și internat la psihiatrie.

▶ MARIA CECILIA NICU

**Trenul și alte
posibilități**

Il ascult destul de des pe Ryan Bingham*: „*When I die Lord won't you put my soul up on a train/ Won't you send it southbound Give it a cool blues-man name...*”

Nu sună frumos? Frumosul acela greu de descifrat, vorba lui Nicăpetre: „*Hai, mă, Puiule, mă provocă mereu și știi că nu pot, nu se poate răspunde, frumosul ăla fascinant pe care Eminescu îl comunică și nu lasă nicio îndoială că el știa ori poate acela pe care Rembrandt îl așează firesc, multiplu și extrem de expresiv în Garda de Noapte și, fie vorba-ntr-unu, când am văzut-o «în acțiune» la Amsterdam am încremenit fără să-mi dau seama dacă este reală materializarea aia a culorii, a mișcării, a compoziției, a gândirii... omul având limitele percepției a ceea ce numim perfecțiune?*”... (și, sigur, citatul are aproximația amintirii)

Pretențios pentru un cântec, o să-mi ziceți, un *country song*, dar cu un tren (precis!) de marfă, relicvă a unei epoci care apune – chiar dacă vrem să credem că încă nu a apus – o curiozitate a minții sub semnul întrebării continue ori poate un salt al distanțelor în care includem timpul și spațiul așa cum le percepem: viață în drum, în mișcare către ceea ce cântecul cere „...*cool blues-man name*”

Aha!

Trenul lui Bingham m-a provocat și m-a trimis în spirala căutărilor cuibărite în memorie așa ca un tren în care ne urcăm (din când în când?) chiar dacă este nemaipomenit de aglomerat, dar pe care îl folosim în speranța că ne mișcă într-o direcție sau alta cu bunăștiință ori la întâmplare, dar oferind (măcar) șansa încercării (rareori?) cea a reușitei.

Nu se putea să stau altundeva decât la fereastră și bineînțeles cu ea deschisă, așa, ca să pot scoate capul afară, orice altă posibilitate nu exista chiar cu admonestările mamei pentru care fumul era periculos, avea zgură chiar, mirosea respingător și de fapt ne înegrea fețele...

Și ce dacă?

Trenul are acea calitate inimitabilă de a aduce distanțele atât de aproape că (parcă!) le poți atinge, mirosuri venite de oriunde călătorind în fum, sunete acumulate simfonic în roțile dirijate ritmic de șinele înădite strategic, de clătinarea aceea întreruptă totdeauna egal, inimitabil.

Și pe urmă, are o misiune trenul acesta, cu fum sau fără el, se consumă profesional îndeplinind niște obligații pe care le recunoaște indiferent încotro o ia; acoperirea distanțelor este numai pretextul descifrării a ceea ce timpul ne ascunde și atunci ruga lui Bingham mi se pare nu numai eronată ci și facilă, trenul fiind

vehiculul firesc al tranzitului – chiar final așa zice – este un simbolism aici, către care ne îndreptăm uneori (deseori!) doar-doar vom intui încotro mergem. Și sigur nu la piață!

Eram tineri, visam sau nu, era personal, rareori împărtășeam idealurile inerente vârstei, n-aveam timp, am zice într-o interpretare în fugă, dar de fapt băjbăiam în confuzia generală a unor timpuri surprinzătoare în care simțeam, nu știam, că nu putem avea încredere.

O singurătate în mișcare colectivă, așa ca într-un tren de navetiști ne forma oarecum ursuzi deși era frumos afară, purtam tocure înalte și privirile se încrucișau cu acea curiozitate a speranței – viața e frumoasă zicea bunica și ea trebuie că știa ceva crescând singură cei șase copii care nu-și aminteau mare lucru despre bunicul... a fost război, nu?

Noaptea visam mai mereu că umblu aiurea, drumuri, poteci, cărări neumbrate desenau geografic un teritoriu absurd pe care urcam sau coboram dar niciodată nu aveam certitudinea finalizării și totul se oprea când terasamentul îmi rănea picioarele desculte iar trecerea peste linii n-avea sens: venea trenul!

Trenul se mișca greu la deal și trebuia să dureze timp, nu glumă; se târâia ca un miriapod artric și mai aveam timp până se oprea... ce fel de timp nu mi-am pus niciodată problema, visele se consumă nesemnificativ, vreau să cred.

Ori poate nu!

„*There's nothing here only some sort of curtain on the left which covers the train caboose and a huge tree on the right reflecting its branches on a paper white sky. A very white sky though mirroring dark twigs with no leafs as a skeletal tree couldn't keep them in a hot summer day.*”

O idee personală de tren în mișcare, ca un tablou în care abstractul preia realul din unghiurile ciudate ale inchipuirii.

*„Southside of Heaven”

▶ ROXANA RUSCIOR

**(fragment dintr-un
roman aflat în lucru)**

Costea Rogojanu trăia încă, deși termenul este mult prea generos pentru starea în care se afla bătrânul. Mai curând: nu murise încă. Locuia într-un vechi bloc de garsoniere din Drumul Taberei. Locatarii erau atât de săraci că nu-și permiteau să angajeze o femeie de serviciu, care să mai spele din când în când pe coridor, care duhnea a gunoi. Scârbită de mirosul oribil, Corina era gata să renunțe la planul ei și să plece, când, din camera în care aflase că locuia bărbatul, se auzi un zgomot ca de sticlă spartă. Ezită câteva clipe în fața ușii acoperite de vopsea albă, scorojită, apoi vru să sune, dar soneria fusese smulsă din perete, așa că bătu insistent. De dincolo răsună o voce

răgușită și furioasă, care făcu să i se strângă și mai tare stomacul.

– Sunt Corina Prodan, jurnalistă la ziarul *Investigația*. Vă rog frumos, deschideți! Vreau să vorbim câteva clipe despre...

– Pleacă de-aici! Nu vorbesc cu nimeni!

– Vă rog să mă primiți câteva minute, să discutăm despre tatăl meu, Mircea Pârnu. Știu că l-ați cunoscut, spuse Corina și se apropie de ușă atât de mult că parcă simțea, răzbătând din spatele ei, respirația greoaie a bătrânului. Vă rog frumos!

Trecură câteva clipe de liniște absolută, timp în care Corina simți privirile iscoditoare ale vecinilor pândindu-i prin vizor fiecare mișcare. În cele din urmă, bărbatul trase lanțul și întredeschise prudent ușa. Dinăuntru răbufni un damf de mâncare stricată, tutun ieftin și alcool, care aproape o făcu să se clatine pe picioare. Dar se stăpâni și reuși chiar un zâmbet timid când în cadru apăru în sfârșit chipul boțit al lui Costea. Nu arăta deloc așa cum se așteptase. Omulețul scund, costeliv și neîngrijit din fața ei, cu fața buhăită, inspira mai curând milă și scârbă decât teamă. Ochiul de un verde intens erau tulburi de băutura, părul cărunt, încă destul de bogat, părea slinos, iar cămașa cândva albă avea pete mai vechi de mâncare și vomă.

– Tu ești fata Groparului? întrebă el uluit, pronunțând numele conspirativ al tatălui ei. Tu ești Cora?

– Mă cunoașteți? se miră ea.

– Cine crezi că venea la voi acasă cu mâncare și pastile? Brauner în persoană? Știu că taică-tu visa să te facă și pe tine arheolog, să sapi cu el prin vestigiile patriei. Sapi tu acum, dar nu sapi unde trebe... Sigur ești fata lui? Nu semănați, se încruntă bătrânul, devenind brusc suspicios.

– Vă rog să mă primiți câteva clipe! Vă rog, tot ce-mi veți spune voi ține doar pentru mine, nu voi scrie nicăieri despre asta...

– Te-aș ajuta, drăguță, dar sunt tare nervos când nu beau și n-am mai băut un coniac de vreo trei zile.

Corina căscă mirată ochii, neînțelegând inițial aluzia, apoi, când realizează ce-și dorea Costea, îl asigură că se va duce să-i cumpere ea o sticlă.

– Și orice mai doriți, mâncare, dacă aveți nevoie...

– Dacă am coniac, nu mai trebe nimic. Hai, fuguța!

Costea nu se mulțumi însă doar cu sticla de alcool. O trimise încă o dată la magazin, să-i cumpere țigări, neapărat Kent. Fata se întoarse cu două pachete de Camel, pe care bătrânul le aruncă furios cât colo:

– Ce-i asta? Am spus că vreau Kent! E așa greu de înțeles?

Corina nu se așteptase la o asemenea agresivitate din partea unui bătrânel cu un picior în groapă. Încercând să-și păstreze calmul, îi spuse că la magazinul de la parterul blocului nu mai aveau Kent, dar că țigările cumpărate de ea erau foarte bune. Atât îi trebui lui Costea să audă, că începu să urle de răsună tot coridorul:

– Măi fată, tu chiar ești proastă? Marș de-aici și să nu te-ntorci fără Kent, ai priceput?

Corina înlemni și, revoltată, se gândi să plece, dar, dacă voia cu adevărat să afle tot ce știa Costea, nu avea de ales, trebuia să-i suporte toanele. Stăpânindu-se cu greu, porni prin cartier să caute țigările cerute. Le găsi după ce străbătu câteva străduțe întortocheate din cartier și i le arătă lui Costea prin crăpătura ușii. Fostul securist rânji mulțumit.

– Vezi că se poate? De ce nu înțelegeți, voi femeile, de vorbă bună? Poftim, poftim, intră te rog, drăguță...

Tânăra trecu pragul, dar se opri brusc după câțiva pași, ezitând să calce prin mizeria de pe jos. Pe podea zăceau aruncate rufe nespălate, resturi de mâncare și cioburi dintr-o sticlă de vin spartă de curând, astfel încât mirosul de alcool ieftin completa izul dezgustător de mucegai și sudoare. Aruncând-i un zâmbet arogant din colțul gurii, bătrânul o invită să se așeze la masă, lângă geamul întredeschis.

– Știu ce crezi, îi spuse el nepăsător. Că mi-am primit pedeapsa și acum zac în mizerie. Să știi că eu mereu am locuit așa, numai că pe vremuri ai fi găsit pe jos și niscaiva târfe goale. Ce te holbezi așa la mine? Îmi plăcea să le îmbăt și să râd de ele, nimic altceva. Nu mi-au plăcut niciodată femeile, dar nu dădea bine la dosarul de cadre să nu fiu văzut deloc cu muieri, așa că mai aranjam cu de-astea să vină din când în când pe la mine. Te-am speriat deja? Continuăm, sau ne oprim? Văd că ești slabă de înger, deci nici cu maică-ta nu prea semeni...

– Domnule Rogojanu, am multe întrebări...

– Toate la timpul lor. Sau te grăbești?

– Nu, deloc, minti ea înghițind în sec.

– Deci până la urmă a comis-o javra aia împuțită! schimbă el brusc tonul, încruntându-se.

– Poftim? Vă referiți la tatăl meu? întrebă derutată.

– Nu, drăguță! se pițigăi Costea contrariat, ca și când ar fi trebuit să fie evident la cine se referise. Ziceam de Popoviciu, fostul meu șef, care ți-a dat frumușel pe tavă toate informațiile despre Brauner. Dosarele alea erau ale mele, el mi le-a furat, special pentru mățulă! Acum câteva săptămâni m-a îmbătat și mi le-a furat, dar nu l-am crezut în stare să-l trădeze pe Brauner. Dar și eu l-am trădat, continuă abătut, așezându-se lângă ea la masă și deschizând sticla de coniac. Trebuia să fi distrus dosarele, așa cum mi-a cerut el. Dar Popoviciu nu și nu, că poate ne vor folosi vreodată și uite așa le-am păstrat. Înainte să se împuște, Brauner mi-a încredințat o ultimă misiune..., continuă bătrânul, pironindu-și privirea sticloasă în ochii ei.

► NICU STANCIU

Cafengiii

– Nay-din, Mârza efendi. Ce vânt te-aduce pe la umila noastră abodă?

– Nay-din, cumetre Ibrahim. Am venit să-ți văd mutra că mi-a fost dor.

– Sunt onorat, efendi bei. Bei o cafea?

– Ce întrebare e asta? Să fie cu caimac și musai să aibă lângă ea nițică dulceață de căpșuni și niște kurabiye și se bea singură.

– Pun acum ibricu pe foc.

Până Ibrahim alergă cu ibricul în mână, Mârza își răsuci mustețele rar, rotindu-și ochii prin încăpere.

– Și ia zi, Zuleiha asta a ta se mai sulemeneste?

– Și-ncă cum! Cu feșteli aduse tocmai din Alexandria, bre.

– Ai învățat-o rău, bre. Te zvântă de firfirici. Nevastă tânără ți-a trebuit, nevastă tânără ai!

– Las-o, bre efendi, să-și facă mendrele, că nu duc lipsă de parai.

– Mmm. Poate că ai dreptate, ce să zic. Vorba valahului, *turcu' plătește*.

– Ha-ha-ha! Da, așa e, se amuză Ibrahim.

Ibrahim desfăcu punga, turnă boabe în râșniță, apoi începu să învârtă de mâner. Boabele scrâșniră prelung și Mârza adulmecă adânc, cu ochii închiși.

– Ce bine miroase!

– Da. Sortiment din Etiopia, de la mama ei.

Ibricul începu să fluiera și Ibrahim turnă apa pe rând în cele două căni în care pusesese măcinătura.

– Mmmm! Miroase demențial!

Apoi sorbiră încet.

– Și caimacu ăsta proaspăt e durere!, se minună iar efendi bei.

– Gimbușluc, surtuc, mameluc - ia zi nene și mata o rimă!”, apărui alergând fetița lui Ibrahim.

– Dumnealui nu e «nenea», e efendi bei.

– Nenea efendi bei, ia zi și mata o rimă.

– Ce rimă?

– Oricare.

– Tafta, pafta, haimana, halva, zise Mârza.

– Acadea, dușumea, cafea, cișmea, adăugă fetița, plină de veselie.

– Mă, da tu vrei să te faci poetă?

– Eu sunt deja poetă. Vrei să-ți zic una?

– Ia zi!

– Are tata trei copii/ Și vreo zece mușterii,/ Îi servește cu cafea/ Cu rahat și narghilea.

– Bravo, pezevenchi mic ce ești! Ești foarte talentată! Da' unde-s ăilalți doi copii?

– Păi a zis mamaia că sunt rea cât trei.

– Așa a zis?

– Da. Că ei nu-i place rimele mele și o ia bâzdâcii când încep a zice.

– Păi n-o lua-n seamă. Are și 'mneaci o vârstă.

– Bine, eu am zbughit-o afară la soare! Gule gule.

– Gule gule.

Efendi bei sorbi din cafea și se întoarse spre gazdă.

– Și ia zi, Ibrahim, ce mai e nou prin iarmaroc?

– Marafeturi și zaiafeturi cât cuprinde.

– Și matrapazlăcuri...

– Și d-alea gărlă. Se țin derbedei de șotii cât e ziulica de lungă.

– Și prin mahala, toate bune?

– Toate bune. Oamenii își duc zilele cum pot.

A, da, era să uit. La Hanul lui Mânzoală cică a adus o cadână taman din Egipt. Danseză din buric ca o faraoană. Așa-i și zice, Faraoana.

– Ai văzut-o?

– Nu, că de-aude a mea că am fost acolo, praf mă face.

– Și nici în Egipt n-ai fost?

– Nu. Cine are mălai de Egipt?

– Eu am fost. Și am văzut acolo destule faraoane.

– Asta-i altă treabă. Mata ai sarsanalele pline cu marafeți, efendi bei, pe când eu sunt doar un amărât de cafengiu.

– Ei, lasă că nu ești nici tu sărac.

– Da nici bogat nu sunt.

– În fine. Da îmi place cum ți-ai tocmit casa, să știi. Când te-ai mutat aici era o neisprăvită de șandrama, o hardughie ce stătea să cadă pe tine, și acum e o abodă respectabilă.

– Am muncit ca un rob, efendi, trei ani ca s-o pun la rând. Am pus și un hurmuz în spatele casei, de când n-ai mai

fost, și s-a făcut așa de bogat. Hai să ți-l arăt.

Îeșiră și merșeră în grădină.

– Vai ce superb e! Bravo, mă, Ibrahim, ești fudul rău.

– Bogdaproste, efendi bei! Îmi faci o mare onoare!

– Îmi place grădina ta, se vede că nu ești un zurbagiu oarecare, ci un om cu gust.

– Se poate, efendi? Păi tataia meu a fost grădinarul lui efendi Osman Înteptul. Efendi, am o întrebare. La mata cum trebuie să vină cineva să se angajeze?

– Păi dacă dă cu bacșiș și nu e betegos, e ca și angajat.

– Fără bacșiș nu merge?

– Hai sictir! Fără bacșiș nici nu stau de vorbă. Altfel cum să trăiesc, săracu' de mine, numa' din leafa ce mi-o dă Înalta Poartă?

– Mda, presupun că așa e. Și cât e bacșișu, că am un văr care vrea o slujbă?, se scărpină în cap Ibrahim.

– Ce slujbă vrea?

– Portar.

– Șaptezeci de parai.

– Așa mult!?

– Păi, aia e slujbă de pașă. Stai toată ziua și muncă ioc.

– Și dacă n-are parai?

– Pentru tine pot face o concesie, să i se rețină din leafă în fiecare lună.

– Atunci lasă că-i spun.

– Atunci rămâi cu bine, Ibrahim. Mai aveam niște vizite de făcut și mă tem că s-a făcut târziu. Cafeaua asta a ta mă face să uit că timpul trece. Când ai drum prin centru să vii să mă vezi. Uite, două parale pentru cafea.

– E prea mult!

– Un mizilic. A fost prea bună cafeaua și conversația.

– Bine.

– Gule!

– Gule!

PRIMIȚI CU CAPRELE?

Cardioloaga B

La final de an sare toată lumea cu retrospectivă și bilanțurile, care numai din grație nu se nasc. Și eu atunci despre ce aș putea scrie? Despre cum au încercat unii să interogheze inteligența artificială cu privire la propria persoană publică sperând a obține un plus validare? Nu. Despre cât de bine s-a sforțat în staluri la Enescu? Nu. Despre cum Le Male sau Sauvage nu au reușit să acopere izul natural la Gaudeamus? Nicidecum. Voi scrie despre capră pentru că e sezonul și pentru că mai snobi ca acum nu am fost niciodată.

Capra râioasă cu coada pe sus

Dacă îți place să urmărești Concertul de Anul Nou de la Viena nu este recomandat să te lauzi în grupurile de melomani. Te vor desconsidera. E ca și cum ai spune că îți place muzica din radioficarea mall-ului. Majoritatea sunt cantonați într-un romantism idilic tardiv și aproape mistic. Nu voi intra pe teritoriul traumelor lor din copilăria mică. Tot ei nu vor recunoaște niciodată în public incursiunile wagneriene. Ca să te dea în bărci îți vorbesc de muzica dodecafonică sau de vreun compozitor contemporan, de care, evident, nu ai auzit și în ale cărui lucrări se rup arcușurile din trei în trei măsuri. Fiecare e stăpân cu știința pe o frântură de muzică „mai adevărată” decât a altora și, de cele mai multe ori, bat tactul în contratimp cu muzica. Îți vor spune: *muzica se ascultă în sala de concerte, nu la difuzoare sau am văzut atâția mari artiști, că nici nu mi-i mai amintesc sau în străinătate nu te trage curentul în sala de concert, ca la noi.* Și să nu te mire dacă auzi: *nu merg azi la operă că soprana X gâjâie.*

Capra sare masa, iada sare casa

E tânăr, e talentat și improvizează până când uităm cu toții de ce ne-am strâns acolo. Teatrul experimental. Mergi și a doua oară din curiozitate și înțelegi ce înseamnă a avea o zi proastă. Îl întâlnești pe stradă și îl oprești ca să îl saluți și să-l feliciți pentru arta sa, iar el îți zice: *Lasă-mă, bre, în durerea mea! Ia uite... Îl întâlnești din întâmplare la o lansare de carte unde se ține de gât cu una. Înfilecă fursecuri și se bagă în față la rândul pentru vin (bușonat). Asasinează poezia autorului și se înfurie pe „neascultători” și dă să plece. Înainte îți întinde un bilet cu un număr de telefon. Dă lecții de actorie în privat. Tot experimental. Îți cumperi bilet la un alt spectacol și dai de el în indispensabili. *C'è un piccolo problema!**

Să moară capra vecinului

Făt Frumos, ne batem în paloșe, în buzdușane sau în like-uri? strigă Zmeul. S-a apucat de influenșăreală și spune ce-i dă inteligența artificială să spună sau ce l-au învățat unii la un curs pe repede înainte, dar nu are substanță, nu se poate înfileta în subiectele zilei și chiar o simte. Cu toate astea o dă înainte ca un roboțel sperând că printr-o minune îi vor crește vizualizările. Ghinion! Ce-i mai rămâne? Harța. Și cu cei mici și cu cei mari. E la îndemână și îi vine mânușă. Arțagos și acru nu înseamnă că e critic. Unii investesc în competențe, alții în invidie. Invidia e o suferință teribilă, care, tratată corespunzător, poate elibera.

Capra face, oaia trage

Din frisoanele gândirii corecte politic au apărut oamenii nefrecventabili. Nu, nu e adevărat. Oportuniști și snobi au existat dintotdeauna, precum și mulți fraieri care să se uite în gurile lor. De exemplu, iei una bucată personaj toxic care pozează în victima perpetuă, îl lași să se insinueze și să-și facă ingineriile, să acumuleze și să se re poziționeze social. Acesta nu-și va părăsi oamenii-resursă până nu-i compromite public, cu etichete și gogoși. Așa iau naștere o bună parte din oamenii nefrecventabili. Și cum mai toți am avut pe lângă noi „victime” nu ne rămâne decât să medităm la cât de creduli și indolenți am fost. Nu dau nume. Mi-am promis să termin anul iertând. Dar, știți că iertarea nu înseamnă uitare.

Țapul ispășitor

Nu mai ce-i auzi: *Se scrie mult și prost. Nu mai există actori ca pe vremuri. Filmele comuniste erau mai adevărate. Ce țară aveam! Arta modernă pervertește. Asta nu e muzică! Tinerii nu știu ce înseamnă un lucru de calitate.* E vina noastră? Da... că îi ascultăm. Un individ din asta, și nu prea bătrân, mi-a făcut apologia culturii din vremurile trecute, în timp ce mânuia ostentativ mobilul, un *aifăun* de ultimă generație. Eram în tren și i-am spus că îl voi crede când își va arunca pe fereastră telefonul, împreună cu meniul de la Mec și lanțugul poleit de pe grumaz. Vexat că i-am atacat însemnele burghize a părăsit vagonul. Flit! Am dreptul la propria viziune, în ciuda oricărui formator de opinie ambulant.

PLOIEȘTI TÂNĂR!

Nicoleta Iliescu

Orașul nostru poartă titlul de „Capitala Tineretului din România” în anul 2024! Dar ce reprezintă o capitală a tineretului din România?

Este, cu siguranță, cel mai ambițios program național destinat tinerilor, pentru că pune accent pe dezvoltarea ecosistemelor de tineret din zonele românești, în general, și pe dezvoltarea ecosistemelor de tineret urbane, în mod special. În cadrul programului, autoritățile locale colaborează cu organizațiile neguvernamentale de și pentru tineret și cu mediul privat și îi pun pe tineri în centrul procesului de dezvoltare urbană. Farmecul acestui program este că reușește să aducă împreună toți actorii din comunitate, pentru a lucra la un obiectiv comun, și anume, dezvoltarea orașului. La această competiție desfășurată la nivel național, a candidat și orașul Ploiești, ajungând, alături de Vaslui și Oravița, până în ultima etapă, și anume, prezentarea candidaturii în fața juriului format din 22 de membri, personalități recunoscute la nivel național în domeniul tineretului.

Astfel, în perioada 15-18 septembrie 2022 a avut loc, la Cluj-Napoca, la Casa de Cultură a Studenților „Dumitru Fărcaș”, Summitul Tinerilor 7.0, eveniment ce a reunit 400 de tineri și lucrători de tineret din România și Republica Moldova, organizat de Guvernanța Programului Capitala Tineretului din România! Ceremonia de Încheiere a evenimentului a dezvăluit numele orașului ce va purta titlul de Capitala Tineretului din România 2024: **Ploiești!** Iar pentru toate acestea, a fost nevoie doar de visul a doi tineri ploieșteni, suficient de nebuni (în sensul bun al cuvântului) încât să se întrebe „De ce orașul nostru nu merită mai mult?”, Mihaela Tătaru – Președinte Fundația Județeană pentru Tineret Prahova și Radu Simionescu – Președinte Asociația Euro Spirit, managerii programului Ploiești #LetsPLAY – Capitala Tineretului din România. Și iată că au avut dreptate, pentru că toată aventura tocmai de atunci începea, iar anul 2023 a fost ideal pentru a testa evenimente, pentru a implementa anumite proiecte și pentru a observa care sunt punctele forte și punctele slabe ale programului, pentru a ne mări echipa și pentru a învăța că visurile nu sunt niciodată prea mari sau de neatins, atunci când muncești zilnic pentru a le îndeplini.

Câștigarea acestui titlu a însemnat pentru echipa noastră un amalgam de emoții, după zile și nopți întregi de muncă, dar și o responsabilitate uriașă și o adevărată provocare, deoarece ne-am propus să implementăm în orașul nostru **366 de evenimente de și pentru tineret**, care să intre sub egida programului Ploiești #LetsPLAY- Capitala Tineretului din România 2024 și care să fie organizate de Fundația Județeană

pentru Tineret Prahova și cele 14 ONG-uri de și pentru tineret aflate sub umbrela acesteia, dar și de instituțiile care ne susțin programul și alte ONG-uri dornice de implicare. Printre proiectele și evenimentele care se vor desfășura în Ploiești în 2024 se numără *Campionatul Mondial de Șah în Școală, Conferința Tinerilor Întreprinzători din România, Selecția națională EYP - European Youth Parliament, Semimaratonul Ploiești - 24km (21 km+3 km cross), Plantarea de 2024 de copaci, Summitul Tinerilor 9.0* și multe altele.

Sloganul programului este unul ludic la prima vedere, dar suficient de inteligent încât să te facă să îl întorci pe toate părțile și care să-ți permită să îl incluzi în proiectele tale, fiind un acronim foarte bine ancorat în ecosistemul de tineret. Astfel, toate evenimentele și proiectele din programul Ploiești #LetsPLAY 2024 se vor baza pe conceptele PLAY, adică: **Partnership, Lifelong learning, Advocacy, Youth.**

Care sunt evenimentele de și pentru tineret care au avut loc în Ploiești în 2023, anul de preimplementare a programului Ploiești #LetsPLAY? Am selectat câte un eveniment important pentru fiecare lună din an: *Campanie de informare despre program, Gala Tineretului Prahovean, Caravana Muzeelor Alternative (CMA), O Românie curată începe de acasă, Săptămâna Tineretului la Ploiești, Concertul Caritabil pentru Spitalul Copiilor din Ploiești, Marșul Conștientizării, Marșul Bicicliștilor, Împreună scriem istorie!, Un măr pentru o țigară, Soundtracks of Hollywood, Atelierul Spiridușilor.*

Fundația Județeană pentru Tineret Prahova a fost înființată în 2017, tocmai pentru ca orașul nostru să poată candida la titlul de Capitala Tineretului, din dorința noastră de a pune în lumină potențialul municipiului Ploiești și de a-l transforma într-un adevărat reper pe harta tinerilor din toată țara. De 6 ani, Fundația Județeană pentru Tineret Prahova acționează ca un liant între tineri (14-35 de ani) și autoritatea publică, asumându-și rolul de a acționa pentru îmbunătățirea politicilor publice de și pentru tineret, utilizând instrumente de advocacy și lobby. Activitatea de tineret este asigurată de lucrători tineri, voluntari, și se bazează pe procese de învățare non-formală și informală, axate pe tineri și pe participarea benevolă a acestora. Toți tinerii care își doresc să devină voluntari ai programului Ploiești #LetsPLAY – Capitala Tineretului din România 2024 vor putea încheia un contract de voluntariat cu FJT Prahova, iar înscrierile se fac pe site-ul <https://ploiesti2024.ro/hai-in-echipa/>.

(Foto: Arhiva FJT și Eurospirit)

***

Teatrul Elisabeta
 Blv. Regina Elisabeta, Nr. 45, București
 Program casa de bilete:
 Marți – Vineri: 11:30 – 20:00
 Sâmbătă: 12:00 – 20:00
 Duminică – Luni: închis
 Info & Rezervări: 0727.703.703
 teatrulisabeta.ro
 contact@teatrul-elisabeta.ro

Cauți sala potrivită pentru evenimentul tău? **PROMO TARIF ÎNCHIRIERE!**

SALA LUCEAFĂRUL

Închiriază acum CEA MAI MODERNĂ SALĂ DE SPECTACOLE DIN CENTRUL BUCUREȘTIULUI

- Scenă generoasă
- 500 de fotolii confortabile
- Foaier spațios

0722 283 829 | SalaLuceafarul.ro | Str. Ion Ghica Nr. 3 (lângă Universitatea) BUCUREȘTI

www.revistarexpublica.com

ISSN 2972 – 1288

ISSN-L 2972 – 1288

ISSN 2972 – 1601

